

رستم زال ار بود و ز حمزه پیش
هست در فرمان اسیر زال خویش
جلال الدین رومی

قران کریم آیت کریمه لرینک نور لرلی مهنونیه

خاتون

سیدم ، علیمه ، اسما خانم ،

اسماء ، جلتک العفاف بثوبه

ان التعفف زینة الحسنة

قران کریمک عائله نظام لرینی اجمال ایتمک آرزو سیله . اسلام خاتون لرینک هر برینه احترام
بولنده تالیف قیلنمش شو «خاتون» می سکا . اوتوز سنه اک بوتون زحمت لر می مشقت لر می بویوک
شفقتیله بویوک مرحمتیله تحمل ایتمش سیدمه ، بوتون بالالری بویوک عائله می سعادت
ایچنده تربیه ایتمش مقصد عقیف رفیقده ، سوزبله یوزبله اوزبله قلبی هر وقت شاد
ایتمش سیدمه علیمه اسمامه تقدیم ایدیورم . عمرک قصوراری عفو ایتمک بولنده قبول ایت!
سوگ عمرده سوگ عمرکده بوتون کریم لر می اوغلر می رحمتی حرمتی آنالرینی
زندانلرک منفارک شدتلی ذلتی عذابلری ایچنده براقدم . کنهام یوق ایدی ، قدرک بر
حکمی اولدی . عفو ایتمزسه ک شفک وار . لکن رحمت ایت مبارک آیاقلرکی کناهلنی
یوزمله اوبه ییم .
بنده گ : ابن فاطمه .

دیدم : عبدی السنین لیبیتی و تعبیری

و ذری الشهور . فانهن قمار

دیدم : ذکر سائنا الک شفا

ادبی بر مقدمہ کی

عائلہ کوچوک دولتدر، دولت بویوک عائله در۔ کلمہ لارک معالری بوکون بوتون انسانلرہ معلوم ایسہدہ، عائله سوزینگ اصلی حقدہ براز سویلمک لزومی وارددر۔

عائلہ = عول مادہسندن: ۱) نسبت اسمیدر، یاخود، ۲) فاعل اسمیدر۔ قران کریمہدہ اوچ آیت کریمہدہ (۳-۴) (۲۸۹) (۸۹۳) مذکور عول مادہسی لغت عربیہدہ یدی سکر قدر معنا افادہ ایدر ایسہدہ، شارع حکیم علیہ الصلاة والسلام حضرتلرینگ «ابدأ بمن تعول» کبی تعلیمات نبویہ لرنده، عول: تربیہ ایتمک، اللدہ کی بالارک آدملرک ففقه لرنی ویرمک، حاجت لرنیہ باقمق معناسندہ در۔

بویوک شاعر ہومبروسک ہمتی شفقٹی بویوک آناسی حقدہ ایادہدہ:

کمرأة عالت الایتام عادلہ قد اسکت عود میزان تعادلہ

بیتی شارع حکیم حضرتلرینگ لسانیلہ ترجمہ قیلنمش کیدر۔

شو معناسیلہ عائله کلمہسی اصلدہ آنالرک صفتیدر۔ بالالرنی تربیہ ایتمک ہمتی یالکز آنالرک قدرتیدر، مرحمتی شفقٹی آنالرک مخصوص ہنر لیدر۔ سوگرہ برلک = یعنی، تورہ یہجک بالالرنی تربیہ ایدہجک آنا آنا برلگی عائله آنالدی۔ عائلهدہ آنالرک بویوک اہمیتلرنیہ کورہ ایدی۔ شارع حکیم علیہ الصلاة والسلام حضرتلرینگ عرفی معروف مشہور اولدی۔ عائله معالرنیہ قریب: بیت، اهل البيت، آل تعبیرلریدہ قران کریمہدہ وارددر۔

روسچہدہ سہمیہ، باشقہ لسانلردہ فامیلیہ کبی کلمہ لری بولونوز ایسہدہ، عرب تورک لسانلردہ، نیچوندز، بولنرہ مقابل بر کلمہ بولونبامشدر۔ حتی، مدنی تورک قانونی مادہ لرنده قاری قوجہ کبی کلمہ لری قوللانولور ایسہدہ، بعض مادہ لرنده عائله کلمہسیدہ وار ایسہدہ، عائله سوزینہ مقابل بر کلمہ قبول قیلنممشدر۔ مثلاً: (۱۵۱-۱۶۹) مادہ لرنده «اولیلک برلگی» یرینہ بر اصطلاح بولمق چوق مفید اولور ایدی۔ شو اصل برلک = خاتونیلہ ارک برلگی مدنیٹکدہ بوتون دولتکدہ اساسیدر۔ بویولہ مہم بز برلکک اسمی بولونبامق، خصوصاً الک مدنی بز قانون استعارہ قیلندقدن سوگرہدہ،

ملئك رئين ادبى لسائى انك مهم مؤسه لرك اسمندن محروم فالملق
براز غريب اولور.

آنالرك بويوك شرفلرني قدسيتلى وظيفه لرني تقدير يوليله، نكاحك
انك مهم غايه لرينه آنالرى ده ارشاد ايتك ملاحظه سيله، شارع حكيم
حضرتلى طرفندن ویرلش اسمى باشقه اسملرك هر برينه تقديم ايتوب،
«خاتونيله از برلگى» نه عائله اسمى ويرمك دها زياده مصلحتدر.

امت امامى مذهب رئيسى لغت ادبى امام محمد بن ادریس الشافعى
رضى الله عنه حضرتلرينك سوزينه كوره، «ذلك ادنى ان لا تعولوا» آيت
كريمه سى ده عائله زياده لگى خصوصلرند ه احتياط حقتده اولور ايسه، عائله
اسمى قران كرىمگ ده اصطلاحى اولور.

قران كرىم ده رهط، عشيره كه لرى ده، لسان عرب ده اسره كه سى ده
وار ايسه ده، «خاتونيله از» برلگينه «آنا ايله آنا» برلگينه انك مناسب كه
عائله كه سيدر. خصوصاً «ووجدك عائلا فاغنى» (۸۹۳) آيت كرىم سى
«ووجدك تعول اهل بيتك فاغناك» معناسنده اولور ايسه، زوجه سيله زوج=
قوجاسيله قارى برلكى عائله آناللق قران كرىم تسميه سى اولور.

عائله ابتدائى انك بسيط انك كوزل شكلى: بر خاتونيله بر از: يا آدم
اسكن انت و زوجك الجنة. قدسيتلى محبتلرينك سعادتلى نمره لرى اولاجق
بالالرينى مرحمت قوجاقلرند ه حرمت اوچاقلرند ه برابر تربيه قلوب،
عائله لك شرفينه نائل اولور. هر برى اوزينك آنا آناسينه بوروجلى ايدى،
بالالرينى تربيه قلوب، بوروجلرينى ده ادا ايدرلر. «قالنا ايننا طائعين.»

قديم جديد بوتون دينلرك مدنيتلى بوتون امترك ملترك عائله نظام.
لرني كتابلرند ه، علوم اجتماعيه صحيفه لرند ه او قودق يلدك. مدنيت
عائله لرينك شوكونگى كوزل نظاملرينى هر آدم كورور، ييلور. اوزون
عصرلرك مختلف اقليملرك بوتون ملترك تجربه لريله مصلحتلگى ثابت اولش
دها زياده كوزل نظاملرى قران كرىم آيت كرىم لرند ه شارع حكيم عليه
الصلاة والسلام حضرتلرينك سنت نبويه لرند ه بولدىق. جزئياتى كلياتى مقايسه
ايتدك. نتيجده قران كرىمگ «ان هذا القرآن يهدى للتى هي اقوم»
سوزينى يالكتر ايمان قوتيله دكل، بلكه علم نوريله ده، قطعى بر قناعتله
تصديق ايتدك. شوكونگى بويوك مدنيت دها زياده كوزل بر نظامى بزه
تقديم ايديه بيلسه ايدى، اسلامك منصف مجتهدلرى شارع حكيم عليه الصلاة
والسلام حضرتلرينه اقتدا يوليله، قران كرىمگ انك منصف «قل: فاتوا

کریمه سیله او نظامی البته قبول ایدرلردی.

ضارالرك قوتلی سیاسی میسیونرلری، مدینتک اوفاق بویوک مستشرق لری آغزلرینک لافلریله کون نورینه اوفورمه لریله شرقک قوتلی ضعیف تمایل متغیرلرینه هر نه قدر تأثیر ایتدیله ایدیورلر ایسه ده، گناه شرقک مدرسه لرنده، جامعلرك منبرلرنده، اولیای امورده، شرقک سیاسی تاریخنده. شرقک قلبی خالص متغیرلری معذور اولیلور.

شو کونگی بویوک مدینتک علمی قوتی معارفی حضورنده مفتون اولش متحیر قالمش تورك ادیبلری مؤرخلری اسلامک ملتینک اجتماعی سیاسی تاریخلرینی انتقاد ایدرلرکن، هر نه قدر اصابت ایدیورلر ایسه ده، عربلرك نورکلرك بوتون حکومتلرك دنیادن زیاده دیندن غافل خواجهلرك اوفاق بویوک بوتون گناهلرینی اسلامیت روحنه، اسلامک اساسلرینه قران کریم آیت کریمه لرینه، حتی اسلامک بویوک قدسینه اسنادلری نفسلرینی همده نفسایتلرینی تزکیه یولنده بویوک بر غرورک خطا بر الهامیدر.

برنجی تاریخ قونغرهنده سیده آفت خانمک قونقرانلری گوزل بر درس ایدی. محترم یوسف حکمت بک افدینک «شرقده انحطاط سبیلری» قونقرانلرینی ده بویوک بر اهتمامله دیگله دم. «تورکلک» هولرینک عاصقلری فکرلرینک استقامتلرینه آز چوق انحراف وریور ایدی ایسه ده، بوتون اجتماعلرك اساس موضوعلرینی تشکیل ایدن «آنا خطر»ک امتدادینه بلکه مطابق اولشد. متواضع تورکلرك قانلرنده هر وقت احیا اکسیرلرینی کوروبده، اسلامک روحنده یالکز نجر خاصه لرینی یالکز نجر قوتلرینی کشف ایش یوسف حکمت بک افدی، اسلام حقوق عمومی لرینی تفصیل هم خلاصه ایدرکن، (مذاکره ضبطلرینک ۵۰۶ نجی صحیفه لرنده) خلاصه لرینی لا اقل یالکز تورکیه خواجه لرینه، بلکه یالکز جاهلرینه اسناد ایتمک لظفلرنده بولونسلر ایدی، اصابتلری ده از زیاده اولور ایدی. قران کریم کبی بویوک بر کتابده، اسلام کبی بویوک بر دینده نجر قوتلرینی نجر خاصیتلرینی کورمک مثلاً تورك کبی تاریخک اک مستعد ملت لرنده جزلک دعوی ایتمکدن فرقی نه در؟

«لیس لك من الامر شیء» کبی، «فدکر. انما انت مذکر. لست علیهم بمسيطر» کبی، «انما انا بشر مثلكم» کبی خطابلرینی اک اول یقمبرینه

بوجیه ایتمس بر ناسبت یعمبرده حیمبرده متصیب سبب سن بوتونور
ایسه، بلا قید بلا شرط حاکمیتک بوتون قونلرینی حامل وکالت نظامه
بر اسم بولمق ممکن اولورمی؟

بزدن زیاده سزه معلومدر، بویوک ایمانی صوگ مدنیتهک معرفتیه
تدوین قیلنوب، انسانلره حریت نعمتلرینی حیات روحلرینی اعلان ایتمش
حقوق بشر بیاتامه لری سزه معلوم قران کریمه نسبتله یمدن بر نمدر،
دریادن بر دره در. بویله اولدقدن صوگرده قران کریمه تحجیر قونلرینی
اسناد ایتمک کفران کبی بر تناقض اولمازمی؟

دینی دنیادن فصل ایتمک، شوکونگی مدنیتهک خاصه فارقه سی
دگل، اسلامک قدیم مهم عقیده سیدر. لکن قران کریمک حیات مصلحت-
لرینه ده زیاده موافق حقوق منظومه لری، اسویچره قانونلری کبی، مدنیته
قانونلریدر. حیاتک مصلحتلرینه رهبر اولاجق هر قانون مدنیدر. قران
کریمده بولونمق جهتیه قانون مدنیلکدن چیمماز. مدنیته قوده لرنده
بولونمق بختیه قانون مدنی اولماز. مصلحتی ده زیاده اولایله جک قدیم
قانون حدیث قانونلرک هر برندن ده زیاده مدنی اولایلور.

تاریخده بویوک عبرتی ایکی منظره: (۱) بری انجیللریله صوگ غرب،
(۲) دیگر قرائیه صوگ شرق. (۱) بری کتابنده بولونمازبده احکامیه
عمل ایوب، ترجمه لرینی بوتون لسانلره بوتون بر یوزینه نشر ایوب، کتابه
احترام بر که سنده بوتون بر یوزینه مالک اولدی. (۲) دیگر کتابک بویوک
ارشادلرینی اهل ایوب، عاقبت، کتابی ده تمام پایمال ایتمک گناهیه بوتون
برندن تمام محروم قالدی ده، بوگون بویوک بر قیامت تأثیریه او یاندى.
(۱) بری بوگون بوتون بویوک بحرائلر ایچنده حیرت ده. (۲) دیگر
عصرلرچه پایمال قیلنمش مقدس کتابلرینی بویوک ایمانی غازیلرینک
حکمتی ارشادیه الله آلدی، بوتون لسانلره اولماسه ده، اوز دیلنه ترجمه
بویله ایمانله طولو دلنه ده قویدی. عازیت اولمق اوزره غرب خزینه لرنده
صاقلانمش مدنی قانونلرینی ده استرداد قیلوب، شالی معظم قدیم تاریخلرینی
دها زیاده شوکتی بر شکل ده اعاده عهدیه، اسلام ملتلرینه ده نمونه اولمق
صورتیه، مغربدن طلوع ایده جک شمس مشرقلرینه یونه لدی.

بن بویله تلقی ایدرم، یاخود، تلقین ایدرم. بویوک ایکی عالمی
مقایسه ایدرکن، بویله بر خلاصه اجمال ایدرم.

حکمت اظهار تاریخ دراز مستقی انداخت بر دانای راز

بِسْمِ اللَّهِ. الْحَمْدُ لِلَّهِ. وَاسْلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى.

رب، اشرح لي صدى، وبرى لى امرى .
واحلل عقدة من لسانى . يقفها قولى .
رب، انى لما انزلت الى من خير فقير!

— ۱ —

خاتونلره احترام يولنده.

رسول كريم شارع حكيم محمد عليه الصلاة والسلام حضرتلرينگ والدلرى آمنه خاتون وهيبه حضرتلرى (۱)؛ يتيم محمدك سوت آناسى حليمه سعديه (۲) حضرتلريله، نوبيه لهيبه جنابلرى (۳)؛ باش بالا ايكن مريهلرى اولوب، عمرينگ صوڭ سنه لرينه قدر حرمتلى خادمهلرى اولمق شرفلرينه نائل اولمش ام ايمن برکه حبشيه حضرتلرى (۴)؛ ماليله كليله عقيليه بوتون قوتيله شارع حكيم حضرتلرينى تمام تأمين ايتوب، رسالتك اڭ بويوك وظيفهلرينى ايفا خصوصلرند ۲۵ سنه حيات رقيقهسى عائله مريهسى خانه سعادت سيدهسى نسل رسالت والدهسى اولمق سعادتلرينى حائز اولمش سيده خديجه عليه وعليها الصلاة والسلام حضرتلرى (۵)؛ حيات مدينهده رسالت خانه سينگ اڭ محبوب سيدهسى اڭ بويوك سعادتلى اولمق اوزره، حجرهسى بوتون وچلره منزل اولوب، رسالتك بوتون دقيقهلرينى مشاهده ايتمك برکسيلاه، اصحاب كرامتك هر يرندن زياده نبوت علوملرينى هم صحابه لره هم اسلام مجتهدلرينه تبليغ ايتمش ام المومنين امام المجتهدين سيده صديقه عائشه بكريه (۶) حضرتلريله برابر، بوتون امهات المومنين حضرتلرى (۷)؛ اسلام ملتلرينگ كريمهلرينه مثل اعلى = ايده آل قيلمق اوزره، سيد الانبيا حضرتلرينگ سعادت خانه لرند ۲۵ سنه تربيه قيلنمش كريمهلرى: زينب، رقيه، ام كلثوم، فاطمه (امامه، رقيه، زينب، ام كلثوم) حضرتلرى (۸)، شو بويوك سيده لرك بوتون اسلاميت، بلكه انسانيت دناسيته نسبتله بويوك حرمتلرينگ نوزيله؛ عاقبت، وجودمى زوحى جزئى كلى بوتون موجودمى بگا احسان ايتمش والدم فاطمه خانم حبيب حضرتلرينگ بگا نسبتله اڭ بويوك حرمتلرينگ ضيا سيلاه، ايمان روحيله، بصيرت كوزيله نظر ايتوب، خاتونلرك هر برينى هر وقت احترام ايدرهم، هر وقت احترام ايدرهم. قرآن كريم تربيه سيلاه بگا ملكه اولمش بيم بر اديم ديز.

خاتون: ۱) بىم اوز آنامدر، بويوك آنامدر؛ ۲) بىم همشيرەمدەر، آنام
آنام همشيرەسيدر؛ ۳) حياتىم ريفقەسى بالالارمىگ والەدىسى سىدەمدەر؛
۴) نىھايەت، خاتون بىم كرىمەمدەر. يەنى، دىنلرئك امرىلەدە، طبيعتىگ
حكىمىلەدە، اجتماعى نظامىگ قوتىلەدە، خاتونلرئك هر بىرىنى هر حالەدە
احترام ايتىمىك بىم البته ائك بويوك وظيفەمدەر.

دوتلرئك امتلرئك ائك اصل عنصرلرى: عائلەدەر. دوتلرئك، امتلرئك عائلە.
لردن متشكىل اولور. عائلە ايكى اصل ركندن: ۱) خاتوندىن؛ ۲) بر اردن
باشلانور. شو ايكى اصل ركنگ بىرىنگ دىگرىنە مېختى رحمتى بولونماز
ايسە، عائلەدە سەادت بولونماز. ارلرئك قوتلرئنە مقابل خاتونلرئك حرمتلرى
تأمین قىلنماز ايسە، عائلە ساغلام اولماز. عائلە ساغلام اولماز ايسە، دولت
قوى اولماز، امت تىزىز اولماز. ايكى ايكى = دورت كىبى رياضى قىطعى
بر حقيقتدەر.

عجب، ائك بىيد مېجھولاتى انسان كىشف ايدەر، لکن ائك ياقىن معلوماتى
بىلمىز. نامتاھى ابادئك او طرفلرئندە بولونور ائك اوزاق جرملىرى ائك مېجھول
حاللىرى انسان بىلور؛ ائك بويوك كرهلىرى غراملرئنە قدر وزن ايدەر؛ ائك
اوافقە ذرەلىرى الەكترونلرئنە قدر تھليل ايدەر. حواسدن تمام غائب
حقيقتلرى كىشف ايدەر. لکن ائك ياقىن شىلرى بىلمىز: انسان انسانى آكلاماز؛
اوزىنگ ضررلرئنى فائىدەلرئندن، فسادلرئنى صلاحلرئندن فرق ايدەمىز. ير
يوزندە مدنيت بىگلرئجە عصرلرئ دوام ايدىور ايسەدە، سياسى اجتماعى ادبى
اخلاقى مسئلهلرئك اكثرىنى مدنى انسان ھان حل ايدەمەمشدەر. ائك بىيد
كائىتنگ نظاملرئندن خېردار انسان خانەدە عائلەدە سەادت نظاملرئنى
بىلمىز. نىچون؟

ارادەسى عقلى آزاد قالور ايسە، انسان ھەمە مېجھولاتى كىشف ايدە
بىلور. يا عقلى، يا ارادەسى قىودئك بىرلە قىد قىلنىش ايسە، معلوم
مسئەلرئدە انسان آكلاماز.

رياضى طبعى مسئلهلردن بىح ايدركن، كائىتنگ ائك اوزاق
سالىرئنە حركت ايدركن، انسانگ نىتى صادق، قلبى خالص، دماغى
صاف، حاسەلىرى سالم، ارادەسى آزاد اولور. معلومدەر، سمالرە يالگر
بويە انسانلرئ عروج ايدەر، كىشفايات يوللرئنە يالگر بويە انسانلرئ سلوك ايدەر.
لکن، ير يوزىنگ حاللرئلە اوغراشوركن، اجتماعى سياسى مى مسئلهلرئ

مطالعه ایدرکن؛ نفسانیت کبی، کبرکبی، حرص، شهوت، عداوت، انتقام کبی، قوتلی پرده لر انسانلرک قیلرندمه دعاغلرندمه حاسه لرندمه بولونور. انسان او وقت اذ ظاهر حقیقتی ده اذ گوزل مصلحتی ده کوره مز. یاخود، یلهرک، مفسده لری اختیار ایدر؛ فساد یوللرینه سلوک ایدر.

یعنی، سیاسی اجتماعی، ادبی، اقتصادی مسئله لرده انسانلرک عقللری ده اراده لری ده ضعیف قوی هوالرینه، اوافق بویوک حسیاتلرینه مغلوب اولور. «وحفظها من کل شیطان رجیم.» (۱۵-۱۷).

«سمالرده شیطان بولونماز. لکن انسانلرک طاموزلرندمه شیطان قان کبی دور ایدر.» سوزینگ معناسی شودر.

یکرمجی عصرک معارفیله بوتون یر یوزی کون نورندن دها زیاده نورلاندقن سوگرده، (۱) جهان محاربه لری؛ (۲) مدینتک بویوک بحرانلری؛ (۳) ثروت زیاده لشدکجه اکثریتک مهلك سفاتلی؛ (۴) اقلیتک طوماز سفاقتی؛ (۵) اجتماعیات اماملرینک آسان مسئله لرده ده حیرتی؛ (۶) سیاسی حزبلرک اوافق توفهک مسئله لرده بویوک های و هولری؛ (۷) امتلرک برینگ دیگرینه عداوتی؛ نهایت (۸) اجتماعی سیاسی مسئله لر آره سنده «خاتونلر مسئله سی» نکه ده وجودی؛ (۹) خاتونلرک اجتماعی سیاسی حقوقلرندن ارلرک خوفلری قهرلری — بزم دعوازلرک، قدیم حقیقتک یگی شاهدلریدر. یعنی، اجتماعی سیاسی اخلاقی مسئله لری مطالعه ایدرکن، انسانلرک عقللری اراده لری آزاد اولاماز. خوف کبی، حرص کبی طبیعت ادبیه لرینک حکملرندمه اسیر اولور.

اجتماعی سیاسی مسئله لرده شوکونلره قدر دوام ایتمش، بوندن سوگرده بلکه قیامتله قدر دوام ایده جک شدتی اختلافلرک اصل منبعی شودر. «ولا یزالون مختلفین الا من رحم ربک.» (۱۱-۱۱۸).

اسلام کتب فقیهیه لرندمه خاتونلره عائد احکام خصوصلرندمه مذهبلرک آز جوق اختلافلری بولونور ایسه ده، خاتونلر مسئله سی حقده بزم فقیهلرک مناظره لری یوق ایدی. سوک زمانلرده مجتهد قاسم امین حضرتلرینک «تحریر المرأة» اسملی غایت گوزل اثرینک بویوک بزکسیله، مصرده هندده تورکیه ده روسیه ده خاتونلر مسئله سی حقده یوزلرجه اثرلر مقاله لر نشر قیلنوب؛ گوزل بر حیات فکریه اثری بر وقت ظاهر اولمش ایدی. لکن اثرلرک مقاله لرک اکثری حجاب یا سفور مسئله لرینه مخصوص قالوب؛

خاتونلارڭ خلت جھتلهده عقل جھتلهده قصورلرندن، خوف فتنه كېي نھمترلرندن، غيرت قوتيله، بحث ايدرلردى. اھتمام ايدرده، اثرلرڭ هر برىنى اوقوردوم. فتوحات مكيهده برىجى جلدده «احرام المرأة فى وجهها.» فصلنده حجاب مسئلهسى نھائى بر شكلده حل قىلمش ايسهده، اثرلرڭ ھىچ برنده فتوحاتڭ او كوزل يانلرئى كورمدهم.

برده اونقندن چيقوب، يوزڭ كوزل بر زىتى كېي اولوب قاشق حجاب مصر حجاز كېي يرلرده يوزده يالڭز بش اون قدر آز، ياخود تمام يوق كېي ايدى ايسهده، ھىچ بر قيمتى يوق شدتلى جدال حجاب مسئلهلرئىده صوڭ كونلره قدر عرب مطبوعاتئىده دوام ائدى. حجاب مناظره لرئىڭ خاتونلر نظرئىده شو كون اھمىتى، شو كونگى شكليله حجابڭده حيات ادبئىده قيمت اجتماعيئى قانئى ايسهده، سوزلرئىده فكرلرئىده اسلام خاتونلرئىه نھت عباره لرئى ياخود اشاره لرئى بولونماسه ايدى، ايكي طرفڭ هر برىنى — حجاب طرفدارلرئىده سفور طرفدار لرئىده بن معذور كوزه بيلور ايدم. برى: عادت مليه يا شرقيه اولمق اوزره كبارلق علامتى؛ ديگرئى عادت مدنيه غريبه اولمق اوزره، مدنيت مودھسى، خاتونلرڭ طبيعي حقوقلرئى اولور ايدى.

خاتونلرڭ حرمت اجتماعيئى امتڭ ايمانيله دولتڭ قانونيله آداب عموميه قوتيله نھين قىلمش اولسه ايدى، نه حجاب حاجت اولور ايدى، نه سفور فتنه اولور ايدى. خاتونلرڭ كرامت اجتماعيئى بولونماقندن صوڭ، نه يوز برده سينڭ فائدهسى وار؛ نهده سفورڭ فضله ضررى وار.

عصمت شعارى قىلمق اوزره، يوز بردهسى خاتونلرڭ اختياريله قبول قىلمش اولسه ايدى، شو كون حجاب دولتڭ استقلال بايراغى كېي مقدس بر شعار اولور ايدى. معلومدر، قوت بولونماسه، ياخود، دشمنڭ قوتئىدها زياده اولور ايسه، دولتڭ بايراغى دشمن آياقلىرى آئتئىده بايمال اولور. استقلال شعارى اولمق قدسئى بولونماز ايسه، بايراق —، عصمت شعارى اولمق قدسئى بولونماز ايسه، يوز بردهسى ھىچ اولور.

نبى كريم رسول رحيم شارع حكيم محمد عليه الصلاة والسلام حضرتلرئى بويورمشلر ايدى: «لثقتان بعدزاء امة.» يعنى، كريمه لرئى حمايه بولئىده چان ويرمك ھمترلرئى بيلمز ايسه، عقوبت اولمق اوزره، دشمن ايلله، عاقبت، امت خراب اولور. خاتونلرڭ كريمه لرڭ حرمتلرئى امتڭ حياتئىده

خاتونلارده حرمت بولونمازسه، ياخود، حرمتلری امتگ قوتيله حمايه قیلنمازسه، امتده حیات بولونماز.

بزم شرقده حجاب نامی وار ایسهده، خاتونلرگ کریمه لرگ بویله بر حرمتلری شرقده شو کون آزدرد. صوگ سنه لردّه شرقده اوفاق بویوک فته لرگ دهشتلی فاجه لری آره سنده خاتونلرگ امت آنالرینگ حرمتلرگی غایت وحشتلی صورتلرده ظاهر اولور ایدی. یوز پرده سینگ فائده ادیبه سی یوق ایدی ایسهده، قیمت اجتماعیه سی شو کون تمام قالمادی ایسهده، خاتونلرگ حرمتلری امتگ حیایدر، ملتگ حرمتیدر. خاتون خانهده خارجده مبتدل اولور ایسه، امتده حرمت قالماز.

خاتونلر حقنده شرقده عصرلرجه دوام ایتمش بویله بر حالگ سیلری آره سنده سماوی دینلرگ هیچ بری خصوصاً اسلام بولونمایور ایسهده، اجتماعیونگ اکثری، رهبرلرگ بویوکلری بویله حاللری اسلام تعلیملرینه عطف ایدرلردی. حقلریده عذرلریده البته واردد. بویوک جهان محاربه سینگ یاقینده واقع اولاجق نتیجه لری آچیق کوروند کدن صوگ، ۱۹۱۷ نجی سنه انقلابلری عرفه سنده روسیهده دورت بش کتاب نشر ایتوب، «شریعت اساسلری» اسملی کتابده خاتونلرگ حرمتلری حقوقلری حقنده اون صحیفه یازمش ایدم. ۴۰ نجی صحیفهده: «مدنی، اجتماعی، سیاسی، دینی ادبی حقوقلرگ هر برینی خاتونلرگ هر برینه شریعت اسلامیه تامایله کاليله احسان ایتمشدر.» دیمش ایدم.

مدنی قانونلرده، مدنیت قوده لرنده، مذهب کتابلرنده بولونماز ایسهده، مدنی اسلام تمام مساوی اییدی. «سوزینی ایمان قلمیله یازمق رغبتی بنده وار ایدی. یازدم، قلمم ضعیف ایدی؛ سویله دم، لسانمده قوتلی عقده بولونور ایدی. اوفاق کتابم، بویوک سوزم او وقت انقلاب طوفانلری ایچنده ضائع اولدی. هم حکومتگ هم معارف آدملرینگ سنه لرجه بویوک اجتهادلریله تألیف قیلنوب، بوتون خلقگ مظالمه لریله اصلاح قیلنمش حقوق مدنیله قوده سی روسیهده، مدنی تورک قانونی تورکیهده نشر قیلندی. لکن مدنی اسلام قانونلرینی نشر ایتمک شرفی بگا نصیب اولمادی. بن هر جهته عاجز ایدم. هر جهته محدود جزئی قدرتم یاننده هیچ بر حدودی یوق یالکز رغبتم وار ایدی. غایت بویوک خطرلر ایچنده او وقت طبع

قىلمش «اسلام ملترينه» اسملى اوفاق كتابده، ۱۲۲—۱۵۹ مادهلرده اسلام ملترينگ بويوك زهبرلرینه رجامی ده عرض ايتمش ايدم. رجام ضائع اولدی. (تيزگوشان زين سر هستد كر.)

قران كريمگ حيات اجتماعيه ده ايدمه آل اولاييله جگ تعليملرینه ايجاز لسانيله بيان ايتوب؛ مقدس اسملى اولگى صحيفه زينتى قىلمش بويوك سيده لره اسلام خاتونلرینه احترام يولنده، شو كتابمى يازدم. حقير ايسه ده بويوك قيمت ورمك هوايله شو اوفاق كتابمى «خاتون» اسميله ده تسميه ايتوب؛ اسلام طلبه لرنيك استفاده لرینه، بويوك استادلرنيك افاده لرینه استفادلرینه تقديم يولنده شو دفعه شو كتابمى نشر ايتدم، ياقين ده، انشاء الله ينه باشقه لرینه ده نشر ايدرم. سويله نه جگ سوزلرم فكرلرم حقتده بويوك افاده لرینی لطف ايدرلره، مدنى اسلام قانونلرنيك نشرينه ده، عمرم وفا ايدر ايسه، بويوك بر حاضرلك كى اولور. انشاء الله.

— ۲ —

هيئت اجتماعيه ده خاتونلرنيك اهميتلرینه

خلقگ مختلف نظرلى

غريگ صوگ عصر ادبياتلرینه حواء قيزلرینه جنس جميل جنس لطيف ديمك كى محبت تعبيرلى شائع اولدى ايسه ده، شرقك قديم جديد ادبياتلرینه خانه سيده لرینه عائله آنالرينه آنالرينگ ريفقيلرینه، احترام نعيرى اولق اوزره، خاتون اسمى من القديم اطلاق قىلنور ايدى. برى هوى هم تمتع نظرى، ديگرى ايسه، احترام هم كرامت اثر ايدر. هر برى غايت گوزل نظر اولاييلور ايسه ده، شرق نظرى ده ازياده قدسيدير، شريفدر. خاتون، سان جهتييله ده حرمت جهتييله ده، خاقان قآن ورتنده در.

عرب كاتبلرى فارس شاعرلى خاتون سوزينى جمع ايدر كن خواتين ديسه لره، توركده خاتون هر وقت سالم اولور. هر وقت صاغ قالور. خاتونلرنيك جماعتى نه قدر تكثير قىلنور ايسه ده، خاتون هيچ بر وقت تكثير قىلنماز. هر وقت صاغ قالور. خاتون جمعى خاتونلر، سيده لرنيك آنالرنيك ادبلرى كى، يوزلرى اللرى كى، كوزلرى باشلرى كى، هر وقت سيالم اولور، هر وقت سلامت قالور.

توركده ده خانم افنديلر قاديندر، روسيه ده تورك آيزنايلرى قاتندر. لکن توركده توركيستانده تورانده خانه سيده لرنيك عائله آنالرى خاتونلر.

خاتونده بویوک حرمت بویوک شرف بولونمق جهتیه، بادشاهلرک سلطانلرک سیده لرینه زوجه لرینه عرب ادیلری خاتون لقبیه تعظیم ایدرلردی. خاتون لغت عربیهده ملوک سیده لرینه لقبدر. یاخود، حرمتی شرفی بویوک خانملره سیده لره اطلاق قیلنور. بویوک عائله لرک کریمه لرینی قیزلرینی آلق معناسیه «خان» مخاته کلمه لریده خاتون کلمه سندن مشتقدر.

«خان علی رسول الله صلی الله علیه وسلم» جمله سی: یعنی، باتور علی سیدالوجود حضرتلرینگ ماتور کریمه سی فاطمه علیها السلام حضرتلرینی خاتون ایتوب آلدی، خاتون ایتدی. «خان النبی ابا بکر وعمر» جمله سی ده سیدالوجود علیه الصلاة والسلام حضرتلری صدیق فاروق حضرتلرینگ کریمه لرینی خاتون ایتوب آلدی، دیمکدر.

بویوک عائله لردن خاتون آلق لغت عربیهده ختونه در. قاین آنا بدوی عربلرک لسانلرنده ختنده در.

یعنی، تورک خاتونلرنده بولونور بویوک حرمت بویوک شرف، خاتون کلمه سنده بولونور گوزل معنی بادیه عربلرینه ده جاهلیت بدویلرینه ده رسالت عصرینه ده آچیق معلوم ایدی.

غایت عجیبر، «عورت» کلهسی لغت جهتیه ده، ادب جهتیه ده، ذوق جهتیه ده، تمام خطا ایسه ده، نیچوندر، ناصلدر، تورکیه ده خانملر، ایران ده زنلر ضعیفلر، قریم ده قیصه آیاقلر، تورکستان ده عاجزه لر، کتب فقهیه عرفنده مستور بوتون اعضالر — عورتدر. بویله بر استعمال قران کریم کلمه لرینی ده تحریف اولور.

افاده سی غایت گوزل «عورت» کلهسی قران کریمه ده دورت برده وارددر. برنده غایت نزاھتلی بر کنایه قیلنوب، اوچ برده، مثلاً «یقولون ان بیوتنا عورة. وما هی بعورة.» (۳۳-۱۳) آیت کریمه سنده تمام باشقه معنالرده نازلدر. قران کریم کله لرینی باشقه یرلرده بذل ایتمک، بئم نظرمده، خلاف ایددر. خصوصاً مستور اعضالره، خاتونلره عورت دیمک خاتونلرک بویوک حرمتلرینه ده، قران کریم نزاھتینه ده غایت بویوک اعتداددر. مستور اعضالره عورت دیمک خطا در. خاتونلره عورت دیمک بویوک بر گناھدر.

بویوک استاذ شمس الدین سامی حضرتلری امر ایتمک معناسنده اولان قدامق ماده سندن قادون سوزینی اشتقاق ایتوبده، قادون معربی خاتوندر دیمش ایسه ده، خاتون سوزی اصل تورک سوزیدر. تورک سیده سی تورک

آناسی خاتوندر . خاتون اوزی بزم آنامزدر ، خاتون سوزی بزم اسکی گوزل منلزدر .
 آمنه خاتون محمد آناسی اول صدقن طوغدی ایل دردانهسی
 شویت : بلیلق ساده لك تمیزلك جهتیله تورك ادبیاتینه آنا اولایله جك
 غایت گوزل كتابك برنجی بیتیدر . سهولت شرفیله ، مثلی ممتنع بر بیتیدر .
 بوراده خاتون سوزی دیشی معناسنده اتی معناسنده اولسه ایدی ،
 یتنگ بلاغتی قادین کبی ایران ضعیفهسی کبی عورت اولور ایدی .

امر ایتمك معناسنده قادامق سوزی شمس الدین سامی حضرتلرینگ
 بویوك حافظه لرنده یاخود سپترلرنده بلکه بولونور . قادامق کبی بر کبه دن
 قادون کبی بر بنا اشتقاق ایتمك هنری یا لگز شمس سامی رضی الله عنه
 حضرتلری کبی اشتقاق داهیلرینگ النده بولونه یلور . قادامق سوزندن
 قادون اشتقاقی ، فرض ایده یك ، ثابت اولای پششده ایدی ، خاتون سوزی ،
 تورك خاتونی تورك آناسی کبی ، تمام مستقل تمام اصل تورك کلمهسی اولور
 ایدی . قادامق کلمه سندن قادون اشتقاقی ثابت اولسه ایدی ، روما قاتونلری
 کبی اولماسه لرده ، تورکیه حاکم لرینه قادون کلمهسی گوزل بر لقب قیلنمش
 اولور ایدی . لا اقل تورکیه ده قادون کلمهسی حاکم لر لقبی اولمق اوزره
 البته مستعمل اولور ایدی .

تورك عائله لرنده خاتونلرک اوزلری کبی (کندولری کبی) خاتونلرک
 خانه لری ده خاتونلرک یرلری ده عصمت حصاریله احاطه قیلنوب ، حرمت
 صافچیلریله صاقلا نور ایدی . بوگا کوره ، خاتونلرک خانه لری ده ، کعبه
 حرمی کبی روضه حرمی کبی ، حرم اولور ایدی .

حرم : محفوظ ، حصن اهتمام است . زیاده یک الف در وی : حرام است .
 تورك صوفی الله یار حضرتلرینگ مراد العارفین ده شو گوزل یتتی :
 تورك حرملرینگ حقیقی اهمیتلرینی بلاغتنن زیاده صدقیله بیان ایتشدر .
 حرم البته محفوظ اولور ، حرم احترام قلعه سیدر . بر الف زیاده ایت ، تورك
 حرمی کعبه الله کبی البیت الحرام اولور .

تورکیه سرایلرینگ تورك پاشالرینگ (Harem) لری سلطانلرک
 استراحتلرینه عشرتلرینه مخصوص مستور اوطه لر دن عبارت ایسه ده ، تورك
 عائله لرینگ حرملری تورك خاتونلرینگ آنالرینگ قیزلرینگ حرمتلرینه
 مخصوص حرمت دائره لریدر . اسلام سیده لرینگ تورك خاتونلرینگ
 حجابلری ده حرمت احرامیدر ، شرف شعاریدر ، عفاف زیبتیدر .

قران کریم آیت کریمہ لرنده بر قاچ دفعه ذکر قبلنمش حجاب —
 مستور حجاب اولسهده ظاهر حجاب اولسهده، هیچ بری بزه معلوم مغاسیله
 شرقده معروف شکلیله مادی حجاب دگلدر. مخصوص بر فصلده شو
 کتابده حجاب مسئلهسی تحقیق قبلنور، انشاء الله.

— ۳ —

بویوک بر اسلام شاعرینگ

خاتونلر حقنده عقیدهسی

موسقوه حکومتیله روسیه مسلمانلری حضورنده محترم بویوک مهمان
 اولق شریفه، انقلابدن سوک روسیهده سنه لرحه اقامت ایتوب، شو کون
 آمریقهده مرحوم مدفون مولوی برکت الله صاحب حضرتلری اوردو انگلیز
 فارس عرب ادیبانلرینه چوق آشنا بویوک بر شاعر ایدی. هندوستانگ
 بویوک استاذلرینه برابر اتسابمز شریفه، بنمده شریکم ایدی. لهین غراده
 بر قاچ دفعه خانهمده مهمان اولدی. موسقوده آیلرحه برابر اقامت ایدر
 ایدک. ۱۹—۲۰ سنه لرده روسیه ولایتلرنده بر قاچ آی برابر سیاحت ایدک.
 بن اون طوز کبی ضرورتلری آرادم، مولوی صاحب حکومت جله سیله
 موسقودن چیقارلمش ایدی. او کونلرده افغان حکومتی طرفدن بر
 هیئت سیاسیله موسقوه حکومتی حضورینه کلمش ایدی.

مولوی برکت الله صاحب جنابلرینگ عربی قلمی انشاسی بلاغتی
 ایدی، درست اولوردی، آسان یازاردی. گوزل بر کاتب ایدی. فارسی
 لسانی ایسه، چوق فصیح ایدی، غایت طلاقتی ایدی. مولوی جامی
 حضرتلرینه تقلید ایده ییلور قدر گوزل شعرلر انشا ایدردی. بر قاچ رساله
 لرینی بگا هدیه ایدی. عهد عتیق عهد جدید کتابلرینه آشنا ایدی. قیصه
 سوره لره فارسی لسانیله یازمش غایت گوزل تفسیرنده عهد عتیق عهد جدید
 کتابلرینگ جله لرینی حجت اولق اوزره، هر مناسبتله نقل ایدر. تورکستان
 افغانستان یاشلرینه قران کریم تعلیم ایتمک املیله تفسیرینی یازمش، ایمش.
 افغان خانی حبیب الله خان حضورنده مهمانلق اسمیله اوچ سنه محبوسلق
 غزلتلرنده فخرالدین رازی حضرتلرینگ مرقدلری جوارنده تفسیر کیرینی
 تمام مطالعه ایتمک بر که سیله حاصل اولمش بویوک بر تأثر سوقیله مولوی
 برکت الله اوزینگ تفسیرینی یازمش ایمش. بر وقت بگا حکایه یولیه
 سولیه دی. حبیب الله خان حضورندهده موسقوه حکومتی حضورندهده سیاسی

امللرینه نائل اولمایوب، موسقوه دن سفر ایدرکن، تفسیرنی بنده بر اقدی. طبع ایتدروب، نشر ایده پلسه گز، تورکستان افغانستان طلبه لرینه شاید مفید اولور، دیدی. سوگره، بر وقت بگا بهرلین دن مکتوب یازوب؛ «تفسیرمی محترم عبدالقادر افندی محیی الدین جنابلرینه ویر؛ طبع ایدر.» دیدی ده، بن تسلیم ایتدم. غایت گوزل اهمیتلی تفسیردن کتب خانهم محروم قالدی. احتمال، غائب اولماز. تورکستان مسلمانلری او گوزل تفسیری بر وقت، احتمال، نشر ایدرلر. یالکز بنم خاطرمده محفوظ شو امانتی بوراده بالمناسه یازدم.

مولوی برکت الله قران کریمی گوزل ییلور ایدی. حدیث کتابلرینه ده تمام اوقومش، اهتمامله مطالعه ایتمش بر آدم ایدی. مذهب کتابلرینه اهمتامی یوق ایدی. اجتهادی دعوی ایتمه یور ایدی ایسه ده، مذهبلرک هیچ برینه تقلید ایتمز ایدی. اهمیتلی مسئله لرده مستقل حر افکاری ده وار ایدی. ۱۹۰۸ سنه ده تورکیه ده انقلاب واقع اولدقدن سوک، تورکیه حاللرینی، اوزینگ قدیم حریت رفیقلرینی کورمک آرزوسيله توکیودن استانبوله کیدرکن، ۱۹۱۱ سنه ده له نین غرادی زیارت ایتدی، بر هفته قدر بنده مهمان اولدی. همه موزه لری مؤسه لری تماشا ایتدک. مناسبت چقدقجه دینی سیاسی ادبی مسئله لرده فکرلرینی هر وقت طلاقلی بر لسانله بیان ایدردی.

بر کون له نین غرادک بویوک کینسه سی صوفیه صوبورنده مسیحک تابوتی یانده براز طورددق. شو بویوک تابوت مناسبتله در، بلکه، «وما قتلوه وما صلبوه» — «وما قتلوه یقیناً. بل رفعه الله الیه» آیت کریمه لری حقنده اولدقجه غریب فکرینی بیان ایتدی. مسیحک قتل حقنده یهودلرک دعوالرینه نصارالرک عقیده لرینه موافق نظرینی آکلانندی. قران کریم آیت کریمه لرینه تفسیر کبیرک شدتلی اعتراضلرندن، ابو مسلم الاصفهانی کبی مفسرلرک بیانلرندن، ۴ نجی جلدده ۳ نجی رساله ده مسیحک قتل هم صلبی حقنده اخوان الصفا کبی کتابک صریح بیانلرندن، عهد جدید شرحلرینی دواملی مطالعه لرندن الهام آلوبدر، بلکه، مولوی برکت الله دیدی: قران کریمه ده انکار قیلنمش حادثه صلب حادثه سی اولمایوب، بلکه صلب جزالرینه مرتب ملعونلق تهمتیدر. یعنی، صلب قیلندی ایسه ده، ملعون اولمادی، بلکه الله حضورینه رفع قیلدی. (یهودلری رد یوليله).

«ولا تحسبن الذين قتلوا في سبيل الله امواتاً.» آیت کریمه سی ده
 شهیدلرک جدلرینه عارض قتل هم مونی انکار دکلدرد. الله یولنده ،
 ایده آل یولنده قتل قیلنمش مغلوب: ٹولش اولماز، بلکه سمالره ، بلکه الله
 جل جلاله حضورینه رحلت ایدر، رفع قیلنور دیمک کبی بر یاندر، دیدی.
 تفسیر کبیرلرک اعتراضلرینی، اصفهانلرک اخوان الصفالرک بیانلرینی
 ییلور ایدم، مولوی برکت الله فکرینی ده بویوک بر رغبتله استماع ایدم.
 بویله مسئله لرده اهمیتلی حریتلی فکرلری بن هر وقت استحسان ایدرم.
 لکن مسیح ابن مریم حقنه بنم نظرم امام رازیلرک اصفهانلرک مولودلرک
 نظرلرینه تمام باشقهدر. نیلری قتل ایتمک، مقتوللری صلب ایتمک یهود
 تاریخنده عادی بر حالدر. حسابی یوق انبالری قتل ایتمش ایتدرمش یهود
 عیسی قتیلله نیچون افتخار ایدرلردی؟ اهمیتلی آز عادی جزئی بر حادثه
 حقنه یهودک یهوده افتخارینی باطل دعوالرینی قران کریم او قدر بویوک
 بر اهتمامله نیچون تکذیب ایتدی؟ وجهی نه در؟ سری نه در؟ حکمتی
 نه در؟ فکر بر قاچ سنه بونگله مشغول قالدی. عاقبت، قلبهده قوتلی بر
 قناعت حاصل اولدی ده، «قران کریم آیت کریمه لرینگ معجز افاده لرینه
 کوره، مسیح ابن مریم» اسمیله موجز بر زساله یازدم. * * *
 بر وقت موسقوهده بویوک سالونلرک برنده مولوی برکت الله حضرتلریله
 برابر ایدک. اوراده بز قاچ آدم وار ایدی. آردهده ایکی اوچ خانم افندیلرده
 حاضر ایدی. آیاقده قالدق ایسهده، محترم مهمانگ بویوک سیاحگ
 سوزینی جماعت آرزو ایتدی. آگلاندم. قیسه گوزل بر قاچ جمله سوبلهدی.
 ناصلدر، بر مناسبتله ژاپونیا آمریکا خانملرینی ده براز ذکر ایتدی.
 سوزلرینگ بر قاچ جمله سی خاطرمده قالدی:
 «بوتون کائناتی خلق ایتد کدن صوگ، نقاش ازل لوح عالمده قدرت
 قلمیله آدمی رسم ایتدی ده، عیاقبت، دها بویوک دها زیاده کامل بر صنعتله
 جهان لوخنده خاتون یوزینی پختونگ وجودینی نقش ایتدی. خاتون
 نقاش ازلگ اگ صوگ صنعتی اولدی. بویله جمیل بر صورته ابلیس سجده
 ایتمهدی ایسه، جاهل ایدی، عاصی اولدی. ارلرک قلبی بر عرشدر،
 یالگر ادیب عقیف خاتون او عرشگ ~~کله~~ کله سی اولور.» دیدی.
 بویوک شاعرک سوزینی استحسان ایدم: خاطرمده تورکیه شاعری
 محمدیه صاحبی یازیجی زاده حضرتلرینگ ییتلری خطور ایتدی:

جهان لوخنده انسانی چو تصویر ئه یله دی نقاش

ملکدر کوردیلر آنی دیدیلر صنعته شاباش!

چون ابلیس سجده ایتمه دی، بیلگ کیم نسنه بیلمه دی

نه ظاهر بیلدی، نه مظیر، نه نقشی بیلدی، نه نقاش.

بویوک شاعرک بویله سوزلرینی بن البته استحسان ایدرم. بویله

سوزلر، غالباً، بویوک ادبگ، غایت نزه عقیف حیساتگ تعیری اولایلور.

حیوانلق قوتی انسانلری ائک سفیل ائک وحشی حاللرده سوق ایدر ایسه ده،

جمال قوت قاهره سی انسانلری ائک بویوک کالره ائک بویوک امللره سوق ایدر.

درست، بنده یلورم، خاتونلرده جمال غایت بویوک بر موهبه الاهی

ایسه ده، جمال قوت قاهره سینگ حیات ادیبه ده حیات اجتماعیه ده اهمیتی

غایت بویوک ایسه ده، جمال خاتونلرده محبتگ قوت قاهره سی اولایلور،

لکن بویوک حرمتگ اساسی اولاماز، یاخود، اساسی قیلنه ماز.

خاتونلر جمعیتگ یالگزر بر زینتی دکل، ملی کمالگ ده بویوک

خزینه سیدر. خاتون حرم محرابلرینگ یالگزر بر صنمی دکل، امتگ ده

بویوک بر والده سیدر.

مجتب بر اساس ایسه، حرمت دها زیاده بر اساسدر.

هر امت جمال بنده سیدر. جمال حضورنده ابلیس عاصی اولور ایسه ده،

ملک هر وقت سجده ایدر. درست، شویله در. لکن حکمت یالگزر بوگا

قناعت ایتمز. محبت قوتلری یاتنده، حرمت اساسلرینی ده طلب ایدر.

حیات اجتماعیه ده خاتونلرک اهمیتلری حقده غربگ نظریله شرقگ

نظرینی ده نقل ایدم. غربگ نظری دها زیاده نفسانی تمتع جیتلرینه بر از

مائل ایسه، شرقگ نظری روحانی احترام مرکزنده قائمدر. قران کریم

تعلیملرینه حقیله واقف بویوک بر شاعرک خالص عقیف نظرینی ده، گوزل

بر خاطره قیلمق اوزره، بالمناسه حکایه ایدم. ❖ ❖ ❖

آمریقاده مدفون، حریت شهیدی، غریب، بویوک اسلام شاعری

حکیم مولوی برکت الله صاحب حضرتلرینگ جمیل ذکرلرینی ادب

مجلسلرنده احیا ایتمک یویله، فکرلرینی شو صحیفه لرده درج ایدم.

مرحومک روحلرینه دعا ایتمک، دعا ایتدرمک؛ احترام ایتمک، احترام

ایتدرمک ملاحظه لریله ایدی.

انگلیز سیاستیله وطنلرندن سورولش مولوی برکت الله، مولوی

عیدالله، ابو سعید العربی، مولوی عبدالرب، مولوی عبدالجبار، مولوی عبدالستار، راجه پرتاب کبی، شرفکب بویوک سیمالری، جهان محاربه سندن صوگ، هیچ بر یرده قرارلرینی بولامایوب، غرب ایللرنده شهردن شهرلره سورونوب سوروکلله نوب یورورلردی. هیچ بر یرده، حتی تورکیه ایران افغانستان کبی اسلام ئملکلرنده قبول یوزی کوزمه یوب، اهمال زاویه لرنده قالورلردی. یالکز مستقوه حکومتی حضورنده بویوک مهمان پرورلک کوروب، حرمتده راحتده سنه لرحه مهمان اولوزلردی.

هر برینی زیارت ایدردم، هر بری بنی ده زیارت ایدردی. خانهمده مهمان اولوزلردی. معلوماتلرندن ادبیلرندن فکرلرندن استفاده ایدردم.

— ۴ —

حیات اجتماعیه ده خاتونلرک اهمیتلری حقنده

بدوی عربلرک لغات دفتری

هر شیئدن محروم بی چاره بدوی عربک لغات دفتربه مراجعت ایت؛ جمال درجه لرینک ترتیبلریله خاتونلری کور. ترتیبلرینی کورده، مدنیت ادبلیری حقنده بدوی عربلردن درس آل.

(۱) جیله. یوزک شکیلله برابر لونی ده گوزل اولور ایسه، (۲) وضیه اولور. بدنی صاغ اولوب، اعضاسی ده متناسب اولور ایسه، (۳) حسانه اولور. حسنی بوتون عمرنده ثابت قالور ایسه، (۴) وسیمه اولور. ثابت حسنی دها زیاده وافر اولور ایسه، (۵) قسیمه اولور. جمالیله انسانلرک روعلرینه، یعنی، قلبلرینه استیلا ایدر ایسه، شادلق سرور ویرور ایسه، (۶) رائعه اولور. جمعیتده حاضر بوتون جیله لردن حسنی هر جهته زیاده ایسه، ادبیه جمالیله تورکلره فخر اولش کریمان خانم کبی؛ (۷) باهره اولور. (۸) یا جمالیله یا عفافیه یا حرمتیه زینتدن تمام مستغنی قالور ایسه، غایه اولور. دنیا حوریه سی جمال ملکه سی کریمان خالص خانم غایه لرک ائک گوزل مثالدر.

بدوی عربک نظرنده جمالک ائک بویوک درجه سی کالک ائک بویوک غایه سی شودر: یعنی، خاتونک ائک بویوک حرمتی زینتدن اوستون اولوق، زینتدن تمام مستغنی قالمق. بدوی غایه لر مدنیت دناسینک حنت کبی بویوک سالونلرنده بوتون موده لرک اسیری اولوب اوفاق بویوک خارجی زینتلرک کینزی اولان ماداملرک مادوتالرک ماده موآزه لرک تمام عکسلریندر: بونلرده

صالون قوقلاسی اولمق ، مجلس زینتی اولمق شرفی معتبر ایسه ، بادیه غایبه لری انسانیت شریفدر ، یر یوزینگ ملکلریدر ، انسانلرک قبلرک ملیکه لریدر .

محبوب ، غایت عبرتلی بر حالدر ، جمال مسئله لرینه خاتونلرک نظرلری اولرک نظرلرندن اکثریتله دها زیاده عالیدر ، دها زیاده عقیقدر : خاتون اولرک قوت کبی شجاعت کبی عقل کبی مهارت کبی معنوی جمالرینه دها زیاده میل ایدر . بدن جمالینه خارجی زینتلره او قدر میل ایتمز . ارلر خاتونلرک وجود جمالرینه بدنک زینتلرینه دها زیاده میل ایدر ، معنوی جمالدن ارلر حظ آماز ، ذوقلری یوقدر . بوگا کوره ، خاتون وجودینی تزیین ایدر ، زینتلره زیاده سیله میل ایدر . موده لره مدنیت دنیاسینگ او قدر ابتلاسی ، حدودی یوق نهایه سی یوق زینتلره خاتونلرک او قدر فضلره رغبتلری اولرک گناهیدر . بوتون موده لرک ، اوفاق بو یوک بوتون زینتلرک صانع لری ده مخترعلری ده اولردر . معنوی جمالدن ادبی کالدن ارلر حظ آلسه ایدی ، خاتونلرک ادب لری اجتماعی فضیلتلری ارلر نظرندده تقدیر قیلنسه ایدی ، خاتونلر ادبی کمال معنوی جمال یوللرندده مسابقه ایدر لردی ، مدنیت دنیاسنده فساد طوفانلری اقتصاد بحرانلری ، حتی عائله فاجعه لری ده بلکه بولونماز ایدی . هر حالده آز اولور ایدی . قران کریم ده ، غالباً ، بوگا کوره در ، فساد ملائکه نسانده یالگیز ارلره اسناد قیلنمشدر .

(۹) جلاله برابر ، حیاسی ده خاتونک کمال اولور ایسه ، خریده اولور . یونان میفولوجیه لرینگ خریده لری ده غالباً عربلرک خریده لریدر .

(۱۰) حیاسیله برابر ، ریه لردن نفرت ایدر ایسه ، نواز اولور .

(۱۱) ادیله عفافیه حرمت کسب ایتمش اولور ایسه ، حصان اولور .

(۱۲) زوجیله نکاحیله عصمت یرده سنده قالور ایسه ، محصنه اولور .

یعنی ، ادب جهتی ، شرف فضیلتی بدن جمالندن دها زیاده معتبردر .

(۱۳) خاتون بالا طوغورماسه ، عاقر اولور . سامیلر نظرندده بدیخت حساب قیلنور . (۱۴) بالالری آز اولور ایسه ، زور اولور . (۱۵) رحمی برکتلی اولوب ، بالالری چوق اولور ایسه ، تور اولور . اویله خاتونلرک مهرلرینه آتونلر بوتون ماللر نثر قیلنور . قیمت اجتماعی سی هر خاتوندن زیاده در . (۱۶) بالالری قوت جهتیله امتیاز کسب ایدر ایسه ، خاتون منجه اولور . منجه اولمق عرب بادیه لرندده عرب حضرلرندده کمالک حرمتک اڭ غایه سیدر ، اڭ صوڭ نهایه سیدر .

یعنی ، بدوی عرب نظرند خاتونلرک حرمتلری قیمتلری بالکتر :
 (۱) بدن جمالیله دکل ، بلکه (۲) روحک ادبک کالیله ، همده ، (۳) حیات
 ملیهده بویوک برکسیله تقدیر قیلنور .

بادیه عربلرینه من القدییم معلوم شو بویوک حقیقتلری بوگون مدنیت
 دنیاسیده تمام آکلادی ایسهده ، حیاتک مادی لذتلرینه تمام مقتون مدنیت
 دنیاسی ، روحلرینی باتورمش راح قوتیلدهده وجودلرینی تمام اسیر ایتمش
 رفاهیت اعتیادیلدهده ، قیلرینی شدلی پنجهلرینه آلمش جاه کبریلدهده ،
 کوزلرینی قاماشدرمش بویوک مدنیت دبدبهسیلهده ، مدنیت دنیاسی اوفاق
 موده لر ، ساحر زینتلر النده همان اسیر قالا جقدر .

عجب ، هر شیئن محروم بی چاره بدوی عربک بویوک عزتی شو قدر
 بویوک استغناسی نه در ؟ نه دندر ؟ درست ، اڭ بویوک غنا نفسک غناسیدر ،
 احتیاجدن آزادلقدر .

الموقدون بنجد نار بادیة لا یحضرون وفقد العز فی الحضر
 والحسن یتظهر فی شیئن رونقه بیت من الشعر او بیت من الشعر
 یکرمنجی عصرک مدیلری بلکه براز تعجب ایدر : بادیه عربلری
 نظرند خاتونلرک هر بری آنا قدر محترمدر . «خالة کل ذات صدار»
 من القدییم بادیهده شائع اولمش بر مثلدر . یعنی هر خاتون آنا همشیره سیدر .
 آناک قدر حرمتی بولونمق لازم بر ادبدر .

«وخالة ، یا صاحب ، کل ذات صدار» اکرم حرمة الخالات

- ۵ -

جهان ادیاتلرند خاتون

حیات ساحلرند هیت اجتماعی طبقه لرند خاتونلرک واقعی حاللرینی
 اجتماعی وضعیتلرینی هر انسان هر کون هر دقیقه مشاهد ایدر ، یلور .
 هر یرده هر عصرده خاتونلرک اجتماعی حاللری ارلرک حاللرینه نسبتله
 دون ایدی . شو خصوصده غربک شرقک تفاوتلری یوق کیدر . ارلرک
 هر نوع وحشتلری جهتیله ، خاتونلرک جهلری ضرورتلری قوتیله ،
 عائله لرده حیات اجتماعی صحنه لرند هر یرده هر دقیقهده دهشتلی فاجعه لری
 عبرتی دراملری شدلی تراگدیله لری بلیغ رومانستلره بویوک ره آلیستلره
 ترک ایوب ؛ خاتونلرک طبیعی وظیفه لری همده مطلوب ادبلری حقدده بویوک
 حکیملرک شارعلرک بویوک شاعرلرک حکمتلی گوزل ارشادلرینی اهمیتلی

نصیحتلرینی مفید تلقینلرینی جهان ادبیاتی صحیفه لرندن او گره نه یک.

توراتده خاتون

(۱) جهان ادبیاتی آره سنده ائڭ بویوک کتاب ائڭ عمومی کتاب اولایله جک توراتده تکوین سفرینگ برنجی خلقت فصللرنده:

«ارلری یردن، خاتونلری اردن خلق ایتدی الله.» (۱)

«بوگا کوزه، ارلرک بوتون همتلری یرده؛ خاتونلرک همه قایغولری

ارده اولدی.» (۲)

«بوگا کوزه، یرلرک بوتون مشقتلری ارلر اوزرینه یوکلنوب،

عائله نگ همه زحمتلری خاتونلر اوزرنده اولدی.» (۳)

«بوگا کوزه، آنالرینه ده آنالرینه ده براقوب، خاتونلر ارلرینه

باغلانندی؛ عائله حاجتلرینه خاتون اردن مقدم سعی ایدر اولدی. خاتونلرک

حیاتلری ارلری هم بالالری اوچون اولدی.» (۴)

«حیات شجره لری اوزرنده برابر بولونوب، وصال ثمره لری

یمه دکجه، خاتونله ار یالکزلق فراشلرنده جت سرایلرنده قالور.» (۵)

«وصال ثمره لری ییدکدن سوک، بالا مشقتلرینی عائله وظیفه لری

یوکلنمک اوچون یالکزلق جتلرندن سورولوب، سهمه یرلرینه عائله

غلبه لکلرینه هبوط ایدرلر.» (۶)

تکوین سفرینگ (۱—۳) فصللرینگ خلاصه لری معناری شودر.

بوراده هم خلقت حادثه لری همده عائله نظاملری هیئت اجتماعیه حاللری

بیان قیلنمشدر. سماوی کتابلرک یانلری هر وقت اعجاز درجه لرنده بلاغتی

قناعتی اولور. خلقت حادثه لری، انسانلرک طبیعی اجتماعی وظیفه لری

بوتون اسبابله بیان خصوصلرنده تکوین سفرینگ (۱—۳) فصللری قدر

کوزل جامع بیان هیچ بر یرده یوقدر. بیان سوک درجه ده محیط هم جامعدر.

افاده غایت آسان، غایت ساده در. ائڭ ابتدائی خلقک دماغی ده تکوین

یانلرینی بوتون قناعتیله قبول ایدر. بیان: خلقک واقعی حاللرینه ده،

فلسفی ایضاحلرینه ده، ادبی جهتلرینه ده تمام مطابق اولور. فیلسوفلرک،

خصوصاً، طبیعیونک، مادیونک، اجتماعیونک یانلری بویله اهمیتلی

اسلوبلردن اکثریتله محروم اولور.

سماوی یانلرک هر برینی و خلقت حاللرینه حمل ایتوب، اعتراض

ایتمش مادیون طبیعیون بیان اسلوبلرندن غفلت ایتنمشلردر. «حواء آدمک

قابورغەسەندىن خەلق قىلىندى.» كىبى بىلىغ سوزۇك اسلوبىنى آكلامايوب،
 ظاهرىدىن تحريف ايتىش تەفسىر آدملىرىدە ۋەھملىرىنى سماۋى كىتابلارنىڭ
 نەۋىلىرىدە حاكم ايتىشلاردى. «خەلقكەمەن نەس ۋاھدە. ۋەخەلق مەنھا زۇجھا»
 آيت كرىمەلىرى «ۋەمن آياتە ان خەلق لكەم مەن انقسەكەم ازواجاً» آيت كرىمەسى
 كىبى، مەناسى غايت ۋاضح ايسەدە «ۋەخەلق مەنھا زۇجھا اى مەن ضلعھا الايسر
 الاعوج» دېمىش تەفسىر آدملىرى غەلت اوزرىنە غەلت ايتەكەن سوڭ، قران
 كرىمى نەمە تحريف ايتوب؛ «خەلق الانسان مەن عجل.» (۲۱—۳۷) كىبى
 مەتەد آيت كرىمەلىرىدە حافظەلەرنىن ياخود مەصحفلەرنىن دە سېلىمشلاردى.
 «خەلق لكەم مەن انقسەكەم ازواجاً» آيت كرىمەسىنىڭ مەناسى نە ايسە،
 «ۋەخەلق مەنھا زۇجھا.» آيت كرىمەسىنىڭ دە مەناسى اودى. «خەلق الانسان
 مەن عجل» بابى نە ايسە، «ۋەخەلق مەنھا زۇجھا» بابى دە البتە اودى.

— ۶ —

خاتونلار حەقتە فىلوسوفلار خرافەسى

«خاتون اردن خەلق قىلىندى» سوزى حەقتە اوراق بىر ملاحظە:

قال اناس باطل زعمهم فراقب الله ولا تزعمن

فكر يزدان على غرة فصيح من تفكيره اهرمن

قەدىم عقىدە: شىطان يزداننىڭ باشىدىن خەلق قىلىندى دېمىش ايسە،
 سامى عقىدە خاتون اردن خەلق قىلىندى دېدى. يونان اساطىرىدە: «مەبۇدلارنىڭ
 رەئىسى زەوس اوزىنىڭ خاتونلەرنىن مەنەس اسملى بىر حامىلە خاتونى، غەيرت
 قوتىلدى ياخود دېگەر خاتونلەرنىن خۇف سېيىلەمى، يوتىدى. بىرازدىن سوڭ
 زەوسكە باشىدىن بوتون سىلاھلىرىلە بوتون لىباسلىرىلە بىر بىر حەكەت مەبۇدەسى
 حەرب مەبۇدەسى آئىنا = Athena چىقىدى!» خرافەسى واردى.

يونان شاعىرى آغافون شەرىفەنە طوبىلانمىش فىلوسوفلارنىڭ بويۇك مەجلىسندە
 فىلوسوفلارنىڭ بويۇك امامى سوقراط خەزىرىدە فىلوسوف آرىستوفانەسكە
 سوزىنە كوردە: «اوللەردە انسانلارنىڭ شەكىلى يۇۋارلىق (توكەردەك) ايدى. اللرى
 دەرت، آياقلىرى دەرت ايدى. بويۇن اوزرىندە ايكى يوز؛ يوزلار آردەسندە
 بىر باش وار ايدى. باشىگە دەرت قولاغى، دەرت كوزى بولونور ايدى.
 بىر بەندە ايكى نەس نەسل (اعضالرى: ۱) ارلكەمەنھا، خاتونلارنىڭ اعضا-
 لرىدە بولونور ايدى. ارلكەمەنھا كوش، خاتونلارنىڭ مەنەبى بىر ايدى.
 يورور كەن، شو كوشنى كىبى يورورلردى. لەكن قوشار كەن (يوكورور كەن).

دورت آباق، دورت ال — سکز اعضا اوزرنده نه گهرله نوب، غایت چابوق کیدرلردی. قوتلری دیو قوتی قدر بویوک ایدی، غزیت قدر تیز ایدی. باشلری پرواسز ایدی. الاهلره قدر تیل، سمالره قدر ال اوزاتوزلر ایدی. بویوک هومهرگ حکایه لرینه کوره، (اوتوس) ایله (نه فی آتوس) اسملی ایکی باتور سمالره قدر چیقوب، الاهلره هجوم ایتمک ایسته یوزلردی. باتور انسانلرک بویله جسارتلرینه قارشى نه یاپاجق؟ معبودلر رئیسى زه وس بونی دوشوندی. وقتيله بوتون دیولری جنلری بر ییلدیرمله قتل ایتدکلری کبی، بوتون انسانلری قتل ایدجک اولور ایسه، بر یوزنده نه عبادت قالوردی، نه معبد بولونوردی. معبودلر — نه بوگا صبر ایدرلر، نه ده انسانلرک الاهلر حضورنده جسارتلرینی تحمل ایدرلر. زه وس چوق دوشوندی. عاقبت، فکرینه بر شیء کلدی، بولدیم! دیدی. «هم بر یوزنده انسانلری حیات ده براقمق، هم الاهلر حضورنده جسارتلرینه نهایت ویرمک چاره لرینی بولدیم! هر برینی ایکی پارچه ایدیم! هم قوتلری ضعیف اولور، هم ده سانلری زیاده اولوب، بزه فائده اولور. بوندن صوگ، انسانلر ایکی آباق اوزرنده یورو به جک، اللری ده یالکز ایکی اولاجق. کوره یم، بوندن صوگرده بزه راحت ویرمه به جک اولورلرسه، نه بر کره ایکی پارچه ایدرم، هر برینه یالکز بر ال، یالکز بر آباق براقورم دیدی. او یله یابدی. انسانلرک هر برینی ایکی پارچه به بولدی. پارچه لرک بری خاتون، بری ار اولدی. خاتونلرک ارلره، ارلرک خاتونلره میللری عشقلری بوگا کوره در.» بویوک حکیم الاهی افلاطونگ (پلاتونگ) «ضیافت» اسملی کتابنده آریستوفانس لسانینه موضوع حکایه خلاصه سی شودر.

خاتونلرک ارلره، ارلرک خاتونلره میللرینی محبتلرینی بلکه عشقلرینی تعیل بولنده فیلسوفلر لسانیه اویدورلشن بویله قابا ماساللر سقراط کبی بویوک بر فیلسوف حضورنده سویله نوب، پلاتون کبی بویوک بر فیلسوف قلمیله حکمت کتابلرینه ده درج قیلنه ییلور ایسه، توراتنگ «خاتون اردن خلق قیلندی.» جمله سی شو حقد ده دها زیاده طبعی دها زیاده معقول دها زیاده قناعتی اولمازمی؟

خلقت حادثه لری حقتده، خاتونلرک ارلرک برینگ دیگرینه باغلانمه لری حقتده، دیتویمه اسملی بویوک بر پیغمبر خاتوندن نقل یویله سقراطک غایت لذتلی حکمتلی ماساللرینی بویوک فیلسوف افلاطون

«ضیافت» اسمی بر کتاب ده درج ایتمش ایسه؛ خلقت حادثه لری حقنده تکوین سفرینگ (۱-۳) دها گوزل فصللرینه مادیون ناصل اعتراض ایده یلورلر؟ فیلسوفلرک مثلرینی مقصدلرینه کوره بوتون معنایله قبول ایتد کدن صوگ، سماوی کتابلرک طبیعی حاللر حقنده، خاتونلرک ارلرک اجتماعی وظیفه لری حقنده دها گوزل بیانلرینی انکار نیچون؟ کاهنلرک راهبلرک مفسرلرک خطا صواب عقیده لرینی خیاللرینی سماوی کتابلرک نوصولرینه حاکم ایتمک اعتراض خصوصلرنده ده انکار خصوصلرنده ده عذر اولاماز. (۲) «غائب جنت» اسمی گوزل کتابنده انکلیز شاعری میلتون تکوین فصللرینی شاعرلر لسانیه نظم ایتوب، ارلریله خاتونلرک ادبی حیاتلری حقنده چوق گوزل تلقینلرینی درج ایتمشدر. لکن، بوتون برکتلری همه لذتلری مبذول جنت ده، خاتونیه برابر پیغمبر آدم حقنده اولق خصوصیه، استثنائی بر حال کبی اولوب، عموم انسانلرک حیاتلرینه نمونه اولمقدن براز اوزاقدر. «غائب جنت» ترجمه لرینی بر قاچ دفعه بویوک رغبتله اوقودم. عائله سعادت یولنده خاتونلره گوزل درس قیلنه جق غایت گوزل صحیفه لری واردر. شو دقیقه ده المده یوق. بعض جمله لرینی نقل ایدردم.

البادده خاتونلر

(۳) جهان شاعرلری آره سنده اڭ بویوک هومروسک جهان ادبیاتی آره سنده اڭ گوزل اڭ بویوک الیاده سنده عائله معامله لرینگ اڭ گوزل بر قاچ منظره سی بلاغت لسانیه حکمت بیانیه قیامت کونلرینه قدر ناید قیلنمشدر. گوزل او منظره لرک اڭ مؤثری: آلتنجی نشیده آندروماک اسمی جمیل خاتونیه بویوک قهرمان هکتورک حسرتی وداع دقیقه لرنده صداقتی ایکی عاشقک صوگ محاوره لریدر. عائله حیاتینه ایده آل اولایله جک گوزل بر منظره ایسه ده، آنتون عصرده اڭ مدنی بر ملتده اڭ بویوک بر عائله ده، جنت کبی بویوک رفاهیت ایچنده یوسف زلیخا کبی جمیل ایکی عاشقک وداعلرینگ حسرتی صوگ دقیقه لرنده بولونه یله جک استثنائی شاذ بر منظره اولق جهتیه عموم انسانلرک عائله حیاتلرینه نمونه اولمقدن اوزاق قالور.

دده قورقودده خاتون

(۴) اوغوز تورکلرینگ حکمتلی مثلرله ملی حکایه لرینی جمع ایتمش دده کورقوت کتابنده خاتونلرینه قارت آنالرینه نورکلرک بویوک حرمتلری حقنده غایت گوزل بلاغتلی حکایه لر واردر.

قارت آناسینی دشمن النده اسیرلکدن قورنارمق یولنده بوتون ماللرینی بوتون اوغوللرینی بوتون کریمه لرینی حتی اڭ محبوب خاتونینی فدا ایته جک اولش سالور قازان بهادر حکایه سی کبی بلاغتی مؤثر بر حکایه بزده معلوم اسکی یاگی ادبیاتگ هیچ برنده یوقدر .

کورڭ، نه قدر مؤثر، نه قدر حماسلی، نه قدر بلاغتی سوز: «شوکتلی ملک، قوتلی پادشاه، آلتونلی چادرلرمی آلدڭ ایسه، سگا کوله که اولسون. آغیر خزینه لرمی، بول آقچه لرمی آلدڭ ایسه، سگا خرجک اولسون. اینجه بیلی فرق قیزی، محبوب خاتونمی آلدڭ، سنگ الگده اسیر قالسون. اوغلم اوروزی فرق یگیتمی آلدڭ ایسه، سنگ قولک اولسون. طابون طابون شهباز آنلرمی آلدڭ، همهی سنگ اولسون. قاتار قاتار ده وه لرمی آلدڭ، سگا یوکلک اولسون. قارت آنامی آلوب سن، ای کافر، آنامی ویرکل بگا! صوغوشمازدن، اوروشمازدن قایتایم، دونه یم، کیده یم. شویله ییگلک.» دیدی، سالور قازان بهادر. کافر قبول ایتهدی.

سوگره آناسینی اسیرلک ذتلرندن قورنارمق یولنده باتور قازانگ بویوک قهرمانلیغی، عاقبت، غلبه سی، بلاغتی بر لسانله حکایه ده تصویر قیلنمشدر. قارت آنالرڭ بویوک حرمتلری خصوصلرنده بویله قوتلی احساس. بویله قوتلی ایمانی بر عقیده بن هیچ بر یرده او قومادم. یالڭز، سالور قازان باتورڭ خاتونی دشمن النده اسیر اولدقدن سوڭ، ذلتی خدمتدن دشمن دوشه کندن آنالرینی صاقلامق یولنده قرق قیزڭ عقلی جسامتلی حیله لری، اوغلی اوروزڭ طاقتدن طش عذابله سوڭ درجه تحملی — تورک نظرده آنالرڭ آنالرڭ حرمتلری حقنده دها زیاده دهشتنی بلاغتی بر منظره اولایلور. (۵) تورکلرده ارلرینه خاتونلرڭ حرمتلری محبتلری حقنده دده کورقوتڭ ۵ نجی حکایه سی غایت جانلی غایت لذتلی طائلی حکایه در: یاخشی بر یگیتگ جانینی عزرائیل الندن خلاص ایتک اوچون عزرائیل ایله محاربه ایتوبده، عاقبت، مغلوب اولوب؛ جان یرینه جان ویرمز ایسه، اوزینگ جانی آلونه جق اولش باتور دومرول حکایه سی طوقوز صحیفه لک اوزون گوزل بر حکایه در. آناسینه آناسینه یاقین دوستلرینه مراجعت ایتوب، باتور دومرول جان یرینه جان طلب ایتمش ایسه ده، هیچ بری راضی اولمادقدن سوڭ؛ بالالرینه همده محبتلی خاتونینه اوزینگ وصیتلرینی

سويله مك اوچون، عزرائيل دن رخصت آلوب، باتور دومرول خانوني
حضورينه كيتدى. خاتونيله، باتور دومرولگ سوزشلى لذتلى محاوره لرى
باشلاندى. دومرول ديدى:

«ييلورمى سن، نهر اولدى؟ كوك يوزندن آل قاناتلى عزرائيل
اوچوب كلدى. كوكسى باصوب، اوزرمة قوندى. طاتلى جانمى آلاجق
اولدى. بابامه «وير، ديدم، جان!» ويرمەدى. آنامە واردم، جان ويرمەدى.
«دنيا شيرين! جان طاتلى!» ديديلر. ايمدى «يوكسهك قاره طاغلام سگا
يايلاق اولسون. صاووق صالقون صولرم سگا شربت اولسون. طابون
طابون شهباز آتلم سگا بينهك اولسون. قاتار قاتار دوه لرم سگا يوكلك
اولسون. آغيلرده آق قويونلرم سگا طارتيق اولسون. كوزك كيمي
طوتارسه، كوكلك كيمي سه ورسه اوگا وارغل. ايكي اوغلاجنى
او كسوز قوماعل.» ديدى.

خاتون بوراده سويله دى. كورده لم، خانم، نه سويله دى، ديدى:
«نه سويله يورسن، نه ديورسن؟ كوز آچوب، كوردوكم، كوكل
ويروب، سه وركم، قوچ يگيتم، شاه يگيتم، طاتلى طاماغ ويروب،
صوورشدم، بر ياصدق ده باش قويوب، ايمشدم! قارشو ياتان قاره
طاغلى سندن صوكره بن نه يلرم؟ يايلاز اولسەم، بنم كورم اولسون.
صاووق صالقون صولرك ايچەر اولسەم، بنم قائم اولسون. آلتون آقچەك
خرجه يور اولسەم، بنم كفنم اولسون. طابور طابور شهباز آنگ ينەر
اولسەم، بنم نابونم اولسون. سندن صوكره بر يگيتى سه ووب، وارسەم،
ييله ياتسەم، آلا ييلان اولوب، بنى صوقسون! سنگ اول قورقاق آناك
آناك، بر جان ده نه وار، كه سگا قياماشلر. عرش طاق اولسون، كرسي
طاق اولسون، ير طاق اولسون، قادر تاگرى طاق اولسون، ييگ جانم
سنگ جانگه قربان اولسون.» ديدى. راضى اولدى. عزرائيل جان آلق
اوچون خاتون يانينه كلدى. باتور بوگا طاق ايتە آلمادى. تاگرى به
يالواز دى. ديدى:

بوچه لردن بوچه سن،

كيسه بيلمز نيجه سن!

كوركلنى تاگرى،

چوق جاهلر سنى.

كوكده آراز برده ايستر

سن خود موئلرك كوكلنده سن

دائم طوران جبار تاگری ،
 اوزون یولئر اوزرینه عمارتئر یایایم سنگ اوچون ،
 آج کورسه طوبورایم سنگ اوچون
 بالانفاج کورسه طونادایم سنگ اوچون
 آلورسنگ ، ایکیزگ جانن بیله آغل ،
 فووارسنگ ایکیزگ جانن بیله قووغل ؛
 کرمی چوق قادر تاگری ! دیدی .

دومرول باتورک سوزی تاگری به خوش کلدی . ایکی حلاله یوز
 قرق یل عمر ویردم دیدی .

ایلادهده خاتونیله قهرمان حکمورک حکایهسی — ایکی عاشقک وداع
 دقیقه لریدر . آناسندن آناسندن قهرمان یدی برادرندن زیاده محبتلی اری
 سوکنده حسرتلی قالاجق خاتون وار ایسهده ، بر جان ویره ییله جک خاتون
 ایلاده حکایهسنده یوقدر . معشوقلرک یولنده جان ویرمش عاشق خاتونلر
 یونان اساطیرنده وار ایسهده ، ارلری یولنده جان ویرمش حلال خاتونلر
 یونان میفلرنده یوقدر .

بزم ددهده کورقوت حکایهسنده باتور ارک جائی یرینه بر جانینی دگل ،
 بلکه ییک جانینی فدا ایده جک خاتونگ صداقتلی آتشی یمینلریدر . غایت
 کوزل ، غایت مؤثر حکایهدر . بالالرینه تور کلرک بویوک محبتلری حقنده ،
 خاتونلرینه ارلرک بویوک حرمتلری حقنده ، ارلرینه خاتونلرینگ جانندن
 زیاده محبتلری حقنده ، عائله قدسیتی حقنده غایت حکمتلی بلاغتلی حکایهدر .
 اری آدمهت اوچون جان ویرمش عاشق آلکهمستیس کبی خاتونلر (۱) ؛
 دوست رفیقی باتروفلس یولنده جان ویرمش آخیل کبی قهرمانلر (۲) ؛
 بالالرینگ شانلری یولنده اوزینی فدا ایتمش قودروس کبی (۳) آنالرک
 ماساللری بلاتون کبی بویوک فیلسوفک گوزل کتابلریندهده وار ایسهده ،
 اوپله ماساللرک هر بری عشق یولنده ایدی ، عشق قوتیله اولدی . عشق
 بولونما یوبده ، آنالرک حرمتلری یولنده ، یا ارلرک یاخود خاتونلرک
 حرمتلری یولنده جان ویرمک مثللری شاهدلری یالکتر تورک عائله لرنده
 بولونور . ارلر وفات اولدقدن سوگره خاتونلرینی ده یاقمق عادتلری
 هندده وار ایسهده ، لکن دین امریله یاخود عادت انجباریلهدر . عائله
 حرمتی یولنده دگلدر .

بونلرک هر برندن دها زیاده خالص دها زیاده بویوک امللر یولنده
 جانلر ویرمش همت ایتمش اوچ آدم حقنده قران کریمده اوچ دورت

حکایه وار ایسه ده ، قران کریمک معجز افاده لری آره سنده گوزل او
حکایه لرك افاده لری ، کوزمزدن نیچوندنر ، مستور قالدی . رغبتلی طلبه لره
بر وقت او حکایه لری ده تقدیم ایدرم ، انشاء الله .

ده ده کورقوت (قورقود) کبی کتابلرمزی آز چوق نصیح ایتوب ،
براز ساده لشدروب ، طبع ایتدرمک ؛ تورک خانه لری نه نشر ایتوب ؛ آنالر آنالر
لسانیله بالالره تلقین ایتمک — تورک عائله لری نه ملی روح ، ملی ادب ، ملی
لسان ، ملی ایده آل ویرور ایدی . عائله لرك شوکونگی قصورلری نه غایت
بویوک اصلاح اولور ایدی . —

تکوین حکایه سی ده ، الیاده حکایه سی ده ، ده ده کورقوت حکایه سی ده
بوتون حاجت لری تمام حاضر ، هر جهته مستغنی عائله حکایه لری دیر . بویله
عائله لره حرمت بولونور ایسه ، محبت بولونور ایسه ، عجب اولماز . یوقلق
ضرورت لری ایچنده ، تالاش جهنملری ایچنده قالمش یا قالاجق فقیر
عائله لرك حاللری نه ادب لری نه اویله حکایه لرك حاللری عبرتلی نمونه اولماز .

❦ مثنوی ده خاتون ❦

مولانا جلال الدین رومی حضرت لری خاتونلرك بویوک اهمیت لری حننده
مثنوی صحیفه لرنده غایت طاتی لذتی حکایه لری نی یازمشدر . بادیه ده
خاتونیه بدوی فقیر بر عربک غایت گوزل اوزون بر حکایه سی مثنوی
صحیفه لرنده برنجی دفترده تصوف مسئله لرنده صوفیلرك تعلیم لری نی بیان
یولنده سرد قیلنمش ایسه ده ، عائله ده خاتونلرك ارلرك وظیفه لری نه ده ،
اصلاح تدبیر لری نه آسان بر لسانله ، بویوک بر صراحتله بیان ایتمشدر .
بی چاره بدوی عرب غایت فقیر ایدی . بوتون بوشلق ، آغیر یوقلق ،
بویوک بر ضرورت ایچنده هفته لرحه بلکه آیلرحه طالاشق فائده
ویرمه دی . بی چاره خاتون باشقه بر یول آراددی ده ، بولدی :

زن در آمد از ضریق نیستی   حکم فرما ، جملگی فرمان تست !
جان و جسم و هر چه هستم آن تست

خاتون منحوت یویله یوموشاقلق یویله حرکت ایتنه باشلادی .

دیددی : آیاغنگ طور اغی یم ، سنی دگلم ، سیده ک دگلم .

زن ایتوب عرض تواضع ، دیددی ؛ بیل   خاک یایم بن سگا ، خاتون دگلم
هر نه کیم وارد ؛ تن و جان هب سنگ ؛   هر نه دیسه گ ، حکم و فرمان هب سنگ
قالمادی سه فقریله صبر و قرار   نقشه صنایعا ، سنگچوندنر بو زار .

جلال الدین رومی حضرت لری شو مفهوم ده یکر می بش قدر گوزل

بیتلری خاتون آغزندن یازوب، بویله تدیرک برکتلی سرعتلی قونلی تأثیرلرینی غایت طائی تمام مقنع بر لسانله بیان ایتدی. هر بر خاتون حقنده هر وقت هر یرده ممکن بویله آسان تدیرک گوزل محقق نتیجه لرینی بیان یولنده، دیدی:

رستم زال ار بود وز حمزه یش هست در فرمان اسیر زال خویش
حمزه و رستم دن اولسه یهنوان ار اولور البته دلیند زنان

یعنی، رستم دن، حمزه دن قونلی اولسه ده، هر ار اوزینگ قارچنی ائده البته اسیر اولور، قالور. خاتونلق قوتیله ارینی اداره ایده یلور ایسه. بوتون عائله لره بویوک برکتلی تعلیم، غایت گوزل تدیر اولایله جک شو گوزل حکایه اولگی حکایه لرک هر یردن شو جهتله البته اوستوندر. هر یرده هر وقت هر خصوص ده ممکن شو تدیر بر که سیله هم عائله راحت، هم خاتونلرک ارلرک حرمتی، هم حیاتک بویوک برکتی تأمین قیلنش اولور، البته.

بلکه دها زیاده: خاتون بویله تدیریله اخلاقی فاسد ارلرک اخلاقلرینی اصلاح ایدر. فساد یوللرینه کیده ییله جک ارلری استقامت یوللرینه کوندوره یلور.

جمالیله ادیله عقلیله بوتون بادیده مشهور قیزی ملککک برینه تزویج ایتوب، ارینه اوزاتورکن، گوزل حکمتلی وصیتلری آرسنده آناسی شو وصیتی ده قیزینه سویله مش ایدی: «کونی له امة، یکن لك عبدا». دیمش ایدی. یعنی، هر خصوص ده هر وقت اطاعت ایت، هر خصوص ده هر وقت اطاعت ایدر.

❦ حدیث کتابلرنده خاتون ❦

ام المؤمنین سیده عائشه رضی الله عنها ورضیت عنه حضرتلرینگ فصاحتلی بلاغتلی خوش آواز لسانیه سید الوجود رسول کریم شارع حکیم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینه خصوصی مجلسده حکایه قیلنش غایت گوزل «حدیث ام زرع» حکایه سی حدیث کتابلرینه ده ادب کتابلرینه ده بلاغت کتابلرینه ده گوزل بر زینت اولش بویوک بر بلاغت نمونه سیدر. بخاری مسلم کبی صحیح جامعلرده روایت قیلنوب، ادب کتابلرینه ده متواتر اولمشدر. جاهلیت دورینگ بدویت عائله لرینگ ادبی حکایه لری ملی مثللری ادب کتابلرینه ادب نمونه سی قیلنور ایسه، ام المؤمنین سیده عائشه حضرت.

لرینگ ادبی اسلام قیزلرینهده عائله کریمه لرینهده عائله خاتونلرینهده اقتدا نمونه سی اولوب؛ شارع حکیم حضرتلرینگ بویله خصوصلرده سیره لری ادب لری البته بوتون اسلام ملت لریه سنت دینییه مدینه اولور .

سیده عائشه حضرتلرینگ روایتلرینه کوره ، جاهلیتده یمن عربلرندن خشم قبیله سینگ عائله لرندن اون بر خاتون بر کون مجلسده طویلانوب ، اوزلرینگ عائله حاللرینی بوتون صدق لسانیه سویله مک حقنه عهد ایوب ، هر بری بویوک بر بلاغته غایت قیصه جمله لرده اوزلرینگ حاللرینی اجمال ایدر لردی . شو اون بر عائله ایچنده اڭ کوزل عائله ابو زرع عائله سی اولوب؛ عائلهده اڭ کوزل اڭ کریم از ، ام زرع حکایه سنده ، ابو زرع اولدی . حکایه خاتمه سنده سیده عائشه حضرتلرینه شارع حکیم رسول رحیم حضرتلری بوگا کوره ، دیدی : « کنت لك کابی زرع لام زرع . » یعنی ، زرعک آناسینه زرعک آناسی ناصل اولمش ایسه ، بنده سگا او یله یم یا عائشه ، دیدی . هر مؤمن اوزینگ خاتونینه بویله اولمق لازم!

﴿ قران کریمده خاتون حرمتی ﴾

محبت دقیقه لرنده احترام طبیعی بر حال کیدر . لکن آز چوق غضب تانیه لرنده قلدن حرمت حیاتی آز چوق زائل اولایلور . او تانیهده عقل غلبه ایدر ایسه ، انسان سکوت ایدر . غضب حی غلبه ایدر ایسه ، انسان برازده ایسه ، تعدی ایدر . یا الده ، یا تلده ، یا کوزده بر اثر ظاهر اولور . بویله بر حال انسانگ طبیعی بر حالیدر .

غضب سببی اولایله جک بر حادثهده ایکی خاتونیه شارع حکیم علیه الصلاة والسلام حضرتلرینگ بویوک ادب لرینی تحریم سوره سنده حکایه ایدرکن ، ایکی خاتونگ بویوک حرمتلرینه مقابل ، الله جل جلاله حضرت لرینگ ، جبریلگ بوتون مؤمنلرک بوتون ملکلرک قوتلری وضع قیلندی . میزانگ بر کفه سنده ایکی خاتونگ بویوک حرمتی ، دیگر کفه سنده موجودده بوتون وجودده بوتون قوتی : « فان تظاهرا علیه فان الله هو مولاه وجبریل وصالحو المؤمنین . والملائكة بعد ذلك ظهیر . »

عرش الوهیت لسانیه ، مسامحه یولیه ، غایت جزالتی بویوک بر خطابده ، یا خود ، لذتی ادلی بر عتابده بویله عجیب غریب بر مقابله خاتونلرک حرمتلری قوتلری حقنه معجز بر یاندر .

(۱) حامل مریم ، (۲) مرضع ام موسی ، (۳) مطلق ام مریم حقنه

مخصوص سوره لرده قران كريمگ بويوك اهمامي: ۱) يوكلې آنا،
 ۲) مرضع آنا، ۳) مرييه آنا حقنده احترامدر. اوچ فرد قران كريمده اوچ عمومدر.
 انيالره مخصوص سوره لر قران كريمده وار ايسه ده، آنالرك بربنه
 خاص اولش هيچ بر سوره قران كريمده يوقدر. لکن آنالرك اڭ مهم
 اوچ حاللرینه كوره، قران كريمده مخصوص اوچ سوره واردر.

عائله حاللرینه متعلق اولق جيتيله، خاتونلرك اڭ عادى اڭ جزئى
 حادثه لرینی شارع حكيم حضرتلرینه مرافعه ايدرکن عرش اعظم حاكمى
 الله جل جلاله حضرتلى بالذات اوزى استماع ايتمشدر: «قد سمع الله
 قول اتى تجادلک فى زوجها ونشكى الى الله والله يسمع تحاوركما.» امتگ
 اڭ بويوك رجاللرنگ اڭ مهم دعوالرى اڭ بويوك حادثه لرى حقنده ده
 بويله بويوك اهتمام قران كريمده يوقدر. خاتونلره احترامگ، عائله لر
 حقنده اهتمامگ عجب لطيف شاهيددر.

قران كريم «يوم يفر المرء من اخيه وامه وایه وصاحبه وبنیه» كى
 آيت كريمه لرده شدت ديقه لرنده ياقينلرك هر برندن قاقمق وفاسزلقلرینی
 يالگزر ازله اسناد قلوب، شدت ديقه لرنده قوتلى وفا فضيلتلرینی يالگزر
 خاتونلره ويرمشدر. قران كريمگ غایت جميل بر اديدر. يعنى، وفا
 فضيلتى ده صبر قوتى ده خاتونلرده دها زياده اولور ديمكدر.

انجيلده خاتون

اولگى امتلرده بويوك بر انتظار وار ایدی: آغیرلق ديقه لرنده
 قلبگ امله مى، اولگى انيالرك خبر ليله مى، ير يوزینه بويوك بر آدمگ
 كله جگى، عدالتلى قانونيله بويوك قوتيله بر رسولگ كوندوريله چگى خلق
 عقیده سنده، ناصلدر، وار ایدی.

اوغلى اسماعیل حقنده هاجر حضرتلرینه ملك لسانيله سويله نمش
 گوزل بشارت ده بويله بر خبر آچيق ایدی. واقعه ده آناسى بويوك ابراهيم
 حضرتلرینه الله كلاميله اعلان قينمش بويوك عهدده شويله بر بشارت غایت
 صريح ایدی. بوتون اوغللرینه نبوت لسانيله بويوك وصيتلرنده يعقوب عليه
 الصلاة والسلام حضرتلرى ده بويله بر بشارتى اوغلى يهودا وصيتى حقنده
 سويله مش ایدی. تورات صحيفه لرنده موسى حضرتلرینه ده بويوك بر بشارت
 اولق اوزره «اقیم فيهم نبياً مثلك» سوزى يازلش ایدی. يهود انيالرنگ

اوافق بويوك كتابلرنده اشارت يوليلهده صراحت لسانيلهده بويله بشارتلى بولونور ايدى .

مسيح ابن مريم عليه الصلاة والسلام حضرتلرينگ عهدنده بويله بر انتظار خلقگ قبلرندن بوتون خلقگ دوداقلرينه بوتون خلقگ لسانلرينه چيقدى ، آقدى .

«ابن الانسان ياقينده كلهجك . سماوات ملكوتى ير يوزنده اقامت قبلنهجق .» عقيدهسى هر يرده هر لسانله سويلهندى . غلبهك مجلسلرده عيسى حضرتلرينه شو خصوصده سوال ويروزلردى .

«فاسهروا اذا لانكم لا تعرفون اليوم ولا الساعة التى ياتى فيها ابن الانسان .» كى سوزلريله عيسى حضرتلى جواب ويروزدى .

شو سوز «ابن الانسان» سوزى عيسى حضرتلرينگ اوزى حقتده اولاماز . يوقسه شو جمله آچيق بر يالان اولور ايدى .

«ابن الله» لى قبلرينى ، بلکه «الاه» لى قبلرينى بويوك غرورله اوزلرينگ كتابلرينه يازمش يهودك مغرور عرفلرينى رد يوليله ، بويوك نبي حقتده ابن الانسان سوزينى ادب لسانيله اطلاق ايتمشدر .

ابن الانسان بويوك رسولگ ورودينه منظر امترك حاللرينى بيان يولنده بويوك مجلسلرك برنده عيسى ابن مريم حضرتلى بر مثل سويلهدى . متى انجيلنده يكرمى بشنجى سوردهده گوزل مثل آچيق بر صراحتله حكايه قبلنمشدر :

«او وقت ير يوزينگ امترلى بشى حكيم ، بشى غافل اون باكره عذراء كى اولور . غافلر مصباحلرينى حاضرلهمش اولورلر اولاجق ايسهده ، زيتلى بولونماز . حكيم باكره عذراء مصباحلريله برابر زيتلرينى ده الده ايدهجكلر . انتظار كيجهسى اوزادى . عذراءلك هر برى اويودى . كيجه اورتاسنده ناگاه دعوت آوازي چيقدى . عذراءلك هر برى اوياندى . بى چاره غافل عذراءلك النده نور يوق ايدى . اجابت طويلرنده حاضر اولق سعادتلرينه غافل عذراءلك هيچ برى نائل اولامادى .»

اناجيل شارحلى بويله مثللى تفسير ايدرکن ، نه ديمشدر ايسهده ، اختيارلرى . مثلهده مذکور ابن الانسان لكشن اولسهده ، اولماسهده ، انجيلده شو مثل واردر . مثلهده اون عذراء مذکوردر . شو غايت گوزل مثلدن مستفاد غايت گوزل فائده : خاتون ارلردن زياده حقيقتى طلب ايدر ، ارلردن مقدم

حقیقی قبول ایدر. خاتون حکیم اولسهده، غافل اولسهده، حقیقت یولنده سعی ایدر، حقیقی آرار. دعوت آوازی واصل اولور ایسه، اُنک اول خاتون او یانور. ائده نور بولونور ایسه، ارلردن مقدم اجابت طویلرنده خاتون حاضر اولور.

اناجیل عیسی انجیلی اولسهده اولمسهده، ایکی بیگ سنه قدر مقدم بر زمانده یازیش بر کتاب اولق جهتیله شو مثل هر حالده میم بر مثلدر. قران کریم نرولیه، این انسان محمدک ظهوریله غلبه سیله صدقی تمام اثبات قیلنمش بر مثلدر.

ظهور اسلامدن آتی عصر مقدم سویله نمش شو مثل قران کریمده بنی اسرائیلک نه یاه سندن آتی آیت مقدم «قل آمنوا به او لا تومنوا؛ ان الذین اوتوا العلم من قبله اذا يتلى عليهم يخرون للاذقان سجداً. ويقولون سبحان ربنا ان كان وعد ربنا لمفعولاً.» آیت کریمه لریله غایت صریح تصدیق قیلنمشدر. حکیم عذرالرّه تشبیه قیلنمش امتلر «ان الذین اوتوا العلم من قبله» جمله سیله، تمام مثل عبارده سیله بیان قیلنوب، «اذا يتلى عليهم يخرون للاذقان سجداً ويقولون سبحان ربنا ان كان وعد ربنا لمفعولاً» جمله سیله قبوللریده قولاً و عملاً تحقیق قیلنمشدر.

قران کریمده تصدیق قیلنمش کوزل مثلک بر کئی بر درسی اوثق اوزده، کریمه لر کزک عذرالر کزک خاتونلر کزک اللرینه نور ویر کز، ادب حرملرینه حقیقت کعبه لرینه حرمت کرسیلرینه ارلردن مقدم واصل اولوب؛ محبوب بالالر کزیده ادب، حریت، حرمت، استقامت، قوت روحیله تربیه ایدرلر.

ﷺ شارع حکیم علیه الصلاة والسلام ﷺ

عائله سیده سی حقنده.

حیات اجتماعیده خاتونلرک اهمیتلری حقنده جهان ادبیاتی صحیفه لرندن براز نقل ایدم. حافظهمده شو قدر حاضر ایدی. کتابم مقصدینه بلکه کفایه ایدر. شارع حکیم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینک جامع موجز بر ایکی سوزبیده، شو اوافق کتابک صحیفه لرینه زینت قیلنق اوزره، نقل ایده میم.

روی البخاری عن ابی هریره انه قال: سمعت رسول الله صلی الله علیه وسلم یقول: نساء قریش خیر نساء رکن الابل: (۱) احناه علی طفل،

۲) وازعاه علی زوج فی ذات یدہ. یعنی، قریش خاتونلری عرب خاتونلرینگ اڭ خیرلریدر: ۱) بالالرنی اڭ گوزل صورتده تربیه ایدرلر، ۲) عائله ماللرنده اڭ معقول بولده اقتصاد ایدرلر.

اسلام ملتلرنی ارشاد بوللرنده شارع حکیم حضرتلرینگ غایت جامع بیانلریدر. قریش سیده لرینگ افضلکی ایکی بویوک فضیلتلده: ۱) بالالر تربیه سنده عمل، ۲) مال اقتصادنده علم.

۱) قرشیلر بالالرنی اوز الیه اوز معرفیله تربیه ایدر، خادمه لرینه اعتماد ایتمز. ۲) عائله ماللرنی ده اوزینگ کوزیله اوزینگ اقتصادیله حفظ ایدر. خانه راحتی، عائله سعادت یالکز بونکله اولور.

عائله اساسی، بلکه، مملکت، بلکه بوتون دولت اساسی ده یالکز شو ایکیدر. عائله اداره سی ده، بلکه، بوتون دولت اداره سی ده شو صورتله خاتون انده اولور. ناپوله تون لسانینه اسناد قیلنمش: «اوڭ الیه بیشوکی تیره تن خاتون صول الیه دنیایی اداره ایدر.» سوزینگ دیگر معنالی ده بلکه وارددر، لکن حقیقی معناسی شودر.

سوالگ جوابی اولمق اوزده، شارع حکیم علیه الصلاة والسلام حضرتلری بویورمش: «خیر النساء: هی الئی ۱) تسر زوجها اذا نظر الیه، ۲) تطیعه اذا امر، ۳) لا تخلفه فی نفسها ولا مالها بما یکره.

۱) یوزیله ارنی شاد ایدرسه، ۲) ادیله ارنه اطاعت ایدرسه، ۳) ارنه صادق، ۴) مالنده امین مقتصد اولور ایسه، خاتونلرک اڭ خیری اولور. — عائله ده سعادتگ بوتون اساسلری شودر. ۱) مال صاقلامق، ۲) عیال بسله مک، ۳) ادیله ارلری الده ایتمک هنرلری خاتونده بولونور ایسه، بویله بر خانم افندی اڭ خیر خاتون اولور.

حجاب مسئله سی

شو کتابگ سکزنجی اوننجی صحیفه لرنده حجاب مسئله لری حقدده بر نیچه سوز یازوب؛ مخصوص بر فصلده تفصیل ایدرم دیمش ایدم. «لرومیات» ده، «روزه» ده، «شریعت اساسلری» نده نظرمی تمام آچیق یازمش ایدم ایسه ده، ییلور ایدم، مسئله غایت مهمدر، اهمیتی قدر، یاخود دها زیاده، مشکلددر.

قاسم امین کبی محترم بویوک مجتهدک قولی قلمی بر کتلی کتابی حجاب مسئله لرینی مذاکره صحنه لرینه چیقاردی ایسه ده؛ مصر حجاز سوریه کبی

پرلر ده حجابگ عملی واقعی اہمیتی قائمادی ایسہده؛ حجابگ نظری جہتی، یعنی، حجاب مسئلہ لرینہ شرقگ نظری اولگی حالیہ قالدی: کابلده قیزلرہ مخصوص مدرسہ اناتیه آچمق مسئلہ سنده افغان علمالردن قوی آلامادقن سوک، افغانستان معارف نظارتی تورکیہ حجاز مصر هند علمالرینہ سکر طوقوز سنہ مقدم، ہجری شمسی ۱۳۰۴ سنہده حمل بردہ استفتانامہ لر کوندورمش ایدی. مختلف ملک لردن آلونمش جواب تقریباً متفق اولدی:

«خاتونلرہ علم حال فرضدر، مدرسہ اناتیه بدعتدر، حجاب لازمدر.»
استفتا نسخہ سی ده، جوابلرک سوزنلری ده بنده واردر. مصطفیٰ فہمی، مصطفیٰ نوری امضالریلہ استانبولگ جوابی ۱۳۴۱ سنہ مارس ۱۸ده یازلمشدر. اہمیتلرینہ کورہ، نسخہ لرینی آلدیم.

یعنی، حجابگ نظری جہتی شرقده اولگی کبی باقیدر.

شمال تورکلری آره سنده حجاب چوقدن قالمش ایدی ایسہده
بوویوک غازی مصطفیٰ کمال حضرتلرینگ قوتلی حرمتلی اصابتلی حق سیفیلہ تورکیہ دهده حجاب مسئلہ سی تمام قطع قیلنمش اولسہده، حیاتگ ادب لرینی قلبگ عقیدہ لرینہ دینگ امرلرینہ مخالف براقمامق ضرورتی اوچون، حجابگ نظری جہتلرینی ده حل ایتمک البتہ ضروردر. حیاتگ ضرورتلری یا ادب لری ایمانگ طلبلرینہ دینگ امرلرینہ قرارلرینہ مخالف اونق انک بوویوک بر حرجدر. انسانگ وجدانی ہر وقت معذب قالبوب، عاقبت، دینگ حرمتی ده قدسیتی ده زائل اولور.

شرقده دینگ نامی بولونوبده؛ قیمتی بولونمامق؛ حرمتی بولونمامق — بویلہ بوویوک بر تناقضگ اصل سیبی: شودر. دینسز لکدن بدتر بر حالدر. آچیق ریا، یالان جبا، یالان دین: بالارک بلاسیدر؛ بوتون فتنہ لرک باش سییدر.

یوقسہ، مدرسہ اناتیه آچمق خصوصلرندہ قوی آرامق مجبورتی ناصل بولونور ایدی؟

«علم حال فرضدر، علوملرک باشقہ لرندہ خوف فتنہ واردر، مدرسہ اناتیه بدعتدر.» کبی فتوالر شوکون ییلہ اسلام عالملری طرفندن قران کریم آیت کریمہ لرینہ، شارع حکیم علیہ الصلاة والسلام حضرتلرینگ سنتلرینہ ناصل اسناد قیلنہ ییلوردی؟

یوز پرده سینگ شمال تور کلرینه تور کیه تور کلرینه نسبتله اهمیتی شوکون قالمامش ایسه ده، حجاب مسئله لری حقده سوز سویله مک ضرورتی شوکون همان اولگی کبی باقیدر.

یوز پرده سی حقده بدوی عربلرک

لغات دفتری

پرده لرک انوعی واردد:

(۱) بوتون یوزی ستر ایدر ایسه، برقع اولور. برقع خاتونلره خانملره مخصوصدر. قناع — مشترکدر.

و کنت اذا ما زرت لیلی تبرقت فقد راہنی منها الغداة سفورما بادیه خاتونلرنده برقع بولونور ایدی. حکیم دده قورقودنک کتاینه کوره، اوغوز تور کلرنده وار ایدی. دورت نوع خاتونلرک بری: «قارنم طویمادی، یوزم کوله دی؛ آیاغم باشمق، یوزم یاشمق کورمه دی.» سوزیله زندن شکایت ایتشددر. یاشمق، یاخود، یه شمک اوغوز خاتونلرینک غالباً او وقت کوزل زینتلری اولشددر. یوقسه، خاتون شکایت ایتمز ایدی.

(۲) بوتون یوزی ستر ایتمه یوب، ایکی کوزلک بری آچیق قالور ایسه، نقاب اولور:

فصدت کان الشمس تحت نقابها
حوررا این پرده زالی میکند
بدا حاجب منها و ضنت بعاجب
بدررا کم از هلالی میکند.

(۳) کوزلرک هر بری آچیق قالوب، پرده بورون اوزرنده اولور ایسه، لغام اولور.

(۴) بورون تمام آچیق قالوب، پرده آغز اوزرنده اولور ایسه، لثام اولور.

(۵) یوزی هیچ بر ستر ایتمز ایسه، خمار اولور. خمار بویون ایله باشی ستر ایدر.

(۶) خماردن براز بویوک اولور ایسه، نصیف اولور.

(۷) نصیفندن ده براز بویوک اولور ایسه، مقنعه اولور.

(۸) باش، یوز، ایکی ایگ، کوکرمک مستور اولوب، یوزی ستر ایتمز ایسه، جلباب اولور.

جلباب کبی، رداء، ملحفه، ملاءه — بوتون باشی، بویونی، یوقاری طرفدن بدنک اکثرینی ستر ایدر. لکن یوزی ستر ایتمز.

بدوی عربک ناموسی بدوی عربک معبودی قدر مقدس ایدی.

یوقاری ده مذکور حجابلرک هر بر نوعی عربلرده بولونور ایدی. برقع، قناع، نقاب، لثام کبی یوز حجابلری ده وار ایدی. لکن عورت بردهسی اولمق اوزره دگل، بلکه شرف شعاری ایدی. حره لره، کبار عائله لره مخصوص بر زینت ایدی. امه لره حجاب طاشیمق قطعاً البته ممنوع ایدی. زینت اولمق جهتیه، حسرت کونلرنده خطر دقیقه لرنده برقع کبی نقاب کبی زینتلرک هر بری ترک قیلنور ایدی.

ونسوتمک فی الروع باد وجوهیا یغنی امه والاماء حرائر
قد کن یغیان الوجوه تعزراً فالان حین بدون للنظار

بویله بیتلرک، همده الاغانی کبی ادب خزینه لرنده منقول کوزل حکایه لرک صریح دلالتلرینه کوره، بادیه عربلرنده حجاب شرف زینتی ایدی، اصلک کبارلق علامتی ایدی. یوزک عورتلگی جهتیه ده گل ایدی. بادیه عربلرنده حجاب عادی خاتونلرک شرفلرینه عصمتلرینه حرمتلرینه کوره ایدی. عهدت بها وحشاً علیها براقع وهندی وحوش اصحت لم تبرقع قیله قوتیه، رجال غیرتیه، خاتونلرک ادیله ناموسلری محفوظ بعض قیله لرده یوز بردهسی بولونماز ایدی.

فلما توافقنا و سلمت اشرفت وجوه زهدما الحسن ان تتنما
خاتونک حسنی ده، خاتونک ادبی ده هر شبه دن یوقاری اولایلور ایسه، خاتون او وقت یوزندن حجابی آتار.

«ترك الخداع من كشف القناع» مثل مشهوردر. شویله خصوصلرده سویله نور. یوز بردهسی بعض وقت خداع اولایلور.

نوبت ما شد چه خبره سر شدیم چون زنان زشت در جادر شدیم

قدیم مدنی ملتلرک هر برنده حجاب وار ایدی. خلقک غیرت ادیله لرنه کوره، معروف اولوب قنمش حجاب سماوی دینلرک هر برنده اقرار قیلنمش ایدی. تورات ده سفرائتکون (۳۸-۲۴) فصللرنده ابراهیم عصرنده حجابک معروفلگی بیان قیلنمشدر. امتک عادلرینه، فساد بولونمادقیچه، سماوی شریعتلر موافقت ایدر. شاهدلری قران کریمده ده واردر. خاتونلرک یوزلرینه وجودلرینه عائد حجاب عادی امتلرک اختلافیه ادبی سویله لرک تفاوتیه هر برده هر عصرده هر جهتیه هر صورته مختلف اولمشدر. بر عصرده بر مملکت ده خاتونلرک حجابی عیب اولور؛ دیگر بر مملکت ده او عصرده حجاب زینت اولور، بویوک بر جمال اولور. امتلرک ادب لرنی، حیات اجتماعیه رسملرنی رعایه ایتک یولیه،

ملکوں کی نیلی حکیموں بولے عادتوں ہر برنی ہر یرہ اقرار
ایدوں دی۔ اوزوں ده اوله عادتوں تمامله رعایه ایدوں دی۔ لکن حجاب
عورت یردهسی اولق اوزره اولماز ایدی۔ بلکه شرف شعاری، عصمت
رداسی، یاخود، حرمت احرامی اولق اوزره اولور ایدی۔

بادیه عربوںنگ تونک خاتونوںنگ یوزلنده حجاب بولونمش
ایسه، حرمت احرامی ایدی، شرف شعاری ایدی، عفاف زینتی ایدی۔

جمال و عفت زن در خسارت ازو یک نقطه بردن؛ خسارت

تونک صوفی الله یار حضرتوںنگ مراد العارفین ده شو سوزی
تونکستان تونکوںنگ نظرلینه بلیغ بر نرجاندر: جمال، کوزلک
خاتونوںک وجودلینه نسبتله نه ایسه، خاتونوںک روحلینه نسبتله عفاف
اودر. خاتوننگ خماری عفافگ شعاریدر، حرمتگ احرامیدر.

بوگا کوره، حج موسملرنده بوتون دنیا حضورنده، جماعت نمازلنده
یوزآچمق ادب شعاری اولدی. حجاب انک بویوک بر زینت کبی تلقی
قینماسه ایدی، احرام ساعتلرنده، ماتم کونلرنده مصیبت ساعتلرنده یوز
آچمق بر سنت دینیه، ادیه، بلکه بر سنت طبیعیه اولاماز ایدی.

قران کریمه حجاب

عصرتک درجه مدنیه لرنه، وقتگ اهمیتلرنه، مکانگ حاللرنه،
امتگ ادبی طبیعتلرنه، احوالگ اقتضالرنه، حاللرک خصوصیتلرنه کوره،
قبول قینمش وضع قینمش احکام احکام وفاقیه تسمیه قینور. سماوی.
شریعتوںک هر یرنده احکام وفاقیه لر، فساد بولونماز ایسه، اقرار قینور؛
یاخود، وضع قینور. بویله احکام متبدل اولور.

ناموس مقاصد ضروریه دندر. هر انسانگ ناموسی عرضی حیاتی قدر
مقدسدر، معصومدر. لکن یوز حجابی احکام وفاقیه دندر. ضرور مطلوب
بر مقصدک وسیلهسی اولق اوزره، امتک غیرت ادیه لرنه کوره، یوز
یردهسی مثلاً عربلرده قبول قینمش بر شعار ایدی: اسلام شو کوزل عادتی
تکمیل ایدی، تعدیل ایدی. قران کریمگ غایت آچیق آیت کریمه لرنه
کوره، یوزدن الدن باشقا اعضالوںک هر برنی ستر اسلام خاتونوںک
کریمه لرنه امر قیندی. «ولا یدین زینتهن الا ما ظهر منها. ویضربن
بخمرهن علی جوبهن.» (سورة النور — ۳۱).

خار — خاتونوںک باشلرنی بویونلرنی ستر ایدر. لکن یوزلرنی ستر ایتمز.

بلاغت آدملری اهتمام ایده جک عجیب بر نکته در: ولا یدین جمله سنده نهی خاتونلرک قصدلرینه، اما استنا طرفنده ظهور زینتلرک اوزلرینه اسناد قیلندی. یعنی، مستور زینتلری قصداً اظهار ایتمک خلاف ادبدر. اما یوز کبی، یوزک اللرک زینتلری کبی وجود اوزرنده بولونور کوزل لباس کبی، مستور اولمایان اعضالر زینتلر ظاهر اولورسه، بأس یوق دیمکدر.

«یا ایها النبی قل لازواجک وبناتک و نساء المؤمنین یدنین علیهن من جلابیهن. ذلک ادنی ان یعرفن فلا یؤذین. وکان الله غفوراً رحیماً.» (سورة الاحزاب — ۵۹).

جلباب — خاتونلرک باشلرینی بویونلرینی ایگ باشلرینی کوکره کلرینی ستر ایدر. یوزلرینی ستر ایتمز. —

یوز حجابلری حقنده عربلرک کوزل عادتلرینی شریعت اسلامیه نسخ ایتمه مش ایسه ده، شو ایکی آیت کریمه ده یوز حجابلرینی قران کریم امر ایتمه مشدر. اولگی آیت کریمه ده زینتلری حقده «الا ما ظهر منها» استناسی ده یوز آچمق جوازینه دلالت ایدر. یوزک هم اللرک زینتلری، شارع حکیمک یانلرینه کوره، مستتی طرفینه داخلدر. یوز کبی ال کبی علی العاده ظاهر اعضالرک علی العاده ظاهر زینتلرینی ستر واجب اولماز ایسه، البته، اوزلرینی ستر ایتمک هیچ واجب اولماز.

قران کریم آیت کریمه لرنده بر قاچ دفعه مذکور حجاب — مستور حجاب اولسه ده ظاهر حجاب اولسه ده، — هیچ بری بزه معلوم مضایله مادی بر حجاب دکلدر.

حجابک بر نوعی، همده اک مهم نوعی، قران کریم آیت کریمه لرینه کوره مشروع هم مطلوب اولمشدر: او حجاب — خاتونلرک یوزلرینه وجودلرینه عائد دگل، بلکه حرمتلرینه حقوقلرینه عائد در. او حجاب — مادی حجاب دگل، بلکه حرمت حجابیدر، شرف حجابیدر، عصمت شعاریدر. خاتونلری احترام ایتمک مقصدیله خاتونلرک خانهلری بولملری عصمت حرمی قیلندی. بلا اذن اورالره داخل اولمق ممنوعدر. اجنیلرله اختلاطلرینگده بر حدی واردر.

حرم: محفوظ، حصن اهتمام است. زیاده یک الف در وی: حرام است

خاتونلر خانه سی حرمدر، کعبه الله کبی، البیت الحرام در.

ناموس — انسانلرک اڭ قیمتی کرامتلیدر. خاتونلرک ناموسلری ایسه، دها زیاده قیمتی مقدس کرامتدر. عائله ده سعادنگ راحتگ بوتون اساسی ده خاتونلرک عصمتلیدر، عفافلیدر، شرفلیدر. همتی، شرفی بویوک هر بر انسان اڭ قیمتی شو جوهر مقابلنده هر بر قیمتی بذل ایدر. محافظه سی یولنده هر بر وسیله لری قبول ایدر.

شو معنی ایله حجاب — یوز حجابی دگل، بلکه حرمت حجابی — مدینتک روحیدر، ادبگ اساسیدر. شبهه یوق، خاتونلرک او اڭ قیمتی جوهرلری فضیلت قوتیله تربیه بر که سیله محافظه قیلنور. هم ارلرده هم خاتونلرده هم فضیلت هم تربیه بولونور ایسه، ایکی آردهده هیچ بر ریه هیچ بر شایبه بولونماق البته ممکندر. عفافگ قدرینی هم ار هم خاتون یلور ایسه، یوز برده سینگ ضرورتی قالماز. اگر خاتون یلمز ایسه، یوز برده سینگ هیچ بر فائده سی بولونماز. اگر خاتون عفافگ قدرینی تقدیر ایتوبده، ار تقدیر ایتمه یین طاقم دن ایسه، اشته بویله صورتلرده حجاب ضرور اولور، مفید اولور. یوز برده سی دگل، بلکه اختلاط ایتمه مک حجابی البته ضرور اولور. یالکز قران کریمگ امریله، یاخود، حکمتگ حکمیله دگل، بلکه حیاتگ اڭ دهشتلی درسلیله مدینت دنیا سینگ حسابی یوق قربانلریله بویله بر حجابگ قطعی ضرورتی کون کبی نابتدر. شو خصوصده مناظره ایتمک ریاضی برهانلره، ریاضت یینه لرینه، کون نورینه انکار کبی بر حالدر.

بویله صورتلرده، شوقده شو کون معروف شکلیله، یوزلرک برده لرینه قناعت ایتمک — حسابی یوق ضرورلیله برابر، مفسده لرک هر برینه یول آچمش غایت بویوک غفلتدر.

«یا ایها الذین آمنوا لا تدخلوا بیوت النبی الا ان یؤذن لکم الی طعام. غیر ناظرین اناه. ولکن اذا دعیتم فادخلوا. واذا طعمتم فاتشروا. ولا مستأنسین لحدیث. ان ذلکم کان یؤذی النبی فیستحیی منکم. واللہ لا یستحیی من الحق. واذا سألتموهن متاعاً فاسألوهن من وراء حجاب. ذلکم اطهر لقلوبکم وقلوبهن. وما کان لکم ان تؤذوا رسول اللہ، ولا ان تکحوا ازواجه من بعده ابدأ. ان ذلکم کان عند اللہ عظیماً.» (سورة الاحزاب — ۵۳).

آیت کریمه ده نبی کریم حضرتلرینگ سعادت خانه لری تخصیص

قىلىنىش ايسه ده، امهات المومنين حضرتلرينگ ذكرى يوقدر. نهى خاتونلرگ خانه ده وجودلرى جهتيله دكلدر. حتى خانه ده هيچ كيم بولونماسه ده بلا اذن دخول ممنوعدر. «فان لم تجدوا فيها احداً فلا تدخلوها حتى يؤذن لكم» (سورة النور — ۲۸) آيت كريمهسى نبى كريم خانه سعادتلرينى البته شاملدر. بوگا كوزه «واذا سألتموهن متاعاً.» جمله جليله جيلهسى امهات المومنين حضرتلرينه مخصوص اولاماز. صوگره سوره ده (۵۴) نجي آيت كريمه ده «لا جناح عليهن في آباتهن ولا ابناهن» ضميرلرى خاتونلرگ هر برينى البته شاملدر. امهات المومنين حضرتلرينگ اوغللرى البته يوق ايدي. «واذا سألتموهن متاعاً فاسألوهن من وراء حجاب» آيت كريمهسى خاتونلرگ هر برينى البته شامل ايسه ده، احوال جهتيله عمومى دكلدر. «واذا سألتموهن متاعاً.» قيديله مقيددر. اكرده شو قيدگ خصوصيتى بولونماسه ايدي، قيد — لغو اولور ايدي.

اگر قيدگ خصوصيتى معتبر اولور ايسه، او وقت، خاتونلرگ برينه اوزينگ سواليله مراجعت كى غايت عادى حالدرده ده حجاب، احترام حجابى لازم اولور. عادى معامله لرده ارلر آره سنده اكرتيله احترام وظيفه لرى رعايه قىلىنماق جهتيله، خاتونلر حقتده قيدگ اهميتى البته ظاهر در. يعنى، ائ عادى مراجعتلرده ده احترام وظيفهسى لازم اولور ايسه، هر خصوصده احترام البته لازم اولور، ديمك.

صوگره، آيت كريمه بوتون جمله لرى ارلره خطابدر. حجاب ارلره نسبتله حجابدر. ارلره عائد حجابدر. بلاغت قانونلرينه كوزده ده، نحو قاعده لرينه كوزده ده «من وراء حجاب» مخاطبلر حاليدير، ضمير مرفوعدن حالدر. آچكتر مصحف يوزينى، كوزگر: آيت كريمه امرلرى نهيلرى بوتون خطابلرى ارلره عائددر. خاتونلره نسبتله هيچ بر امر هيچ بر خطاب آيت كريمه ده يوقدر. بويله اولدقدن صوگ، حجاب خاتونلره فرض اولدى سوزى ممكن اولورمى؟

بوگا كوزه «فاسألوهن من وراء حجاب» آيت كريمه سينگ حجابى — خاتونلرگ باشلرى يوزلرى وجودلرى اوزرينه صارلش حجاب معنا سنده اولاماز. درست، جلباب آيت كريمهسى خاتونلره خطابدر. لكن جلباب يوزى ستر ايتمز. نور سوره سينگ ۳۱ نجي آيت كريمهسى خاتونلره خطابدر. لكن خمار يوزى ستر ايتمز.

شو اوچ آیتک، یعنی، خمار جلباب حجاب آیت کریمه لرننگ
آچیق بیاتلرینه نظر ایهر ایسهک، قران کریمده ایکی نوع حجاب بیان قیلنمشدر:
(۱) یوزدن اللردن باشقه اعضالرک هر برینی ستر ایتمک. شو حجاب
«ولیضربن بخرهن علی جویهن»، «یدنین علیهن من جلابیهن» آیت
کریمه لرنده خاتونلره خطاب اولق اوزره اینمشدر. خاتونلرک ادبلی اولور.
(۲) احترام حجابی — «واذا سألتموهن متاعاً فاسألوهن من وراء
حجاب» آیت کریمه سنده ارلره خطاب اولمق اوزره نازل اولمشدر. شو
حجاب ارلرک وظیفه لری اولور. ادب مستویه لری اوزرنده قائم سائلک
حالیدر. بوگا کوره، آیت کریمه «لا تدخلوا بیوت النبی الا ان یؤذن
لکم» جمله جلیله سیله ابتدا قیلندی. اک بو یوک خانه اک عادی حال اختیار
قیلوب، اک عادی حالده اک بو یوک احترام خاتونلرک هر بری حقدنه
امتک هر بر فردینه تعلیم قیلندی. مبالغه دکل، بو یوک بلاغندر.

بوراده مذکور حجاب خاتونلرک حرمتلرینه شرفلرینه عائد حجابدر.
اک عادی اک ابتدائی صورتی: حرم قابولرننگ آرقالرنده طورده، وار
ایسه، حاجتگی صور، دیمکدر. بویله اولمسه ایدی، شو آیت کریمه
جمله لرنده انتظام قالماز ایدی، بلاغت بولونماز ایدی. بر حال حقدنه اوچ
آیت کریمه ذکر ایتوبده، دها زیاده اهمیتی حاللردن تمام غفلت ایتمک
قصوریده قران کریم حضرتلرینه اسناد قیلنمش اولور ایدی.
هر انسانک خصوصاً هر خاتونک ناموسی اک قیمتی کرامتیدر،
حقیدر. عصمت، عفاف خاتونلرک اک بو یوک فضیلتلری اولوب، عائلهده
سعادتکده راحتکده اک بو یوک رکنی خاتونلرک عصمتلریدر، شرفلریدر.
بو یوک قیمتی شو جوهر بدلنده اسلام هر بر قیمتی بذل ایدر، هر بر
وسیله بی هر بر تدیری قبول ایدر.

مسجدلرنده حرمده مکتبلرنده مدرسه لرنده علوم کلیه لرنده ادب
مجلسلرنده بو یوک جمعیتلرنده آچیق یوزلریله خاتونلرک کریمه لرک
حضورلرنی منع ایتمه مش ایسهده، نه یرده اولسهده خاتونلرک کریمه لرک
ابتدالرنی البته منع ایتمشدر. اویون کیچه لرنده، تانس تونلرنده، یاتلرک
قوجاقلرنده خاتونلرک کریمه لرک ابتدالرنی اسلام ادبی البته منع ایدر.
یالکتر اسلام دکل، بلکه عائله صلاحلریده، ایکی طرفک، یعنی،
ارلرک خاتونلرک قلبلریده، خانه راحتیده بویله ابتدالرنی البته منع ایدر.

منع ایتمشدر دیدم. انسانلرک حزیتلرینی تحدید یولیه دگلدر. بلکه ارشاد یولیه در. شرعک حکمتک ارشادلرینی ایشیتدکدن سوگره، حکمتک ارشادلرله عمل ایتمه یوب، اختیار یله حرکت ایدر ایسه، مفده سی بولونماقچه، اولیه حرکتلرگ گناهلری یوقدر، خطرلری مفده لری واردر.

﴿ مقلدلر نظر نده حجاب ﴾

قران کریمک حجابی خاتونلرک حرمتلری حقوقلری ایدی. مذهب کتابلری حجاب مسئله لرینی «خوف فتنه» خیال لرله توجیه ایتدیلر. بعض خلقک طبیعتلرینه کوره، شو یولده توجیه بلکه درست اولایلور. لکن قران کریم آیت کریمه لرینه کوره، رسالت عصرینه خلافت راشده عصرینه کوره، اولیه توجیهلر طوغری اولاماز، مناسب اولاماز.

رسالت عصری اک ظاهر اک عقیف عصر ایدی. حجاب بیوت النبی حقه نازل اولدی. حجاب اک اول نبی کریم خانه سعادتلری حقه مشروع اولدی. امت قبول ایتدی. خلافت راشده عصری کبی امن عمومی عصر نده قران کریم حجابی وار ایدی. خوف فتنه خیال لری بزم باشلرمزده شو کون بولونه ییلور ایسه ده، اسلامک اولگی عصری عائله لر نده خوف فتنه احتمال لری بولونماز ایدی. خصوصاً خلافت راشده خانه لر نده، خصوصاً رسالت خانه سعادت لر نده.

شویله توجیه قیلندی، شویله تعلیم قیلندی. شرقده حجاب او یولده دوام ایتدی. شرق عائله لرینگ شو کونگی حال لرینه اولیه بر حجاب سبب اولمش ایسه، اولایلور.

فقط فتنه نهرده؟ هواده فتنه یوق، کون نورنده فتنه یوق، علوم نورنده فتنه یوق. بولونور ایسه، یالکتر ارلرک کوزلر نده، قیلر نده، یا خود، لسانلر نده بولونور. ندیر ضرور ایسه، ارلرک کوزلرینه تقاب، قیلرینه آداب، لسانلرینه جزا لازم اولور.

جلال الدین رومی حضرتلری مثنوی ده

گر دام خلق ستیری داشتی   روی خوب جز صفا نقراشتی
نی بهند این نی اندر ختن   آن که خصم اوست سایه خویشتی

قلبده ادب پرده سی بولونور ایسه، خاتونلرک یوزی یالکتر صفا ویزور، یالکتر نور اولور. اوزینگ کوله گسی دشمنی اولور ایسه، اولیه آدم نه هندده، نه ده خوتنده امان بولور.

مقلدلرک نظرلرینی انتقاد یولنده ادیلرک بری سویله مش:

وما خیر عرس اذا خفتها   وما خیر بیت اذا لم یزر
تتار علی الناس ان ینظروا   وهل یفتن الصالحات النظر؟

خاتونک خیری نه در، خوفک وارسه؟ خانه گ حرمتی نه در، زیارت قیلتمازسه؟

خلقک نظرینه یانیورسن، نظر صالحه لری ده فتنه لندرورمی؟

مقلدلری، غیور ارلری تأدیب یولنده ادیلرک بری چوق گوزل سویله مشدر:

حسبک من تحصینها ضمها   منک الی خلق کریم و دین

یعنی، خلقک کریم دینک مستقیم اولور ایسه، خاتونک هر وقت

عقیف اولور. یوز پرده لرینه احتیاجک قالماز.

صوفیه نظر نده حجابک فلسفه سی

مطلوب بر مقصد یولنده اختیار قیلنمش یا قیلنه حق گوزل تدبیرلری

مفید وسیله لری شرع شریف اقرار ایدر. قران کریمک مهم بر قانونیدر.

مثلاً حرمت شعاری اولمق اوزره، خاتونلرک اختیارله یا خود امتک عادتیله

یوز پرده سی قبول قیلنور ایسه، قیلنمش ایسه، خاتونلرک اختیارلرینی

امتک عادتلرینی شریعت اسلامیة تقدیس ایدر، اقرار ایدر. احتیاج

بولونماق جهتیله، دیگر بر امت یوز پرده لرینی قبول ایتمه مش اولور ایسه،

شریعت اسلامیة او عقیف امتی مواخذة ایتمز؛ یوز پرده لری تکلیف ایتمز.

خاتونلرینک حرمتلرینه عصمتلرینه قناعت ایدر. بولونمازسه، نبی کریم

علیه الصلاة والسلام حضرتلرینک خانه سعادتلرینی احتراملری کبی

خاتونلرک هر برنی احترام ایتمک ادبلرینه امتی ارشاد ایدر. حجاب آیت

کریمه سینک ابتداسنده یوگا کوره، شارع حکیم حضرتلرینک خانه لرینی

ذکر ایتدی. آیت کریمه ده امهات المومنین حضرتلری یوقدر.

قران کریمک خاتونلر حقنده حجابی یالکز یوز پرده سی دکل،

بلکه خانه لرنده خارجده جمعیتلرده امت نظر نده دولت ایچنده خاتونلرک

حرمتلی وضعیتلریدر.

حرمتلی حاللرک بری ده مستورلکدر. «واذا قرأت القرآن جعلنا بینک

وبین الذین لا یؤمنون بالاخرة حجاباً مستوراً.» (۱۷-۴۵) قران کریم

تلاوتی بر که سیله نبی کریم حضرتلرینه حاصل اولمش حجاب مادی ظاهر

حجاب، ساتر حجاب اولسه ایدی، شارع حضرتلرینک حرمتی عصمتی

مستور حجاب برکهنده حاصل اوشس حرمتدن عظمتدن بلکه آز چوق
دؤن اولور ایدی.

طبیعتده حرمتلی اشیا لک اکرستی مستوردر. دره صدفده مستور.
آئون کوموش کبی قیس ثمین معدنلر مستوردر. بدنده دماغ کبی قلب
کبی رحم کبی رئیس اعضالر مستوردر. ماده حواس اعانه سیله محسوس
ایسهده، حیاتنگ ائ بو یوک طبقه سی ملک مستوردر. اثرلر هر وقت ظاهر
اولور، لکن مؤثرلر اکثریتله مستوردر.

یوزلرینه یرده تکلیف ایتمهش قران کریم خاتونلرک حرمت یولیه
مستورلکرینی متعدد آیت کریمه لرده مدح ایتمشدر. بری: زبور صاحبی
داود حضرتلرینه بو یوک بر امتحان اولمق اوزره حاضر اولمش ایکی
خصم حکایه سنده، صاد سوره سنده، ۴۳ نجی آیت کریمه ده خاتونلره مثل
قینوب، نجه لر ذکر قیلنمشدر: «ان هذا اخي له تسع وتسعون نجة
ولی نجة واحدة.»

حیوانلر آره سنده اعضالری مستور ائ حرمتلی کرامتلی ائ برکتلی
حیوان نجه لردر.

عرب شاعرلری خاتونلرینی آهولره مهالره تشبیه ایدرلر ایدی
ایسهده؛ آز نسللرنگ غایت بو یوک برکتلرینه کوره، اعضالرنگ ده تمام
مستورلکرینه کوره، قران کریم خاتونلری نجه لره تشبیه ایتمشدر.

قران کریمده یتمش بش قدر حیواننگ نامی مذکور ایسهده، مثلدده
نجه اسمی قران کریمده اختیار قیلنمشدر. ادب کتابلرنده شارع حکیم
علیه الصلاة والسلام حضرتلرندن: «ما خلق الله دابة الاكرم عليه من النعجة»
حدیثی سندیه روایت قینوب؛ نجه لرک کرامتیه ده اعضالرنگ مستورلگیله
توجیه قیلنمشدر. غایت بو یوک شو کرامتنگ منفعتلی بو یوک بر فیضی اولمق
اوزره، نجه لرگ نسللای ده باشقه حیوانلرگ نسللرندن ده ازیاده برکتلی اولمشدر.

یعنی، حجابده هم بو یوک کرامت، هم بو یوک برکت بولونور، دیمکدر.
قران کریمده صافات سوره سنده: «وعندهم قاصرات الطرف عین.
کانهن بیض مکنون.» (۴۸-۴۹) آیت کریمه لرنده، خاتونلر حقنده
بو یوک ایکی فضیلت: (۱) کوزلری رفیقلرینه مقصور، (۲) اوزلری بوتون
کوزلردن مستور - اولمق فضیلتلری بیان قیلنمشدر. یعنی عائله لرک جنت
کبی نهائی سعادتلری اوچون، (۱) اریله خاتونلرک هر شیئدن تمام

استغفاری، ۲) مستور قالوب، یالکز ارلرینه خاتونلرک هر وقت اختصاصلری لازمدر، دیمک. واقعه سورمه سنده «و حوز عین کامثال اللولوه المکون». (۲۳) آیت کریمه لری ده شو معنالی افاده ایدر.

قران کریمه ده (۷۲-۵۵) «حور مقصورات فی الخیام» آیت کریمه سنده: «خیمه لرنده مستور خاتون قصرلرنده ساکن ملکه کبی حرمتلی اولور، احتشاملی اولور.»

شو آیت کریمه لرده مدح قیلنمش مستورلک — یوز برده سی دگل، بلکه، حرمت برده سیدر.

قوتحات مکیده ده دیوان اکبرده محیی الدین ابن عربی حضرتلرینک گوزل بیانلرینه کوره، خاتون مبدأ تکیوندن، قدرت خالقده مؤتدر. عله مؤتره هر وقت مستور قالور، یالکز اثرلری ظاهر اولور. حجاب حرمتدر. احتجاب بویوک قوتدر. شارع حکیم جبل نور غارلرنده سنه لرجه آیله رجه قالوردی، احتجاب برکه سنده بویوک قوت بولوب، بر یوزینی احیا ایتدی. خاتون حیات نارینک حیات نورینک مبدئدر، حجاب خاتونک نورینی ده نارینی ده زیاده ایدر. هندوستانک شوکون اک معلومانلی شاعری دو قوتور سر محمد اقبال صاحب، صوفیلرک بویوک نظرلرینه ترجمان اولوب، حجاب حقیقه دیمش:

(۱) تاب زن مثل کهر بر خویشتن پیچیده به چشمه زار زندگانی از نظر پوشیده به
(۲) زندگی بحر پر آشوب است و زن پایاب اوست موج و گردایش نگر، پایاب او نایبده به
(۳) آشکاری ز سر آفرینش دوری است زان که حفظ جوهر هر خالق از مستوری است
یعنی: ۱) خاتونک نوری (یاخود ناری)، کهر کبی، اوزنده صافلانسه، دها گوزلدر. حیاتک چشمه لگی کوزدن یاشرین اولور ایسه، دها زیاده خیردر. ۲) حیات خطر طولو دربادر، خاتون اک درین یرنده در. دولقونلرینی اوبقونلرینی کور، درینلکلرینی کورمه زسه ک، دها گوزل. ۳) آچیقلق — یاراتمق سرلرندن اوزاقلقدر. چونکه هر خالقک جوهری آجق مستورلک ده صافلانسه ییلور.

مولانا جلال الدین رومی، شمس الدین تبریزی کبی بویوک صوفیلرک بویوک فلسفه لرینه گوزل آشنا برهمن زاده دو قوتور سر محمد اقبال صاحب جنابلرینک غایت گوزل شو سوزلری، هر نه قدر شاعرلک لسانیه سویله نمش ایسه ده، بویوک هم مهم حقیقتدر. مثنوی صحیفه لرنده، ابن عربی

دیوانلرنده دها زیادہ صراحتلہ بیان قیلمشدر. لکن نہ شرقک نہ غربک
عائلہ نظاملرنده، نہ قدیم نہ جدید امتلرک مدنیتلرک حاللرنده بویله برنظر
رعایہ قیلمشدر.

فقط، بویله بر حجاب، ظن ایدرم، یالکز یوز پردہ سی دگلدر.
یاخود، یوز پردہ لری اویلہ بر حجاب دگلدر. یوز پردہ لریلہ برابر،
قیمتلی حرمتلی یوق خاتونلرک اویلہ حجابدن نصیلری یوق کیدر. نبی
کریم علیہ الصلاۃ والسلام حضرتلرنگ خانہ سعادتلرینہ احترام سیاقیلہ
مشروع اوشس حجاب یالکز یوز پردہ سی اولاماز؛ خوف فتنہ پردہ سی
اولاماز. بلکہ یالکز حرمت حجابی اولایلور. عائللرک مصلحتلرینہ،
خاتونلرک شرفلرینہ، مدنیتکده اک بویوک درجہ لرینہ، بویوک صوفیلرکده
گوزل فلسفہ لرینہ یالکز بویله معقول مطلوب حجاب مناسب اولایلور.

شرف شعاری اولقی اوزرہ، امتک عادیلہ یاخود خاتونلرک اختیاریلہ؛
یوز پردہ سی قبول قینور ایسہ، قینہیلور. باشقہچہ، یوز پردہ لرینگ
نہ فائده سی وارد، نہدہ سفورک ضرری ممکنر.

تورکیہده حجاب مسئلہ سی

ریا پردہ لرنندن تمام آزاد قلمش تورکیہ تورکلرینگ گوزل اقلابلری
یوز پردہ لرینی آندی. اولگی حاللرینہ نسبتلہ تورکیہده خانم افدیلرک
حرمتلریده قات قات آرندی. خانم افدیلرده لااقل خوف فتنہ ذاتی
قالمادی. —

سفور امتک حرمتیدر، سفور خاتونلرک ادبی دینی طبیعی حقوقلریدر.
بولاق باصمہ سی فتوحات مکبہده، برنجی جلدک ۷۷۷ نجی صحیفہ سنده،
«احرام المرأة فی وجهیها.» فصلنده محیی الدین ابن عربی حضرتلرینگ
غایت مهم بیانلری تورکیہده بوگون تحقیق قیلندی. آنالرینہ خاتونلرینہ
کریمہ لرینہ نسبتلہ تورکلرک قانلرنده ایمانلرنده بولونور بویوک احترام
حسیاتی تورک خاتونلرینی قران کریم حجابلرینہده، یعنی، حرمت حجاب
لرینہده ارشاد قیلوب، اوروپاده بولونور ابتدالندن تورک خاتونلرینی
قورتارور، یوقاری ایدر.

مدینتی اسلامیتلریلہ گوزل تألیف ایتدکن صوگ، دللرنده راسخ
قلمش دینلرینی دیبلریلہ (لسانلریلہ) برلشدرمک یوللرینہده سلوک ایتمش
بویوک ایمانلی بویوک تورکیہ غازیلری خانملرینی یوز پردہ لرینہ احتیاج کبی

ضعیف‌لکدن خلاص ایتمش اولایلورلر ایسه، تورکیه خانملری بوتون اسلام ملت‌لرینک سیده‌لرینه خاتونلرینه کریمه‌لرینه بویوک نمونه اولوب، خلاص رهبری اولورلر ایدی.

نظرگزی برآز توسیع ایدر ایسه‌گز، مسئله بویوک اهمیتلی بر مسئله‌در. «خوف فتنه» نظریه‌سی ایران افغان هند تورکستان کبی مملکت‌لرده شوکون اولگی قوتیله باقیدر.

عائلة حیاتی حقنه قدرت الاهی

تدیبری.

جهان ادبیاتی ایچنده اڭ مهم، سماوی کتابلر آردسنده اڭ قدیم اڭ بویوک تورانگ بلیغ موجز جامع بیانلری بر که‌سیله؛ دینلرک هر یزینه؛ حتی خرافی مثللرده سرایت ایتمش مشهور بر عقیده‌در: «بر قدر مدت اقامت ایتدکن صوڭ، آدم جتدن چیقارلدی، خاتونیه برابر بر یوزینه هبوط ایتدی.» عقیده‌سی تفسیر صحیفه‌لرینه‌ده، تاریخ مقدس کتابلرینه‌ده، بوتون اسلام اثرلرینه‌ده سرایت ایتمشدر. گوزل بر حکایه‌در، درست بر عقیده‌در.

لکن، قران کریم‌ده ایکجی سوره‌ده طوقوز آیتک، (۳۸-۲۹) آیت کریمه‌لرینک ترتیلرینه کوره: (۱) اڭ اول بر یوزنده آدمک خلیفه‌لگی — واذ قال ربك للملائكة اني جاعل في الارض خليفه، (۲) ملکرک بوکا اعتراضلری — قالوا اجعل فيها من يفسد فيها ويفسك الدماء، (۳) آدمه الله جل جلاله حضرتلرینک لغات تعلیمی — وعلم آدم الاسماء كلها، (۴) ملکره آدمک معلمگی — قال يا آدم انبئهم باسمائهم، (۵) ملکرک آدمه سجده‌لری — واذ قلنا للملائكة اسجدوا لادم فسجدوا — خلقت تاریخده غایت مهم شو حادثه‌لر بیان قیلندقدن صوڭ؛ (۶) خاتونیه برابر آدمک جتده سکونی — «وقلنا يا آدم اسكن انت وزوجك الجنة» آیت کریمه‌سنده حکایه قیلنوب؛ (۷) بر زلت تأثیریه حواء-آدمک جتدن ظایدقلمری، حالت اصلیه‌لرندن چیققدقلمری شیطانک فعللرینه اسناد قیلنوب؛ (۸) بر یوزینه هبوطلری حقنده الوهیت امرینک ورودی «وقلنا اهبطوا بعضکم لبعض عدو» آیت کریمه‌سنده حکایه قیلندقدن صوڭ؛ (۹) بر یوزنده وظیفه‌لری حقنده الله جل جلاله حضرتلرینک کلمه‌لرینی آدمک تلقی‌سی «فتلقى آدم من ربه كلمات. فتاب عليه» آیت کریمه‌سنده بیان قیلنوب؛ (۱۰) «قلنا اهبطوا منها جميعاً» آیت کریمه‌سیله هبوط امری ینه تکرار

قىلىمىشدر. اولگى ھبوط نەردەن اولمق حقتە مۇلقدر، سوڭ ھبوط «مىنا» قىدىلە مقىددر.

خلىقت ھادىسى كىبى بوپوك بر مىئلەدە تورات كىبى بوپوك بر كىتابك جامع يانلرئىنە تكمىل اولمق اوزرە، قران كرئمەدە نازل اوئش آيت كرئمە لرئىڭ بويلە بر ترتىبى مقصود بر ترتىب اولوب؛ يالڭز بوپوك مقصدلرى افادە بويلە اولاپلور.

ھر آي عادى طىبعى قانلرئىنە مبتلا اولاجق خاتونلرئىڭ، قانلرئىنە طوقوز اون آي بالالرئىنى ھىل ايتوب، بوپوك عذابلر اىچىندە وضع ايتدكدن سوڭ؛ اىكى اوچ سە قونلرئىنە؛ اون اون بش سە اللرئىنە؛ قىزئىنە قدر قىلرئىنە بوتون انسانلرى ترىبە ايدەجك آنالرئىڭ بوتون وجودلرى بوتون ھياتلرى ارلرئىنە بالالرئىنە وقف قىلنەجنى ھكىمت الھىبە لسانىلە قازت آنالرمزە سويلەنوب؛ مؤبد قىلنەجنى طىبعى قانون اولمق اوزرە، طىبعىڭ ھىقىقەلرئىنەدە قدرت الھىبە قاھرە قىلمىلە قىد قىلىنىش قانون الھى تورات آيت كرئمەلرئىنەدە گوزل ھم بوپوك بلاغئە اعلان قىلىنىش ايدى.

بوتون انسانىت نوعىنە نىسبئەلە كىم ھم اڭ بوپوك ھم دە اڭ آخىر طىبعى اجتماعى وظيفەلرى خاتونلرئىڭ قونلرئىنە ھىل ايتوب، شىقتى مرھمئى اللرئىنە امانت ايتدكدن سوڭ، باشقە بوتون وظيفەلردن خاتونلرى آزاد ايتىش عدالت الھىبە قونى تقسىم اعمال قانونلرئىنى رعاىە بويلە، خلافت وظيفە لرئىنى، يعنى، ير يوزىڭك اوفاق بوپوك بوتون ھىمئىلرئىنى ارلرئىڭ ھىسەلرئىنە بر اقمىشدر. انسانىت نوعىنە ھىمئىلرئىنى اھلىتلى امانتلى اللرئىنە آنش خاتونلرە ارلرئىنى بوتون معناسىلە ھىمئىلرئىنى اقمىشدر.

خلىفەلك ھىمئىلرئىنە قران كرئمە، بوگا كورە، يالڭز آدمى ذكر ايتدى: بوتون ير يوزىنى سگا مىسخر ايتىم، ملكلرئىنى ھىمئىلرئىنى اقمىم. سعى ايت، بوتون ھىمئىلرئىنى طىبعىدن آل. عائلەڭك ھىمئىلرئىنە صرف ايت دىمك ايدى. وظيفەلرئىنى عىقوبت قىلمق اوزرە خاتونلرئىڭ يوزلرئىنە تورات وورمىش ايسەدە، اھلىتلى امانتلى اللرئىنە تسليم قىلىنىش وظيفەلرئىنى طىبعى سويلەدە قىل قىل رىغبئىلەدە ھىمئىلرئىنى قونلرئىنەدە ھىمئىلرئىنى خاتونلر ھر وقت ھر ىردە ادا ايدەجكلىرئىنە كورە، وظيفەلرئىنى خاتونلرە بيان ايتىمك ضرورتى يوق ايدى. بوگا كورە، قران كرئمە سىكوت ايتدى. خاتونلرە احترام ھىمئىلرئىنە قران كرئمەڭك غاىت عىجىب ادىددر. آىلق قان كىبى طىبعى ھىمئىلرئىنى، بالالرئىنى

طوغورمق كېيى اڭ مېم اڭ آغىر ھەدە اڭ مقدس اجتماعى وظيفەلەرنى خاتونلارڭ جىزئى گناھلەرنە عقوبت كېيى تورات تىلقى ايتىمىش ايسەدە، يالگىز جنت جىاننى مەنەسبەتە خاتونلەرنى ذىكر ايتىمىك قران كرىمىگ بويوك بىر اھتمامىدەر، تورات يىانلەرنەدە قران كرىمىگ ادبلى بىر تەدار كىدەر.

تورانگ «اوقاق خىطىئە جەسە» اناجىل عىصرلەرنە قدر سماوات قەلەرنى كېيى اولوب قالىمىش ايسەدە، «قەب ئەلە انە ھو التواب الرھىم» كېيى جىزىل جىل جىل جەلەلە قران كرىم انسانلەرە عىصمت ازىئە شەرقلەرنى دە احسان ايتدى. عەھد عىتىق عەھد جىدەد عقىدەلەرنى حىقنە قران كرىمىگ غايت بويوك نىيە بىر ارشادىدەر.

خاتونلارڭ جىانلەرنە كافي اولايەلەك ضرورىيات بىر ىردە مېذول اولور ايسە، ياخود، آز چوق بولونور ايسە، ارلارڭ سەبلەرنە او ىرلەردە حاجت قالماز. بوگا كورە، وظيفەلەرنى حىقنە آدم ايكىجى ھىوط امەرنە قدر اللە جل جلالە خىزىرلەرنەن ھىچ بىر كە تىلقى ايتەدەدى. اولگى ھىوط جىتەن ھىوط دىكل ايدى، ياخود، جنت كېيى، بىر كىلەرنى مېذول ىرلەرە ھىوط ايدى. وظيفەلەرنى حىقنە اللە جل جلالە خىزىرلەرنىگ كەلەرنى تىلقى ايتەدە، «قلنا اھبطوا مېنا جىمعا» كىمىلە ايكىجى ھىوط امەرنە جىتەن ىر يوزىنە خاتونىلە بىر ابر ھىوط ايتدى. طە سورەسىنگ «فلا ىخرجنكما من الھىنە. فتىقى» (۱۱۷) آيت كرىمەسىنگ قىطعى خىرنە كورە، ىر يوزىنگ ھە مىقتىلەرنى يالگىز ارلارڭ ذمەلەرنە بوكلەندى.

خاتونلەرە ارلەرە طىبعى اجتماعى وظيفەلەرنى شو صورتلە عدالت الەھىە تىقسىم ايتىمىش اولدى. طىبعى اجتماعى وظيفەلەرنىگ تەقوتلەرنە كورە، خاتونلارڭ ارلارڭ وجودلەرنى دە اھزالەرنى دە دەماغلەرنى دە قەلبەلەرنى دە قوتلەرنى دە وظيفەلەرنە مەنەسبە موافق شەكللەردە قەدرت الەھىە مەخلف مەقاوت ايتىمىدەر.

حىقت مەركەزىدە قائم اولوب، ثابت قالوب

خاتونلارڭ حىقو قەلەرنە خىزىرلەرنە قران كرىم

آيت كرىمەلەرنىگ ضىالەلە نەظر.

آدمى ىر يوزىنە خىلە قىلوب، بوتون طىبعى آگا مىخەر، بوتون ملكلەرنى آگا ساجد خادەم ايتەد كەن صوگ، ياننە بىر رىقى احسان قىلوب، آدمى جنتەدە اسكان ايتدى اللە جل جلالە خىزىرلەرنى — بويوك تورانگ

قران کریم آیت کریمہ لرننگ حکمتی افادہ لری نور کجہ شودر. «وقلنا یا آدم اسکن انت وزوجک الجنة.» (۲-۳۵).

یعنی: خلقتک بلکه بوتون تدبیر لرننگ غایہ لری عائله در. حیاتک جنتی، جنتک ابتداسی عائله در. یر یوزینہ آدمی خلیفہ ایتمکدن، ملکلرنی سجدہ ایتدر مکدن، بوتون طبعی آکا مسخر ایتمکدن الله جل جلالہ حضرت لرننگ ارادہ الاهیسی عائله در = خاتونیلہ اردر. خاتونی بولونما دقجہ آدم قرارینی بولاماز؛ جنت یوزی کورہ مز؛ حیاتک لذت لرنی آلاماز؛ خلیفہ ک شرف لرنده ده قالاماز؛ طبعی ده تسخیر ایدہ مز. آدم یالکر بر نصفدر. خاتونیلہ برابر یر واحد اجتماعی اولور. ایکی اردن یر شیء چیقماز. خاتون بولونما دقجہ جنت بولونماز، عائله بولونماز.

دیسک، عائله ده خاتون: (۱) ائک مهم ائک اصل رکندر، (۲) ائک رفیقہ سیدر، (۳) عائله سیدہ سیدر. آدم اوچون، ابری اوچون برنجی جنتی خاتون اوزینک وجودیلہ ایله بنا ایدر.

عائله سیدہسی خاتون، عاقبت، نسل جہ لرنی ارلرک بدزہ لرنی برکتی رحیلہ ساکن هادی صابر بوضہ لرنہ قبول ایدر. طوقوز اون قدر آی حاملہ قالور. بوتون انسانیتک حامیسی اولمق شریفہ، ائک مهم ائک مقدس ائک بویوک همده ائک آغیر وظیفہ لرننگ برینی ایفا یولنده، شدتلی المر متعدد خطر لر ایچنده، بویوک صبریلہ بویوک قوتیلہ طوقوز اون آی حل ایتدکن صوئک، ارلرک آطلسلری ده هر قولسلری ده بوتون باتور لری ده تحمل ایدہ مہ یه جک بویوک عذاب لر ایچنده، بالالر طوغوروب، جمیل بر حوزیہ یاخود قوتلی بر ملک اوزینک ارینہ هبہ ایدر. والدہ اولور.

ارلرک رفیقہسی عائله سیدہسی حاملہ خاتون والدہ اولدقن صوئک، بویوک شفقتیلہ، نہایہسی یوق رحمتیلہ، ارلرده هیچ بولونماز دوامی صبریلہ، بالالرنی ایکی اوچ سنہ قوینده کو کرہ گنده، بلوغلرنہ قدر اون اون بش سنہ ائده کوزنده، قیرینہ قدر کو گلنده تربیہ ایدر. عائله مریہسی اولور. ارلرک رفیقہسی اولمق صفتیلہ، خاتونک بوتون حیاتی بوتون قایغوسی اری اوچون ایدی. عائله سیدہسی والدہ مریہ اولدقن صوئک، خاتونک بوتون حیاتی ارینہ عائله سینہ اولادلرنہ موقوف اولدی. حاملہ ک والدہ ک آنالق نہ قدر بویوک مشقتلی غایت شدید الملی اوزون بر عذاب، آغیر بر وظیفہ ایسه ده، خاتون نظر نده ائک بویوک لذتلی سعادتدر.

ارلرک راحتی، بالارلرک جانلری تربیه لری، عائله لرک سعادت، امتک عزتی، دولتک قوتی، نوعک بقاسی، بوتون انسانیتک بوتون ترقیاتی — خاتونلرک همیله قوتیله قائمدر.

الله جل جلاله حضرتلرینک بر عرشى سکز ملک اوزرنده حمل قیلنمش ایسه، بر یوزینک بوتون عرشلری، قدیم تاریخک بویوک تاریخک بوتون مؤسسهری یالکز بر خاتون اوزرینه حمل قیلنمشدر. بوتون کوکلری بر آطلسک، بر یوزینی بر اوکوزک حلی کوزل بر خرافه ایسه ده، بوتون انسانیتی بر خاتونک حلی بویوک بر حقیقتدر.

خاتونلرک اهلیتلی امانتلی اللرینه حکمت الاهیله تسلیم قیلنمش آغیر وظیفه لرک هر بری حیات اجتماعیه وظیفه لرینک اک مهملریدر. شو وظیفه لرک یالکز بری، مثلاً: حامله لک وظیفه سی، مربیه لک وظیفه سی، بوتون ارلرک بوتون وظیفه لرندن دجا زیاده مهمدر، دجا زیاده آغیردر. ارلرک هر بر وظیفه لرینی خاتونلرک هر بری ایفا ایده یلور. لکن خاتونلرک بعض وظیفه لرینی ارلرک هیچ بری تامیله ایفا ایده مز.

حیات اجتماعیه ده خاتونلرک وظیفه لری نسبت قبول ایتمز درجه ده ارلرک وظیفه لرندن بویوکدر.

موجز، لکن بوتون معناسیله معجز بر آیت کریمه «ولهن مثل الذی علیهن بالمعروف» آیت کریمه سی جزئی فقط غایت مهم بر حادثه حکمی حقنده قران کریمه ده ایکنجی سوره ده (۲-۲۲۸) نازل اولوب، بویوک وظیفه لرینه مثل اولایله جک بوتون حقوقلری (خاتونلرک بویوک وظیفه لرینه مثل اولایله جک حقوق بولونه یلور ایسه)، قران کریم احترام الیله خاتونلره احسان ایتمشدر.

شو آیت کریمه ده «الذی علیهن» صله سی خاتونلرک اوافق بویوک بوتون وظیفه لرینی عمومیتله تمام احاطه ایدر، استغراق یولیه هر برینی شامل اولور. بوگا کوره، «ولهن مثل الذی علیهن بالمعروف.» جمله جلیله سی ده حقوقلرک هر برینی بویوک بلاغتله البته شامل اولور. حقوق طرفنده استننا متصور اولماز. حتی، آنالقی مرضه لک مربیه لک کبی خاتونلرک قدسیتلی وظیفه لرینی ده ملاحظه ایدز ایسه ک، «وظیفه لرینک یالکز بری حقوقلرک مجموعینه زیاده سیله مقابل اولایلور.» دیمک ممکندر.

جزیل جمیل موجز معجز شو آیت کریمه سیله قران کریم قدیم جدید

بوتون شریعتلری اعجاز لسانیه تکمیل ایتمشدر. یاخود انسانیتک بوتون مدیتلرینی تعجیز ایتمشدر. جهان محاربهسی سنه لرینگ صوگلرنده، ۱۹۱۶ نجی سنه نهایه لرنده بویوک انقلابلرک سحرنده نشر قیلنمش «شریعت اساسلری» اسملی کتابک ۴۰ نجی صحیفه لرنده خاتونلرک حقوقلری حقتده شو سوزلرم واز ایدی:

«الوهیت حضورنده عذرا مریم الله جل جلاله حضرتلرینک عادی امه سیدر. بر امه حقتده قران کریم او قدر اهتمام ایتمش ایسه، او قدر تأدب ایتمش ایسه، خاتونلرک هر بری حقتده اهتمام ایتمک، خاتونلرک حرمتلرینی حقوقلرینی هر وقت هر جهتله رعایه ایتمک فقیهلرک هر برینه هیئت اجتماعیه اعضالرینک هر برینه البته لازم اولور، وظیفه اولور.»

«مدنی، اجتماعی، سیاسی، دینی ادبی حقوقلرک هر برینی خاتونلرک هر برینه شریعت اسلامیه تمامیه کاليله احسان ایتمشدر. بتم اعتقادم شودر. حقیقت شودر. مهم حقوقلرک بضرلندن خاتونلر، اسلام فقیهلری نظرنده، محروم ایسه لرده، شوکون مدنیت مرکز لرنده حقوقلرک انک مهملری خاتونلرک اهلیتلرینه تسلیم قیلنماش ایسه ده، حقوقلرک هر برینی خاتونلرک اهلیتلرینه شریعت اسلامیه تمامیه کاليله احسان ایتدی.»

«شو بویوک هم مطلوب حقیقتی اسلامیت حرمتیه قران کریم مددیله الله جل جلاله حضرتلرینک عونیه کونلرک برنده انشاء الله اثبات ایدرم.»
«لا ابرح حتی ابلغ مجمع البحرين او امضی حقا.» بویله بویوک دعوالره بن هر وقت جسارت ایدرم، قدرتم قوتم سوقیله دکل، بلکه عشقم شوقیله در.» دیشم ایدم.

شو صحیفه لر او وعدلره وفا اولایلور.

انسانیتک مکمیل نصفی اولمق، عائله لرگ انک مهم رکنی اولمق شرفلرینه علاوه، قران کریم ده «حملته امه وهنأ علی وهن. وفصاله فی عامین.» (۳۱-۱۴)؛ «حملته امه کرها ووضعتہ کرها. وحمله وفصاله ثلاثون شهراً.» (۱۵-۴۶)؛ «والوالدات یرضعن اولادهن حولین کاملین.» (۲-۲۳۳) کبی آیت کریمه لرده مذکور وظیفه لرینی ده ملاحظه ایدر ایسه ک، «ولهن مثل الذی علیهن بالمعروف.» آیت کریمه کلیمه سندن ده خارج حقوق بولونه بیلورمی؟ البته، یوق، بولونماز. قران کریم خاتونلری احترام ایدر. مدنی ملتک احتراملرینه قیاس قیلنماز قدر، شارع حکیم علیه الصلاة والسلام

حضرتلری خاتونلری احترام ایدردی. فهینستلر کبی، یالکز تمتع نظرینگ قوتیله دکل ایدی، بلکه قدسیتی وظیفه لرینی بویوک اهمیتلرینی تقدیر بویلیله ایدی. قدیم جدید بوتون دینلره نسبتله اسلامیتک بویوک ایکی امتیازی وارد: ۱) معبودی توحید، ۲) خاتونلری تکریم. تکریمک غایت بویوک بر شاهی: «ولهن مثل الذی علیهن بالمعروف» قانونیدر: مثللری بولونهماز وظیفه لرینه مثل اولایله جک حقوقلری خاتونلره ویرکز دیمک اقتدارکز قدر خاتونلره احترام قیلکز دیمکدر.

قران کریم خاتونلرک حتی قانلرینی ده تقدیس ایدر: نسلک دوامینه خادم اولمق شریفه، حیضک هم نفاسک هر دقیقهسی، نماز کبی، بویوک عبادت حساب قیلنوب، او دقیقه لرده خاتونلره نماز فرض اولماز. شو دقیقه لرده الوهیت حضره لرینه خاتونلرک دها زیاده یاقینقلری شریفه هر دقیقه لری نماز کبی اولور. «فاعترلوهن فی المحیض» امرینگ طبی صحتی ارشادلری آره سنده قدسیتی بر حکمتی ده شودر. قان کونلرنده خاتونلرک قدسیتلری زیاده ایسه ده، قانک طبیعی جهتی ده وارد. قان کونلرینگ اخیرنده، بوکا کوره، اغتسال، طبی بر ارشاد اولمق اوزره، امر قیلنمشدر. اتیان هیچ بر وقت واجب دکل ایسه ده، اعتزال امرینه تدارک قیلیمق ادبیه تطهر بعدنده بوکا کوره، «فأتوهن من حیث امرکم الله» امری نازل اونمشدر. آیت کریمه اخیرنده بوکا کوره «ان الله یحب التوابین ویحب المتطهرین» فاصلهسی اختیار قیلنوب؛ آیری آیری ایکی محبت رجال صیفه لرینه تعلق قیلنمشدر. یعنی خاتونلر ظاهرده، حیض نفاس بر که سیله گناهلری قالماشدر. اعتزالدن ارلرک توبه لرینی، خاتونلرینه وصال بر که سیله ارلرک تطهر لرینی الله جل جلاله حضرتلری امر ایدر. خاتونلرک حرمتی حقنده، نسلک بویوک اهمیتی خصوصنده قران کریمک عجیب نزیه بویوک اهتمامیدر. یوقسه، قران کریم «ان الله یحب المتطهرات ویحب التوابین» دیه یلور ایدی.

﴿خاتونلر مسئلهسی﴾ نده علم استادلرینگ افاده لری

حقنده بر نیچه سوز.

انسانیت ارلکدن خاتونلقدن مقدمدر. خاتونلر ارلر انسانلقده برابر اولمق ضرورتیله ده بوتون حقوق ده البته هر بری برابر اولور. «ولقد کرمننا بنی آدم.» کبی حقوق بشر آیت کریمه لرینه خاتونلر ارلر برابر، یاخود

ارلردن مقدم خاتونلر داخل اولوب، كرامت الاهيمده برابرلك بر كه سيله بوتون حقوق اجتماعيهده خاتونلر ارلر البته برابر اولور. حقوقده برابرلك بزم كتب فقهيهده اجماعدر. بوگا كوره، كتب فقهيهده «خاتونلر مسئلهسي» يوقدر.

لكن قديم دينلرلر مدني قانونلرلر بعضلري حقوقلرلر بعضلرندن خاتونلري محروم ايتمشلردر. فلسفهي نهدر؟ ارلره نسبتله خاتونلرلر آز چوق ضعيفلگي مي؟

طبيعي اجتماعي وظيفه لرلرلر اوافق بويوك اختلافلرلرلر كوره، خاتونلرلرلر ارلرلر وجودلرلرلر قونلرلرلر عقللرلرلر قبلرلرلرلر اوافق بويوك اختلاف بولونور ايسه، بويله اختلاف، هم مطلوب هم ضرور اولمق جهتيله، حقوقلرلرلر تفاوتلرلرلرلر، يعني، خاتونلرلرلر حقوقده دونلكلرلرلر سبب اولاماز، سبب قيله ماز.

وجود جهتيلهده، روح جهتيلهده خاتون ارلردن البته ممتازدر. خاتونلرلرلر بدنلري، تئلري، عظملري، عضلهلري، عصبلى، دماغلري، قانلري، اعضالري ارلره نسبتله البته ممتازدر. عظامي براز نجيف اولور، عضلهلري براز ضعيف اولور. ارلره نسبت ايدركن، آز چوق ضعيف كبي نجيف كبي ايسهده، وظيفه لرلرلرلر نسبت ايدركن، دها زياده مناسبدر، دها زياده موافقدر. ارلره نسبتله نسبي ضعيفلكلري طبيعي اجتماعي وظيفه لرلرلرلر اقتضاسي اولور ايسه، اويله ضعيفلگي حقوقلرلرلرلر نقصانلرلرلرلر شاهد ايتمك ضوغلري اولاماز.

بوتون شهيدلرلرلر بوتون عسكرلرلرلر بوتون عسكلر بويوجه دو كوش بوتون قانلرلرلرلر زياده، ير يوزينگ بوتون خاتونلري يالگر بر آي ايجنده طبيعي قانلرلرلرلر حرمتلي طهارتلي قانلرلرلرلر انسانيت حياتي يولنده صرف ايدرلر. دريالر قدر قانلرلرلرلر بركتلي رحملرلرلرلر، دريالر قدر قدسيتلي سونلرلرلرلر رحمتلي كريم نه مچه كلرلرلرلر حامله لك والده لك مريه لك يوللرلرلرلر صرف جهتيله، خاتونلرلرلر وجودلري ارلرلر وجودلرلرلرلر آز چوق ضعيف قانلور ايسه، بويله ضعيفلك بويله يولده ضعيفلك خاتونلرلرلر شرفلرلرلرلر حرمتلرلرلرلر حقوقلرلرلرلر زياده ايدر ايسه، ايدر. لكن نقصان سيببي اولاماز. هر حالده خاتون (ديشلك) صفتيله هيچ بر حقوقدن محروم اولاماز. درست، خاتون خاتونلرلرلرلر حرمتيله بعض حقوقلرلرلرلرلر يوقاري اولاييلور.

خاتون عائله سیدہ سی اولمق شریفہ، یاخود آنالقی وظیفہ لرنده مشغول قالمق ضرورتیله بعض حقوقلرینی اختیاریله ترك ایده بیلور.

بزم قران کریم خاتونلرک هر برینه حقوقلرک هر برینی احسان ایتمش ایکن، ارلرک حقوقلرینه وظیفہ لرنه خاتونلری رقیب ایتمک یولیه، یاخود، ارلرک حقوقلرینی وظیفہ لرنی تقسیم ایئوب، بعض حصہ لرنی خاتونلره ویرمک صورتیلده دگلدر. البته، ارلره خاتونلرکده رقابتلری هیچ بر وقت صلاح اولاماز. هیئت اجتماعیہ حاللرینه اضطراب ویره یله جک، یاخود، اقتصاد میدانلرنده بحران ایجاب ایده جک اموری حکمت شرعیہ قبول ایتمز. فقط، خاتونلرک حقوقلری مسئلہ سنده بویله احتیاطلرک ضرورتی یوقدر. خاتونلرک حقوقلری نه هیئت اجتماعیہ حاللرینه اضطراب ویرور، نه ده اقتصاد میدانلرنده بحرانلرک برینی ایجاب ایدر.

مثلاً: فایزیه لردہ عمله لک حق لرندن خاتونلری محروم ایتمک ضرورتی یوقدر. لکن اورالرده عمل مجبوریتلرندن خاتونلری ده قیزلری ده آزاد ایتمک چاره لری البته ضروردر. مثلاً: اداره لرک مجلسلرک برینه انتخاب ایتمک یاخود منتخب اولمق حق لرندن خاتونلری محروم برافمق مصلحت دگلدر. لکن برینگ دها زیاده مهم وظیفہ لرنه خلل ویره جک اولور ایسه، او یله حقوقلرندن استفادہ ایتمه مک خاتونلرک اختیارنده اولور. مثلاً: حامله لک دقیقه لرنده آنالقی خدمتلرنده باشقه اعمالدن فارغ قالمق ضرورتیله خاتونلری حقوقدن محروم برافمق قانونلرک شریعتلرک عدالتلرینه موافق اولاماز.

عجب، غایت عجب، بلا قید بلا شرط فاحشه لک حقوقلرینی خاتونلرینه قیزلرینه بلا قید بلا شرط احسان ایتمش مدنیت دنیاسی خاتونلرک انتخاب ایتمک منتخب اولمق حقوقلری کبی مسئلہ لرده علوم لسانیلہ اختلاف ایدرلر؛ یاخود، او یله حقوقلردن خاتونلرک محرومیتلری حقیقه مدنیت عقلیلہ بلا قید بلا شرط اجماع ایدرلر. مدنیت منطقلرینه ده تاقضدر. خاتون لرنه ده بویوک تحقیردر. بلکه مدنیتک منطقلرینه قبیح بر صورته ضروری بر نتیجه میدز؟ شرفگی صاندک، رأی ویرمکدن آلمدن محروم قال! دیمک میدر؟ شو تقدیرده، صاتانلرک آلانلردن فرقلری نه در؟

بزم قران کریم حکمنده هر حالده حقوقلرک هر برینه، وظیفہ لرکده هر برینه، ارلرک هر بری کبی، خاتونلرکده هر بری اهلدر.

خاتونلر بوتون حقوقلرده ارلره برابر ديمكدن بوراده مقصدمز:
(۱) حقوق مدنيه ده برابرلك؛ (۲) عائله حقوقلرنده زوجيت حقوقلرنده
برابرلك؛ (۳) تعليمده، تربيهده، ادب مسئلهلرنده برابرلك، صوگره،
(۴) بلا استثنا حقوق سياسيده برابرلكدر.

اسمى بويوك شو اوافق كتابده «خاتون» ده خاتونلر ك مدنى حقوق
لرني، عائله حقوقلرني، خصوصاً طلاق ادبلىرني، ميراث تفاوتلري
حقنده قران كريم اساسلرني قران كريم آيت كريمه لرنيگ معجز موجز
افاده لريله طلبه لر ك استفاده لرينه عرض ايديم.

فقہ کتابلرنده خاتونلر ك حقوقلرى

مدنى حقوقلر ك هر برينه خاتونلر ك اهليتلىر فقہ كتابلرنده اجماعدر.
انسانلر ك هر برينه، حتى جنيلرده ملك حقوقلرى ثابتدر. ملكلرنده
خاتونلر ك تصرفلرى ده مطلقدر. آنالرى ده زوجلرى ده خاتونلر ك تصرفلرينه
هيچ بر وقت مانع اولاماز.

حلال كبلر ك هر بر نوعى خاتونلر ك هر برى حقنده هر وقت
مشروعدر. «للرجال نصيب مما اكتسبوا. وللنساء نصيب مما اكتسبن.» (۴-۷)
(۳۲) كبي آيت كريمه لر مدنى معامله لر ك عمللر ك هر بريني، ماللر كده
بوتون نوعلرني بوتون مقدارلرني بلا قيد بلا شرط البته تمام مستغقردر.
«للرجال نصيب مما ترك الوالدان والاقربون. وللنساء نصيب مما ترك
الوالدان والاقربون، مما قل منه او كثر نصيباً مفروضاً.» (۴-۷) كبي
آيت كريمه لر منقل ماللر ك هر برينه نه قدر اولسهده خلافت حقوقلرني
خاتونلره احسان ايتمشدر.

«وآيتيم احداهن قنطاراً فلا تأخذوا منه شيئاً. تأخذونه بهتانا وانماً
ميناً.» (۴-۲۰) كبي آيت كريمه لر ارلر ك حقوق ماليه لرندن دها زياده
خاتون ملكلرنيگ عصمتلرني قدسيتلرني افاده ايدر. «وآتوا النساء
صدقاتهن نحلة. فان طبن لكم عن شيء منه نفساً فكلوه هنيئاً مريئاً.» كبي
آيت كريمه لر حقوق ماليه لرنده خاتونلر ك مطلق تصرفلرى حقنده، همده
تصرفلرنيگ غايت بويوك بركتلرى حقنده غايت عجيب آيت كريمهدر.
هيچ بر آيت كريمهده ارلر ك تصرفلرينه بويله قدسيتلى بر بركت اسناد
قيلناماشدر. خاتونلر ك گوزل اختيارلرى ارلرده بويوك بركت وپرور
ديمكدر. اجتهاد اهللرينه، حقوق آدملرينه مهم بر ارشاددر.

ذوالقرنین کبی بویوک بر آدم حقنده یالکز «وآیناه من کل شیء سیأ» بویورمش قران کریم سبا ملکهسی حقنده «انی وجدت امرأة: (۱) تملکهم، (۲) واویت من کل شیء، (۳) ولها عرش عظیم.» بویورمشدر. (۱) مملکتک بوتون آدملرنی، (۲) دولتک بوتون اشیارلرنی خاتون مالک اولوب، (۳) دولتک بویوک بر عرشیده خاتونک یالکز اوزینه اسناد قیلنمشدر. یعنی، عادی بر خاتونک دولتده فوؤدی مملکتده قراری — قوتلی بر آدمک مملکتده فوؤندن زیاده اولور، دیمکدر.

مدنی معامله لرک هر برینه اهلیتلی کبی ولایتلرک هر برینه خاتونلر اهلدر. خاتونلرک قضالری نافذدر، امامتلی ده جائزدر. حقوق سیاسی لری یالکز رأی ویرمک رأی آلق دکل، حتی تأمینلری ده عهدلری ده نافذدر، لازمدر. شارع حضرتلری حضورنده ام هانی قضیهسی، «ویسعی بدمتهم ادانهم» قاعده عظیمهسی مدنیت قانونلرنده تا ابد بولونامایه جق قدر بویوک قانونلر، یالکز اسلامده بولونور. فردینه مجموعک غایت بویوک احترامیدر.

نکاح = زواج

نکاح حیوانلرکده انسانلرکده هر برینه، طبیعت حکمیه، معلوم بر حالدر. بونون عصرلرک مدنیتلرنده دینلرکده هر برنده معتبر بر نظامدر. «ومن آیاته ان خلق لکم من انفسکم ازواجاً لتسکنوا الیها. وجعل بینکم مودة ورحمة. ان فی ذلك لآیات لتقوم یفکرون.» (۳۰-۲۱) = (۱) نکاح، اجتماعی حیاتده زوجیت سماوی شریعتلرک بویوک کالینه آچیق دلالت ایدهبه جک آیت الاهیهدر. (۲) شخصی اجتماعی حیاتک اوافق بویوک تبیلرندن استراحت ایتمک غایهسیله، اوافق بویوک اضطرابلرندن سکون بولوق ملاحظهسیله مشروع قیلنوب؛ (۳) اجتماعی حاللرک هر برنده اشتراک حیاتی، فقیرلک زنگینلک سعادت سفالت کبی عائله حاللرینک هر برنده رفیقلک حیاتی حرمت هم محبت اساسلرینه بنا قیلندی. (۴) انسان فکر ایدر ایسه، بویله بر نظامده اجتماعی مصلحتلری همده بویوک آیت الاهی لری کوزور، بولور.

عائله حاللرینک حیات اجتماعی حاللرینک هر برنده تمام اشتراک معناسیله نکاح — قران کریمده نساء سورهسنده ۲۱ نجی آیت کریمهده «و اخذن منکم میثاقاً غلیظاً.» جمله جمیله جزیهسینک آچیق افاده لرینه کوره، یالکز ساده بر عقد دکلدر، بلکه مؤکد مقدس بویوک بر عهددر.

آيت كريمه ده ميثاق ارلره، لكن اخذ خاتونلره اسناد قينوب؛ حقوقلرك
متين رسته لري خاتونلرك اللرينه تسليم قيندقدن صوڭ، وظيفه لرك مؤكد
غليظ مسؤليتي ارلرك ذمه لرينه بوكله نمشدر.

عقد اولمق صفتيله نكاح مشترك حقوقلره وظيفه لره اساس اولوب؛
عهد اولمق قوتيله خاتونلرك بوتون حقوقلريني تأمين ايدر.

«وجعل بينكم مودةً ورحمةً.» (۳۰-۲۱) — سزك آره كزده مودت
يازاتدي. خاتونلره ارلرك هر برينه محبت جاذبه لريني احسان ايتوب،
قوتلي جاذبيت آرقانلريله بريني ديگرينه شدله باغلادى.

مودت: برى ديگريني سهومك، قبيگ قوتلي بر نوريدر، شدتلي بر
ياقونيدر. سهومك نوريني فكر سه كستروسكوييله تحليل ايدر ايسهك، بر
نيچه شعاع بولونور: ۱) اڭ بويوك شعاعي: وصال ميليدر. ارلرك خاتونلره،
خاتونلرك ارلره وصال ميلليردر. حيوانلرك آدملرك هر برينه معلوم بر
ميلدر، ياخود تمايلدر. ۲) برى ديگرينگ جالينه كالينه صوقلانمق.
سهومك = صوقلانمقدر. ۳) احترام ايتمك. سهوهن آدم سهويلمش آدمه
الته احترام ايدر. ۴) محبوبگ قلييني اولامق: محبوبگ آرزولرينه حيب
عجله ايدر، نقرت ايده جگي شيلردن حيب صاقلانور. ۵) محبوبگ كوزينه
خوش كورونمك. ۶) اوز آرزولريني محبوب يولنده ترك ايتمك.
۷) قزغانمق — قيصفانمق.

شو يدي معنى مودنگ اصل عنصرليردر. اڭ قوتلي عنصرى وصال
ميليدر، محبتدر. محبتگ طبيعى فلسفه سى ده شودر: انسانلرك دماغلرينه
قيلرينه حتى بوتون اعضالرينه حكمت الاهيه ايله ايگولمش تناسل
غريزه سينگ ايجاييله هم خاتونلرده هم ارلرده بلكه بوتون حيوانلرك هم
ديشيلرنده هم اركلرنده، آجيقمق صوسامق حسلرى كيبى، ضرورت يويله
حادث اولور، انسان صاغ ايسه، هر وقت بولونور.

تناسل غريزه سى بوتون حركتلرك بوتون عمللرك باش سييدر، اڭ
قوتلي عامليدر. قاهر غالب بر سلطاندر. هر نوعگ هر فردى بوگا
ضرورت قوتيله البته اقياد ايدر. ير پوزنده سلامت هيچ بر فرد بوندن
مستثنى اولاماز. مستثنى قالمق خسته لكدر. ملك، ياخود ملك طبيعت

اولمادقیجه، مستتی اولاماز، اولماق بلکه مطلوبدر. فیلسوف امام
ابو العلاء حضرتلرینگ لزومیاتده:

واشرف من ترى فی الارض قدراً يعيش الدهر عبد فم وفرج

سوزلری گوزل معناسیله غایت درست بر سوزدر.

محبت حبه لرنی انسانلرک قبلرینه، تناسل غریزه لرنی انسانلرک بوتون
وجودلرینه حکمت الاهی اللری ایکمشی ایسه، حیوانلرک انسانلرک بر
یوزنده تا قیامت بقالرنی قوتلی فضیلتلی ابدیتلی عامللرک اک مؤثرلرینه
باغلامق غایه لریله ایدی. قدرت الاهی مودتی محبتی نوعک علیه سی نوعک
باش سببی قیلدی.

الله جل جلاله حضرتلری بویوک قدرتیله، نامتناهی مطلق حکمتیله
بوتون کائناتی واسع طبیعتی خلق ایتدی. کائنات تکمیل قیلندقدن سوک،
خلیفه قلمق شریفه، بر یوزنده انسانیتی خلق ایتوب؛ فردلرینگ قوتلرنی
علملرنی حیاتلرنی محدود ایتدی ایسهده؛ انسان نوعینه غیر محدود قوت،
غیر محدود علم، غیر محدود حیات ویردی. نوعک حیاتی یالکز تناسل
طریقیه اولاییلور. فرد نه قدر فانی ایسهده، نسلی قالور، هر فردک اوزی
سوکنده تخیی قالور، شو صورتله فرد دوام ایدر. انسانلرک فانی فردلرینه
ممکن اولان ابدیت شودر.

بر آدم دیگر برینگ وصالینه میل ایدر ایسه، تناسل غریزه سینگ قوتیله
حادث اولش بویله بر میل بر محبت، فی الحقیقه، هر فردک اوزینه محبتدر:
هر فرد اوزینی سهوهر، فادن موندن قورقار، ابدی اولق بولنده سعی
ایدر. لکن فردلره ابدیلک نصیب اولمادقدن سوک، تخیلرینگ نسلده
بقالرینه قناعت ایدر.

غالباً بوگا کورهدر، «وجعل بینکم موده» ورحمه» کبی آیت کریمه لرده
مودت، رحمت، محبت کبی کلمه لرده قران کریم تفاعل بینه لرنی اختیار
ایتمه مشدر. آیت کریمهده «بین» کلمه سی مذکور ایسهده، تواد، تراحم
بینه لری آلونمایوب، موده رحمه بینه لری اختیار قیلنمشدر. یعنی، دیگرلره
محبت ایدر کبی اولسهده، فی الواقع، انسان یالکز اوزینه اوزی محبت
ایدر. نفسانیتک انانیتک هم جمیل هم مشروع شکلیدر.

نوعک بقاسی خقنده، نسلک دوامی خقنده حکمت الاهی زیاده سیله
اهتمام، کالیله اعتنا ایتمشدر: تناسل غریزه لرنی محبت فضیلتلرنی حکمتلی

بر طریقله ربط ایتد کدن صوڭ، تناسل عملیاتلرینی اڭ بویوک لذتله مقارن ایتمشدر. آج ایکن لذت طعمگ، تشنه ایکن صاووق شرابگ لذتلرندن قات قات زیاده وصال لذتلرینی یالگتر تناسل عملیاتلرینه حکمت الاهیة باغلامشدر. انسان ایستهر ایستهمز نسلگ وجودینه ضرورتله خادم اولور. «فقال لیا وللارض ائبیا طوعاً او کرهآ. قالتا ایننا طائمین.» (۴۱-۱۱).

کوکلره یرلره توجیه قیلنمش، همده بوتون کائنات فردلرینه توجیه قیلنمیه جگ شو خطاب کائنات نظاملرینده الوهیتگ بویوک قانونیدر، طبیعی بر قانوندر، بوتنگله برابر دینی بر قاعدهدر. یعنی، مخلوقگ وظیفه لرینه مصلحتلرینه رغبتلرینه موافق هر بر عمل هر بر حرکت، ضروری اضطراری سبیلرک اثری اولسهده اولماسهده، قاهر قدرتگ امری اولسهده اولماسهده، مخلوقگ اراده لرینه نسبتله البته اختیاری اولور. «قالتا ایننا طائمین» جمله جمیله سی قطعی بر عبارهدر. بوتون حاللرینده بوتون حرکتلرینده طبیعت قانونلرینه تمام مسخر کوکلرده یرلرده اطاعت وار ایسه، هر حرکتلری هر حاللری اختیاری اولور. اختیاری حرکتلرک اختیاری عمللرک هر بری اطاعت اولور ایسه، هر اطاعتگ بویوک ثوابلری بویوک اجرلری بولونور. انسانلرک مصلحتلرینه رغبتلرینه لذتلرینه موافق عمللرده ثواب تعیین قیلنمق بوگا کوردهدر. وصال لذتلرینه تناسل عملیاتلرینه ثواب وعد قیلنمق قران کریمگ شو قاعدهسیلهدر. طبیعتگ طبیعتله حیاتگ لذاتله استفاده ایتمک بوگا کورده مشروع اولمشدر، ثواب اولمشدر. رهبانیت اسلامده یوقدر سوزینگده معناسی شودر.

مودتگ محبتگ ایکی اثری وارددر: (۱) بری لذت وصالهدر؛ (۲) بری ده نسلدر. بری دیگرینگ مقدمهسیدر. هر بری طبیعتگ هبهسیدر؛ الوهیتگ احسانیدر. هر بری هم شرعاً هم طبعاً مطلوبیدر.

«فالان باشروهن وابتغوا ما کتب الله لکم.» (۲-۱۸۷) آیت کریمهسی شو ایکی اثرک هر برینی شاملدر. الله جل جلاله حضرتلرینگ قلمیله کتابت قیلنمش امری نهدر؟ وصالده ایکی شیء بولونور: (۱) بری بویوک لذت، (۲) بری نسل. هر بری آیت کریمه ایجازینه البته داخلدر. لکن قران کریمده احساندن سوگره هر دفعه «غیر مسافحین» قیدیده ذکر قیلنمق حکمتی ملاحظه قیلنور ایسه، مثلاً، رحم مشغول ایکن، یاخود، قان جاری ایکن، وصال مشروع اولماق مستفاد اولایلور. یاخود، اوپله

دقیقہ لردہ وصال ایدہ آل اولقندن چیقار، دیمک ممکن اولور. نسلگ مقدمہ سی اولق اوزره احسان قیلنش لذت وصالیه، نسل آرامق مقصدی بولونماز ایسه، آب حیاتی بیهوده صرف ایتدرمه مک اقتصادیلہ، منع قیلنش اولایلور. تحریم طریقہ دگل، بلکه بویوک بر طبی ارشاد اولق یولیلہ، بویله امر لر نبوت لساینلہ بیان قیلنہ ییلور.

«خلق لکم من انفسکم ازواجاً لتسکنوا الیہا» کبی آیت کریمہ لردہ سکون هر دفعه ده یالکز ارلره اسناد قیلنمشدر. قران کریم کبی معجز بر کتابک بویله بر اسنادی بیهوده اولاماز. بر مقصد بولونمق بلاغت اقتضاسیدر. مناسب مقصدلرک برینی آرامق اجتهاد ادیدر.

یوقاری ده یازدم، تقسیم اعمال قانونلرینی رعایه قیلوب، یر یوزینگ بوتون مشقتلرینی عمللرینی عدالت الاهیہ ارلرک قوتلرینه یوکله مشدر. اوافق بویوک مشقتلرنده مضطرب، آسان آغیر عمللرنده مشغول قالمش قالاجق ارلر — اوزلرینگ قرارلرینی استراحتلرینی یالکز سیده لری حضورنده خاتونلرینگ قوچاقلرنده بولایلورلر. بوکا کوره، آیت کریمہ لردہ سکون یالکز ارلره اسناد قیلنش اولایلور.

بوکا کوره، عائله ده خاتونلرک اهمیتلری غایت بویوک اولور. خاتونلرک بوتون حیاتلری ارلرینه بالالرینه موقوف اولق جهتیله، شو آیت کریمہ غایت بویوک ایثار فضیلتلرینی یالکز خاتونلره ویرمش اولور. بوتون وجودینی یالکز عائله اوچون وقف ایتمک — بویله بویوک بر ایثار یالکز خاتونلرده بولونه ییلور.

(۲) «هو اعلم بکم اذ انشأکم من الارض و اذ اتم اجنة فی بطون امهاتکم» (۳۲-۵۳) آیت کریمہ سینگ عجیب افاده لرینی تلاوت ایتوب، آنالرینگ قارنلرنده بوتون مخاطبلرک قرارلرینی ده ملاحظه ایدر ایسه، «تسکنوا الیہا.» جمله سنده سکونی یالکز ارلره اسنادک ینه بر حکمتی ظاہر اولایلور: زوجہ لرینگ رحملرینه ارلرینگ بذره لری امانت قیلندقدن ضوک، ارلرک بذره لری خاتونلرینگ بوضه لرینی آرامق یولنده بویوک بر سرعتلہ حرکت ایدر. بذره لرک بریلہ بوضه آرہ سنده مودت موافقت بولونوب، تجاذب واقع اولور ایسه، بذره بوضه ده قرار ایدر، علوق حاصل اولور، جنین باشلانور. خاتون حاملہ اولور. اگرده بوضه ایله بذره لرک هیچ بری آرہ سنده مودت بولونمازسه، تجاذب واقع اولاماز،

بوضہ بذرہ لرتک ہیج برینی قبول ایتمز. علوق حاصل اولماز، جنین باشلانماز. هم ار، هم خاتون نه قدر صاع اولسه ده، حمل پیدا اولماز، عقیم قالور: سکون ارلرتک بذرہ لرینه اسناد قیلنوب؛ مودت بذرہ ایله بوضه آره سندہ بولونمق بوگا کوره در: «لتسکنوا الیها. وجعل بینکم مودة ورحمة.» «اذ انشاکم من الارض» انسانلرتک هر برینه ارلرینه خاتونلرینه خطاب اولدقدن سوک، «و اذ اتم اجنة فی بطون امهاتکم» جمله جلیله سی ده البته انسانلرتک هر برینه ارلرینه خاتونلرینه خطاب اولور. عائله ده ارلرتک زوجه لری خاتونلردر. لکن آنالرتک رحملرنده بذرہ لرتک زوجه لری بوضه در. ایکی آرده مودت بولونوب، بذرہ بوضه ده قرار ایدر ایسه، علوق حاصل اولور. مودتنگ رحمتی اولمق اوژده، بالا طوغانار. بذرہ لرله بوضه آره سندہ مودت بولونماز ایسه، خاتون صاع ایسه ده، عقیم قالور. «ان فی ذلك لایات لتقوم بتفکرون.»

ادیان حکمنده نکاح

طبیعت حکمیله حکمت الاهی امریله، تناسل قطعی ضروری بر قانون قیلندقدن سوک، دین حکمیله ده انسانلرتک هر برینه تناسل فرض بر وظیفه قیلندی. هیئت اجتماعیله ده ائک قدیم قانون ائک مقدس قانون ائک بویوک مؤسه، قران کریم آیت کریمه لرینگ افاده لرینه کوره، زواج قانونیدر. زواج، قران کریم امرینه کوره، فرض بر وظیفه در. زواج: سنت دینیله در، مدینه در، الاهیله در، زواج مقدسدر. بری دیگرینه اجنبی فردلری قریلردن دها زیاده یاقین ایدر.

طبیعتک ذره لری کبی، بوتون کره لری ده، بلکه غایت بویوک منظومه لری ده جاذبیت قوتیله بری دیگرینه باغلیدر. بوتون کائنات ده عجیب انتظام جاذبیت برکه سیله دائمدر. حیات انسانیه ده تمام شویله در. آدم بالالرینگ برینگ دیگرینه ارتباطلری احتیاج ضرورتیله، محبت قوتیله، جمال جاذبه سیله کمال جاذبه سیله اولور. انسان یالکز قالاماز. یالکز قالدیچه هیئت ملیه اعضاسی اولاما. انسانلرتک هر برینه حیات رفیقی البته ضروردر. یالکزلفی بعض آدملر تحمل ایده ییلورلر ایسه ده، انسانلرتک اکثری یالکزلقده خراب اولور. فحش یوللرینه مجبور اولور، یاخود، ائک بویوک مجرم اولور، راحت عائله لری خراب ایدر. یالکز انساننگ راحتی حرمتی بولونماز. عمرینگ سوک سنه لرنده ده یالکز قالوب، بدیخت اولور.

﴿ نکاح حقیقی ﴾

۵۸ نجی صحیفہ (۲۱-۳۰) آیت کریمہ جملہ لرنی تفسیر ایڈرکن، نکاح حقیقی ده تعریف قبلتس اولدی: قران کریم آیت کریمہ لرنیگ افاده لرنه کوره، سنت نبویه لرنه آجیق یانلرنه کوره، نکاح: حیاتگ هر بر حائده، یعنی، حیاتگ هم رحمتلرنده هم زحمتلرنده ابدی رفیقلت عقدیدر، مؤبد شریکلت عهدیدر. ایکی طرفگ خائس رغبتیه، نام اختیارلیله، کامل رضالریله، ایجاب قبول صورتیله، مقدس عهد اولمق اوزره، میثاق اولمق اوزره، جماعت حضورنده، شاهدلر حضورنده، ایکی طرفگ عباره لریله عقد قیلنور. ایکی طرفگ برنده بولونه ییله جک نقصان دیگرینگ کمالیه، برینگ ضعیفی دیگرینگ قوتیه تکمیل قیلنوب، نکاح برکسیله کامل بر بوتون حاصل اولور.

خلق آره سنده نکاح عقدنده مبادلہ شکلی، آلدیم ویردم عباره لری شائع مشهور ایسه ده، شریعت اسلامیده نکاح عقدی مبادلہ دگل، بلکه معاهده در؛ میثاق غلیظدر. مؤکد مؤبد مقدس میثاقدر. محبت قوتیه باغلاندقن صوٹ، عقد دقیقه سنده خاتون اردن مؤکد میثاق آلور. «واخذن منکم میثاقاً غلیظاً». قران کریمگ جزیل جمیل بیانیدر.

اگرده نکاح ده مبادلہ عباره لری جائز اولسه، آجیق، کوکل ووروب، کوکل آنتی ملاحظه لریله جائز اولایلور. «مهر ووروب، خاتون آنتی» — «قائین ووروب قیز صاتون آنتی» تعبیر لری فقه کتابلرنیگ قدیم مساهله لریله شائع اولش خطا تعبیر لردز.

فقه کتابلری نکاح تعریفنده «عقد یسلك به الرجل بضع المرأة» دیمشدر ایسه، چوق بویوٹ مساهله در. نکاحگ قدسیتی قیمتی بویوٹ قدرینی نمده ایندرمشدر؛ ارلر نظرنده خاتونلرنی، خاتونلر کوزنده ارلرنی حرمتلرنی ده بتورمشدر. نکاح: حیات ده شریکلت عقدیدر، مؤبد رفیقلت معاهده سیدر.

ایکی طرفگ هر بری بر واحدگ نصفی اولور. فقیهلرگ تعریفی براز قاصر در. رغبت یولیه محبت قوتیه نکاح منعقد اولدقن صوٹ، حرمت هم رحمت ایکی طرفگ هر برینه اگ بویوٹ وظیفه اولور. نکاحگ بوتون وظیفه لرنی رعایه ایتمک، نکاحگ بوتون حقوقلرنی هر وقت هر خصوص ده احترام ایتمک ایکی طرفگ هر برینه تمام برابر لازم اولور.

حرمت، محبت، رحمت یالکز، بری دیگرینه برابر، ایکی رفیقده

بولونور. محبت، حرمت، رحمت اساسلرینه بنا قیلنور ایسه، عائله خانهمی، هر نه قدر فقیر اولسه ده، سعادتملی جنت اولایلور.

﴿ نکاح: مدنی عقددر ﴾

مدنی عقدلرک مدنی معاهده لرک هر برندن قیمت جهتیله ده، اهمیت جهتیله ده، قدسیت جهتیله ده هر نه قدر یوقاری ایسه ده، نکاح مدنی بر عقددر: بری دیگرینه رغبت محبت ایند کدن سوک، جماعت حضورنده شعدار حضورنده، ایکی طرفک رضاسیله اختیار یله، ایجاب و قبول صورتیله تمام اولور. کاتب عدل حضورنده نکاح دفترینه قید قیلنمق کبی رسمیت نظاملری، ایکی طرفدن ایکی خطبه بولونمق کبی ملی عادلر، دینی سنلر، ایکی طرفک آشنالرینه تقدیم قیلنه جق دوکون مجلسلری شادلق طویلری هر نه قدر شرط یا معتبر ایسه ده، اصل عقددن تمام خارجدر.

مدنی عقد اولمق صفتیله، نکاح مشترک حقوقلره و تخیفه لره اساس اولور، مدنی عهد اولمق قوتیله خاتونلرک حقوقلرینی تأمین ایدر. کاتب عدل یا قاضی شرع حضورنده تصدیق قیلنمش اولمق رسمیتله دولت قوتی نکاح حقوقلرینی حمایه ایدر.

﴿ نکاح حقده شارع حضرتلرنگ ارشادلری ﴾

انسانلرک صلاحلرینه هیئت اجتماعیه مصلحتلرینه ارشاد یولیه، شارع حکیم صلی الله علیه وسلم حضرتلری بویوردی: «تکح المرأة لاربع: (۱) نایها، (۲) نکدایها، (۳) ایجماها، (۴) فاضر بذات الدین، تربت یداک.» شو دورت بویوزک مقصدک هر بری بولونور ایسه، چوق گوزل. هر بری بونونمویوب، تعارض واقع اولور ایسه، جمال مالدن، کمال جاملندن، دین هر برندن مقدمه معتبر اولور. فقیر قلاجق اولسه ده، دینی گوزل ادبی گوزل خاتون آل دیمکدر.

شارع حکیم علیه الصلاة والسلام حضرتلری رسالت نایله بویوردی: «ما افاد رجل بعد الاسلام خيراً من امرأة ذات دین: (۱) نسه اذا نظر ایها، (۲) تطیعه اذا امرها، (۳) تحفظه فی نفسها وماله اذا غاب عنها. یعنی، دنیا سعادتلرنگ اک بویوگی: دینی، ادبی، امامتلی، اطاعتلی گوزل خاتوندر.

محبوب کریمه لرینه داماد آرایه جق یا آرایان آنالره ولیلره ارشاد اولمق یولیه شارع حکیم علیه الصلاة والسلام حضرتلری امر ایدیور: «اذا

اناکم من ترضون دینه واماتہ فزر جودہ. الا تفعلوا تکن فتنہ فی الارض
وفساد کبیر.

یعنی، کریمہ لڑکڑکے استقبال دہ سعادت لڑینی آزار ایسہ کر، دینی
گوزل، اوزی امین آدم لری رد ایتمہ یگزا! یوقہ، بر یوزندہ بویوک
فتنہ، بویوک فساد دوام ایدر.

شو کون ہم شرق دہ ہم غرب دہ حیاتک یوز چشید مشکلائی آرسندہ
عائلہ بحرانی زواج مشکله سی بوندن ناشیدر. ایکی طرفک برنہ مان آرامق
شو کونگی مدینتک بویوک فسادیدر. قیزک یا دامادک بانگڑ ماینہ کوز
طوتیق بویوک بر ختادد. صاع وجود، پاک نسب، گوزل حسب عائہ
سعادتہ حقندہ ہم شرطدر، ہم کافیدر.

نکاح دہ طلب داماد طرفدن اولور

خاتونلرک اجتماعی قیمت لری کراملرینی محافظہ ایستک بوندہ قران
کریمہ دہ طلب اولرہ اسناد قیلندی. اکرام وسیله لری دہ اولرہ ایجاب
قیلندی: واحلکم ما وراء ذلکم ان یتبعوا باموالکم (۴-۲۴): کریمہ لڑک
برینہ رغبت قلبگڑدہ بولونور ایسہ، اکرامیہ ہدیہ لڑگری وسیله قلبوب،
طلب قیلگڑ. ابتعا = قیمتی حرمتی تمین اشیلری طلب ایتمکدر. عرض
خاتونلر طرفدن اولسہ ایدی، خاتونلرک قیمت اجتماعیہ لری، احتیال،
براز نقصان طاری اولور ایدی. «واحدکم ما وراء ذلکم ان یتبعوا
باموالکم» آیت کریمہ سی خاتونلرہ قران کریمک بویوک احترامیدر.
طلبگڑہ مقارن ہدیہ لڑگری دہ تقدیمہ قیلگڑ دیمک احترام دہ بویوک بر اہم مندر.
اللہ جل جلالہ حضرت لڑینک بویوک بر حکمتیدر. حیوانلر دہ اثنی،
انسانلر دہ از انتخاب ایدر. بوگا کورہ، حیوانلرک ارکک لری، انسانلرک
خاتونلری دہا زیادہ جیل اولور. عایت بویوک بر حکمت الاعیہ اجتماعیہ دہ،
از — طلب ایدر، اختیار ایدر. اولری جنب ایستک اوچون جمل قوتی
خاتونلرہ ویرنشددر. حیوانلر دہ عکیدر. بوگا کورہ، انسانی جنب ایستک
اوچون ارکک لری انسانیہ نسبتلہ دہا زیادہ جیل قیلنشددر. نسر حقندہ
طبیعتک بویوک اہتمامی، یاخود، الوہیتک عجیب بر تدبیریدر.

رغبت کامل اولدقدن صوگ، بر باس بولونماز ایسہ، خاتونلر
طرفدن دہ عرض واقع اولایلور. قران کریمہ دہ ایکی شاہدی وارددر:
بری: ایکی کریمہ سینک برینی موسی حضرت لری نہ عرض ایشش مدین

پيغمبري (۳۸-۲۷). ديگري: گوزل سیده زرينگ بريني اسلام پيغمبرينه
نزويج ايتش الله جل جلاله حضرتلري. (۳۳-۳۷). بوراده گريسه لره
سیده لره بويوک بر شرف بولونسق جهتيه، سیده لره و يلدري طرفدن
عرض هم نزويج واقع اولمشدر.

حقيقتي نکاح امرنده گريسه لرينه آن لرينگ ولاندرلي
گريسه لره عقبنه لره حرمتلريني، اهر ييتگ شرفلريني محافظه
مصدقيله، شريعت اسلاميه نکاح امرنده آن لرينه ولایت و پورمشدر. کن
ولایت اجريه دگر، ولایت نظريه در، آن، آن اولسق جهتيه، بالانرينگ
هيچ برينه ضرر آرزو ايتمز. حيات تجره لريني کورمش آن بالانرينگ
مصحتلريني بالانردن زوده بيلور.

«الشي اوني بئومنين من انفسه وازواجه امهاتيم.» (۳۳-۶) نبي
کريم خاتونلري مؤمنلره آن لري اولدندن سوته، نبي کريم آن اولسق
جهتيه، مؤمنلر اولزنده ولایتي مؤمنلره ولایتلردن ده زوده اولور ديست =
آن لره معصوم ولایتلري بالانره خطا اولاييله جنت اختيارلرينه غایب اولور
دیسکدر.

بوک کوره، آن لره ولایتلري ينگر ولایت نظريه در. بالانرک
مصحتلرينه موافق اولور ايسه، نافه اولور، ضرري ظاهر اولور ايسه.
ولایت رفع قينور. بالانره اختيارلري مصحتلرينه بخود عثمه شرفيه
خلل ويره بيله جنت اولور ايسه، آن منع ايه بيلور. ولایت نظريه ينگر
مصاحت دائره لرنده حاکم اولور.

حقيقتي نکاح ده اصل گريسه لره رضالردن ايتز =

قیز رضاي اولدوزه، آن لره عقدلري نافه اولدن.

صحابه عبدالله بن بريده دن امام احمدته روايته کوره: اجزت فذة
الي النبي فقات ان ابي زوجتي من ابن اخيه، يرفع بي خيبت. قال
فجعل النبي الامر لي، فقات: قد اجزت ما صنع ابي. ولكن اردت ان اعلم
ان ليس للأب من الامر شيء. — بدوي ياش بر قيز شارع حضرتلري
حضورينه کلوب «آنام غرض بولنده نبي برادرينگ اوغلينه ويردي!»
ديدى. شارع حضرتلري «اختيارك انگده در.» دیدى. قیز: «آنام عقديني
قبول ايتدم. مقصدم: اختيارمزي يلدرمک، آنالرك الله اختيار يوقدر
ديمک ايدى.» دیدى. ادبلى عقللى قيزك سوزلريني شارع حضرتلري

استحسان ایتدی، رحمت اوقوددی.

جسارتی قدر، حریتی قدر، ادبی ده عقیده بویوک بدوی قیزئ بویوک برکتی حکمتی سوزلرینه بن ضلله ایکن تعجب ایدردم. ایتک مجتهدلری ائده سند اولوب قانش بویوک مقصدینه نائل اولدقدن صوته، آنا خاضرنی رعایه ایتک ادیله «آنا عقیدنی قبول ایدم» سوزینی ده بویوک ممنونیتله استحسان ایدر ایدم.

شارع حکیم حضرتلرینگ حضورنده جاری اوش شو حکیه آتارده اسلام کریمه لرینه ده غایت گوزل بر درسدر.

قیزئ رضاسی بولونماز ایکن آنا عقد ایدر ایسه، اکراه اولور، عقد نافذ اولماز. «ولا تکرهوا فیتاتکم علی البغاء ان اردن تحصناً لتبتغوا عرض الحیاة الدنیا. ومن یکرههن فان الله من بعد اکراههن غفور رحیم.» (۲۴-۳۳) آیت کریمه سینگ صریح افده لرینه کورده، آنا جبراً قیزینی تسلیم ایدر ایسه، بویوک گناهلری یالکز آتالره عائد اولور.

قیزلرئ رضالری بولونماق یا خود قرتلری معلوم اولق صورتلرینگ هر برینی «ولا تکرهوا فیتاتکم علی البغاء» آیت کریمه سی عبارده سیله ده اشاره سیله ده البته شاملدر. قیزلرینی حیللرینه ویرمه یوب، زنگینلرئ قارتلرئ اختیارلرئ برینه، مال طمعيله وپرور ایسه، شو صورتلرئ هر برنده فراس بغالری محقق اولوب، ینه دیگر نوع بغالرده هر وقت محتمل اولور. بویوه حائلرئ فسادی اسلام عائله لرینه سرایت ایدر، گناهلری آتالرئ دقتلرینه قید قیلنور.

نکاح ده اصل هر طرفک برنگیدر

هر طرفک یالکز بر رفیقی بولونور؛ هر خاتونک یالکز بر اری، هر ارنئ یالکز بر خاتونی بولونور.

ار برلگی طبعت قانونیدر، اساس قانوندر، خلافی وحشدر. خاتون برلگی عدالت قانونیدر. خلافی: (۱) یا ظلمدر، منع قیلنور؛ (۲) یا خود، ضرورتدر؛ رضا بولونمادقچه، رخصت بولونمادقچه، جائز اولماز.

ار برلگی اساس قانوندر. ایکی ار بر خاتونده اشتراک ایدمز. قدیم عصرلرده وحشی خلقده نظام اولمق اوزره بلکه بولونمشدر.

قران کریمه ده (۶-۱۳۷) «و كذلك زين لكثير من المشركين قتل اولادهم شرکائهم ليردوهم وليلبسوا عليهم دينهم. ولو شاء الله ما فعلوه.

فذرهم وما يفترون. « آیت کریمه سی مصاحف ده یکی رسمه کتابت قینوب؛ متواتر قراءت کرده یکی وجه ثابت اونشدن. بری: زمین مجهول، قتل مرفوع، اولادهم منصوب، شرکائهم مجرور. مصحف شمی ده شوبله رسم قینوب؛ عبدالله بن عامر رضی الله عنه حضرت لرینگ متواتر قراءتی ده شوبله در. کشف صاحبی کبی نحو جی مفسران مصاحفک رسم لرینی ده اهمال اتوب، متواتر سند لرینی ده انکار اتوب؛ عبدالله بن عامر کبی بویوک بر امامی تعجیل ایشلر ایسه ده، فضله لوم ایشلر ایسه ده، قران کریمک هم ادبلرندن هم معانرندن غفلت هواسیله ایدی.

عبدالله بن عامر حضرت لرینگ قراءتده آیت کریمه: بر خاتونده اشتراک ایش خلقک فاحش عمل لرینی وحشی نظام لرینی قبیح یولنده اونور: ۱) اشتراک بالاری قتل ایشکدر؛ ۲) اولر لرینی ده خراب ایشکدر؛ ۳) نظام لرینی ده نسل لرینی ده ضائع ایشکدر.

بلاتون کبی فیلسوفلرک ایده آلرنده، مزدک کبی آتش پرستلرک دینلرنده، معتزل قومونستلرک خیاللرنده (اقلرنده: ۱) زمین؛ ۲) زر؛ ۳) زن اشتراکی دعوی قیلنور ایسه ده، عقیم بر ایده آلدر، دون بر دیندر، بوش بر خاندنر. اوافق بر لافدر، ضیعت قانونیله ده، قران کریم حکمیله ده مردود قبیح بر فحشدن، بویوک بر وحشتدر.

«فذرهم وما یفترون.» فریهدن اولایلنور؛ اقلردن اولایلنور، اولر لرینی ده، فریهدن لرینی ده، فتر لرینی ده براق!

عائله ده اصل خاتونک بر لگیدر

یا آدم اسکن انت وزوجک الحنه — دنیاده جنگی آزار ایسه ده، یالکز بر خاتونله عمر ایت! عصرلرک اولزون تجربه سیله ثابت اجتماعی حقیقتی قران کریمه ایکجی سوره ابداسنده شو آیت کریمه ده تعجیل ایدی. خاتون برک سنت نبویه اسلامیه اصلیه ایدی. شارع حکیم حضرت لری یاش عمرینی یکر می بش سنه وحدتله تکمیل ایدی. صحتی کامل، قوتی بویوک، اختیاری مطلق ایسه ده، سیده خدیجه علیہ وعلیها الصلاة والسلام حضرت لری اولزیننه باشقه بر خاتون آلامدی. آلا ییلوردی. ۵۳ سنه لک سنت نبویه امتک اوافق بویوک هر فردینه نمونه اولایلنور. وحدت اصلدر. حتی، ارتحالندن صوکه، سیده خدیجه حضرت لری کبی بویوک بر کتلی بویوک حرمتلی خاتونک بویوک حسرتی ایچنده اوچ سنه قدر یالکز قالوب،

مکده هېچ بر خاتون آمدی. سیده خدیجه حضرت ندرینگ حتی قبرینی ده کونده شدن، محبتی بالارینی ده اوگی آندن صافلامق ادبیله ایدی. اوج سنه صوگره مدینه ده خانه سعادت ده اوفوق چوجوقلر بولونماق جهتیله اون یدی اون سکره یاشنک یالگر بر باکره آلدی. بویوک ادبلی جانلی نشطی او باکره عذرا غایبه سیده صدیقه عائشه حضرت لریله ضوقوز اون سنه عمرینی تمه ایدی. بوگا باشقه بوتون نکاحلری زمانگ زمینگ احوال خصوصیه لری مناسبیله: سیاسی اجتماعی اهمیتی مصلحتلر یولیه اولور ایدی. هر دفعه ده هر برینگ کامل رضاسینه خاتون ندرینگ ده بویوک رغبتیله ایدی. «وان خفتم الا تعدوا فواحدة.» آیت کریمه سیله انک اوگی هم انک صوئت عامل — شارع حکیم محمد علیه الصلاة والسلام حضرت لریدر. تعدد خصصه شدن ایدی معنایی شودر. حق بر خیفه سویله منت جساتی بنده بونوسه ایدی، عدالتی تعدد صاحب قرانگ معجزه سیدر، دیر ایده. امتگ باشقه بر فردنده بولونماز.

اسلامگ سنت اصلیه سی وحدتدر.

تعدد شریعت اسلامیه ده ضرورتدر

تعدد — عائله ده بردن زیاده خاتون — قدیم شریعتلرته هر برنده معروف ایدی. مقبول ایدی. هنده مصرده تعددک بوتون صورتلری وار ایدی. یهودک بیدرنده تعددک هېچ بر حدودی یوق ایدی. یهودلرته حکیمه لریه کوره، بویوک حکیمه سالامونگ (سلیسنگ) ایدی یوز قدر زوجیه سی اوج یوز قدر سریه سی وار ایدی؛ ماقابون عهدنده یهودلرته کعبه لری سلیسنگ بویوک هیکلی خاتونلرته ماخوردی اولوب قالمش ایدی.

تعدد تورات ده وار ایدی. انجیل ده تعدد ممنوع دگ ایدی. نصرانیت ده وحدت صوئت عصرلرده یونان رومان تأثیرینه حادث اولدی ایسه ده، فعلاً، تعدد هر وقت هر یرده شایع ایدی.

اسلامده وحدت اساس قانون اولدی. تعدد یالگر ضرورت دقیقه لریه مخصوص رخصت قیلندی.

«وان خفتم ان لا تقسطوا فی الیتامی فانکحوا ما طاب لکم من النساء مننی وثلاث ورباع.» (۳-۴).

شو آیت کریمه ده مذکور «الیتامی» یتیم خاتونلردر، طول خاتونلردر. خاتون طوللقده عاجز قالور ایسه، حقوقی حرمتی حاجتی تأمین قیلنماق

خضری بولونور ایسه. تأمین ایست فرض کفریه اولور. خضاب امتک
 عمومیه متوجیندر. امتک بری ایف ایدر ایسه، کفیدر. مبالغه یونیله. بلاغت
 نایلله. تأمین تدبیر لرینگ ائنه نهیلدیرنی مثل قیلسق اوزره بدن قیلوب،
 «ضول قشش خاتونلردن ایکی اوچ دورت خاتون آتق صورتینه اولسه ده،
 ضول قشش عاجز خاتونلرک حاکم لرینی تأمین قیلکلا، دیسکدر. خاتونلرک
 حاکم لری حقنده قران کریمک غایت عجیب اعتمیدر. خاتونلرینه لررک
 احترام هم محبت جهتیله نسبت لرینی آنا آنا لرک بالارینه نسل لری کیی
 ایتدرمت ارشادیه قران کریم ضول قشش خاتونلره یتدی دیسکدر.
 غایت مفید بر مجازدر. بویوک بر تعلیدر.

ضول خاتونلرک تأمین لرینه مبالغه یونیلله اتمده ایتمش قران کریم
 محضبلرک راحتلرینی ده اولونما یوب، ائنه نهائی تدبیر لری «منا طب نکم»
 دقیقه لرینه قسر ایدی. اگر عائله راحینه خلل کله یله جک اولور ایسه،
 اصلده مشروع اولمایان تعدد تدبیر اولوق اوزرده مشروع اولماز دیسک اولور.
 موجز غایت معجز شو آیت کریمه معناسی شودر، یا خود، شویله در.
 باشقه چه اولاماز:

(۱) بردن دورنه قدر خاتون آتق حالانگی حقنده اولسه ایدی، تعلیق
 بعض اولور ایدی؛ لاقن لغو اولور ایدی. زیرا حالانک البته مضائقدر.

(۲) تعدد حالانگی حقنده اولسه ایدی. «مثنی و ثلاث و رباع» توزیعی
 امکان خارجنده قنور ایدی. امتک هر فردینه نسبتله ایکیشر ایکیشر،
 اوچهر اوچهر، دورته دورته خاتون آتق امکان داخلنده دگندر. معجز
 قران کریم آیت کریمه لرینی محال معناله حل ایتمت ادب اولاماز.

(۳) تعدد حالانگی حقنده اولسه ایدی، «منا طب نکم» جمله سبله
 «مثنی و ثلاث و رباع» جمله لری آرهنده کوزل بر تنظیم قنماز ایدی. زیرا
 «منا طب نکم» جمله ظرفیه سی هر حالده عمومیتله معتبردر؛ اوچانک دورنک
 صورتلرنده حیات خوشنغی ملبونده بر بولونماز قدر استثنائی غایت نادر
 بر حاکدر.

(۴) تعدد حالانگی حقنده اولسه ایدی؛ شو آیت کریمه «اوافق بر خطر دن
 دها زیاده بویوک یوز بر چشید محقق بلالره قاجمق» کبی بر تدبیر اولور
 ایدی. «من الرضاء الی النار» مشهور مثلدر — حامدن تمام جهنملره قدر
 قاجمق کبی بر حاکدر. چونکه، یتیم لر حقنده بالکدر بر عدالت ایتمه مک

خوفی بولونئور کین، ایکیلیک دورنلک صورتلرنده بیگ بر فساد البته محققدر.
 ۵) آیت کریمه تعدد حالانگی حقنده اولسه ایدی، «فان خفتم ان
 لا تعدلوا فواحده» جمله جلیله سنده «فا» مناسب اولماز ایدی. چونکه،
 عدالت بولونماق تقدیرنده برلك وجوبی آیتک اولگی جزءنده مذکور
 یتیملر خضرینه خاص دگلددر. مطلقدر، عمومیددر. لا اقل، «وان خفتم ان
 لا تعدلوا فواحده» دیمک، یاخود، تمام مستقل آیت کریمه ده بیان ایتمک
 اساس مسئله لرته اهمیتلرینه مناسب بلاغت اقتضاسیددر. عائله لرته حیات
 اجتماعیه لرته اساس اولاجق اصللری جزئی مسئله لرته برینه فرع قیلمق
 یولله بیان ایتمک قران کریمک اعجازینه موافق بر اسلوب اولماز. قران
 کریمه ده اعجاز وار ایسه، ان بویوک ان گوزل نمونه لری آیات شرعیه ده
 قانون آیت کریمه لرته حیات اجتماعیه حاللرینی احاطه جهتیه، تشریح
 حکمتلرینی جامع اولمق بلاغیه بولونمق لازمددر.

«وان خفتم ان لا تقسطوا فی الیتامی» (۳-۴) آیت کریمه سینگ
 جمله لرینی، ظن ایدرم، «ویستفتونک فی النساء» (۱۲۷) آیت کریمه سی ده
 بیان ایدر. «قل الله یتیکم فین»: الله قوی ویرور سزه خاتونلر حقنده
 دیدکدن صوگ، ینه «وما یتلی علیکم فی الکتاب فی یتامی النساء»:
 «خاتونلرته یتیملری یعنی طوللر حقنده قران کریمه ده شو سوره اولنده نازل
 آیت کریمه قوی ویرور سزه خاتونلر حقنده» جمله سیله مستقیملری اولگی
 فتوایه ارشاد ایتدکدن صوگ، «وان خفتم الا تقسطوا فی الیتامی»
 آیت کریمه سنده مذکور «الیتامی» سوزینی «فی یتامی النساء» سوزیله همده
 «الانانی لا تؤتونهن ما کتب لهن وترغبون ان نکحوهن» جمله سیله بیان
 ایدی. یتیم: آناسی آناسی یوق اوکسوز دیمک ایسه ده، نسا سوزینه اضافه
 صورتده اری یوق طول خاتون معناسنده اولور. اگرده «یتامی النساء»
 سوزی اوکسوز قیزلر معناسنده اولسه ایدی، «واستضعفین من النولدان»
 سوزلری ده «وان تقوموا للیتامی بالتسط» جمله لریده فائده لری آز تکرار
 کبی لغو اولور ایدی: مصلحتلرک بری حقنده اوچ دورت دفعه سویله مک،
 دها بویوکلری حقنده تمام سکوت ایتمک کبی بویوک بر غفلت قران
 کریمه ده بولونمش اولور ایدی.

آیت کریمه ده «ما کتب لهن» جمله جزیه سی طول خاتونلرک واجب
 نفقه لری کبی، معلوم میراتلری کبی، محکمه قراریله حاکم حمایه سیله استیفا

قیلنہ بیلہ جت، حقوق قلمی اولاماز. یوقسہ، لا توتونین دیمت جائز اولماز
 ایدی. حقوق قران کریمده تعیین قیلنیش ایسه، محکمه یاخود حاکم امت
 اسلامیهدہ وار ایسه، قران کریمی قبول ایتمش امت اسلامیهدہ ویرمهنت
 صورتی ممکن دگلدر. قانونلر حقتده قانون کتابلرنده امر بولونور، اهل
 صورتلری فرض قیلنماز. مؤمنلرک یوزلرینه قران کریم اولیله شیلری ووزمدن
 «ما کتب لهن» جمله جزیلهسی — ائده ملکی یوق، حقه ویره بیلہ جت
 قریبی یوق، هیچ بر قریدن میرانیده یوق ضول خاتونلر حقتده بوتون
 امت اوزرینه اترام قیلنیش فروض کفایه کبی عمومی وظیفه لردن عبارتدر.
 امتک یت المال کبی خزینهسی وار ایسه، خزینهدن ویرمک، یاخود باشقه
 بر طریقله حاجتلرینی تأمین ایتمک حقتده شو، همده یونگ کبی آیت
 کریمه لر نازل اولمشدر.

نسا سوره سینگ (۳)(۱۲۷) آیت کریمه لری حقتده شو صحیفه لری
 یازدم. فقه کتابلرینگ تفسیرلرک بیانلری، حدیث کتابلرینگ بوتون
 روایتلری خاطرهدہ ایدی. مخالفت وار ایسه، قران کریم افاده لرینه
 موافقت هدایتیله ایدی.

قران کریمده تعدد جوازی خصوصده بر عباده یوقدر. ضول
 خاتونلرک حاللری مناسبتیله، یا لکڑ بر اشره واردر. اشرهسیده یا لکڑ
 تقدیریهدر. عاجز ضول خاتونلرک تأمینلرینه ائ صوئت بر تدبیر اونیق
 تقدیریهدر. شو فصلده بین ایتم.

﴿وان ختم الانعدلوا فواحدة﴾

آیت کریمهده ایکی وجه متواتردر: (۱) فواحدة: منصوب. متی سوزینه
 عطف یولیه. شو وجه: عاجز ضول خاتونلرک حاللرینی تأمین حکملرینه
 متعلق اولور. (۲) فواحدة مرفوع. امدد امامی ابو جعفر اندلی حضرتلرینگ
 متواتر قراءتیدر. شو وجهده آیت کریمه عطف اونقدن چیقار. مستقل بر
 حکم اولور.

امت اماملرینگ حق عقیده لرینه کوره، قراءت وجهلرینگ تعددی
 آیت کریمه لرک تعددی کییدر. نحوجی مفسرلرک تلقیلری کبی، «اولیله
 اولابیلور، بویله اولابیلور» یولنده دگلدر. سندک بسملهسی: (۱) الله رب
 العالمین؛ (۲) جبریل امین؛ (۳) سید المرسلین؛ (۴) ائمه المسلمین اولدقدن
 صوئت، وجوهلری هوئی احتمالات کبی صایمق براز مساهله اولور.

اخیری مرفوع «وان ختمم الا تعدلوا فواحدة» آیت کریمه سی؛ اگر عدل بولونماق خوفی بولونور ایسه، یالکیز بر خاتون. آیت کریمه ده عدل مطلقدر. بوراده عدلک معناسی نهدر؟ عدلک بوتون صورتلرینی آیت کریمه البته شاملدر.

فقهلرینی تأمین ایتمک، تمام تسویه ایتمک معناسنده اولایلور. برینگ فقهلرینی ووروب، دیگرینگ فقهلرینی ویرمکدن عاجز اولور ایسه، تعدد جائز اولاماز. هر برینه فقهلرینی ووروب ده، تسویه ایده مز ایسه، عدل بولونماق جهتیه تعدد جائز اولماز. فقهلرینی تسویه ایتمک مسئله سی ده اکثر آدملرک قدرتلرندن خارجدر.

محبت خصوصلرنده خاتونلرینی برابر طومتق عدلک ائنه بویوک رکیندر. اگر یالکیز فقهلرینی تسویه ایتمک عدلده کافی اولسه ایدی، «وان تستضعوا ان تعدلوا بین النساء ولو حرستم» (۴-۱۲۹) آیت کریمه سنده مستغرق مؤکد قی صحیح اولاماز ایدی. مسکن لباس طعام کبی فقهلرینی تسویه ایتمک اکثرک قدرتلرندن خارج اولسه ده، بعض وقتلرده بعض آدملرده مسکن اولایلور. لکن محبت خصوصلرنده تسویه انسانک قدرتلرندن اختیارندن خارجدر.

بوگا کوره، «وان ختمم الا تعدلوا فواحدة» آیت کریمه سنده عدل مطلق اولور. عدلک هر صورتی مطلوبدر؛ (۱) فقهلرینی تسویه؛ (۲) حرمتلرینی تسویه؛ (۳) هر برینی محبت خصوصلرنده تسویه. هر برینی هر بر خاتون طلب ایده ییلور. بری منفی اولور ایسه، تعدد جوازی ائنه حتی اولماز.

بوگا کوره، تعدد جوازی؛ (۱) ائنه واضح عدلره؛ (۲) غایت ندر استثنائی صورتلره مخصوص بر ضرورتدر. مطلوب بر مصلحت یوشده التزام قینه ییلور؛ لکن عائله فسادی کبی بر مفیده محقق ایسه، ممنوع اولور.

تعدد جائز اولوب اولماق مسئله سی عائله ایچنده حیات اجتماعی حاللرنده مهم بر مسئله ایسه ده، نیچوندز، مدنی تورک قانونلرنده شو مسئله حقنده صریح مستقل بر ماده یوقدر. یالکیز (۹۳) (۹۴) (۱۱۲) ماده لر وارددر. شو ماده لره کوره، بر آدم ایکی خاتون اوزرینه بر دقیقه ده عقد ایدر ایسه، بویله بر عقدک منعی حقنده مدنی تورک قانونی ساکندر. مدعی عمومی اعتراض ایده مز. درست، مقدمه ده برنجی ماده؛ قانون هم لفظیه

هم روحيله عملدر ديمش ايسده. قانون ماده لرنده قطعيت. آجيتلق، درستنت، موجزئت. صراحت لازمدر.

تعدد بعض وقتلرده ضروري اوليلور

تعدد ضرورتدر ديمش اينده. ضرورت بولونسادقيچه جوازي ثابت اولاز. نكن بعض صورتلرده تعدد ضروري اولور. يعني، تعدد التزام قبتساز ايسه: ۱) يا مطلوب بر مصلحت فئت اولور؛ ۲) يا خود غير مصنوع بر مفسده حادث اولور. بو كا كوره تعددي التزام ايتك حكيم قانونده واجب حساب قينور. مصلحتي اقامت ايتكده واجبدر، مفسده لري دفع ايتكده واجبدر. بونك بر قج صورتني وارد:

۱) بر مجتمعده ولو محدود بر زمان ايچنده، طبيعي اجتماعي اسبگ تاثيريله، خاتونلرئ عددي ارلرئ عددندن محسوس بر مقدارده زائد اولوب قانون ايسه، طول قانش قلاجق خاتونلرئ اجتماعي شرفلرني حميه ايتك اوچون بر تدبير البته حاجت اولور. طول خاتونلرئ شخصي اجتهاد لري يا خود دوئك خزينه لري طول خاتونلرئ فقه لريني تايمين ايده بيلور ايسده. جنسي حاجت لريني اجتماعي شرفلرني تايمين ايده بيلور. بويته حالدرده طول خاتونلرئ حريت لريني مطلق بر اتمق؛ يا خود، تعددي قانون مساعده سيله مشروع قلوب، طول خاتونلرده نكاحي ارلرده نكاح اختيار لريني تايمين ايتك البته قطعي بر ضرورتدر. «الاتعلوه تكن فته في الارض وفساد كبير» (۸-۷۳).

«ذلت من خشي العنت منكم. وان تصيروا خير لكم.» (۴-۲۵) آيت كريسسي بويته صورتلرده محكم عباردهدر.

۲) رغبت. بويك محبت بريني ديگرينه بغلادي، بر قاچ سه حرمتي محبتني زواج دوام ايتد كدن سو كره، خاتونك عاقر لگي جيتيله، ايكي طرف اوچونده مطلوب بالا طوغمادي. مشغري تمام ايتك اوچون فرض ايده يك، عاقر خاتوندر. مشروع مطلوب طبيعي آرزولرندن انسانلري مع ايتك طوغري اولاماز. اگرده قانون مساعده سيله تعدد مشروع اولماز ايسه، شو تقديرده: ۱) يا محبوب معشوق بر خاتوني بوشاتمق، سعادتلي بر عائله يي خراب ايتك لازم اولور؛ ۲) يا خود، غير قانوني معامله لره ادبلي وجدانلي شرفلي آدم لري مجبور قلوب، پاك نسل لري غير شرعي اعتبار

ایتمک کی بویوک بر ظلمی عدالتی قانون ماده لرینه اسناد ایتمک ضرور اولور. «ذلك لمن خشي العنت منكم» بوراده البته حاکمدر.

۳) ضرورت چیقیدی ده اقامت یرینی تبدیل لازم اولدی. فرض ایده یک، معقول مشروع سیلرک برینه کوره، خاتون ابا ایتدی. از کوچدی. خاتون نکاحده قلاجق اولدی. اگر تعدد مشروع اوناسه، یاکی یرنده بی چاره ار نه قیلاجق؟ ۱) یا لکرتقده حیاتی عذابده اولور، اوزی ده فحش یوللرینه کیدر. ۲) یا خود گوزل بر رفیق بولونورده، بر خانهده عمر ایدرلر. قانون منع ایدهمز. لکن پاک نسب غیر شرعی حساب قیلنمق لکھی آت آتا هم بالا یوزینه مدنی قانون مهریله طبع قیلنمش اولور. فائدهسی نه در؟

۴) ماهر بر آدم قسمت تقدیریه ایکی مملکتده بویوک ایش کورور. بر مدت برنده، بر مدت دیگرنده قالور. تعدد بویله صورتلرده مشروع اولماز ایسه، وجودی صاغ، ادبی پاک قوتلی آدم نه قیلور؟ غریزه تناسلیهسی انسانگ اوز اختیارنده در، قانوندن بر شیء صوراماز. فحش یوللرینه اختیاریه کیدر ایسه، قانون منع ایتمز. بویله اولدقدن سوگره، یعنی، متعدد تعددق قاپولری قانون مساعدهسیله آچولدقدن سوگرهده، مشروع تعددی منع ایتمکده معنی نه در؟

درست قران کریمگ «وان تهبوا خیر لکم.» (۴-۲۵) ارشادیه عمل ایوب، صوگ ایکی صورتده انسان صبر ایدر ایسه، البته، دها گوزلدر. لکن صبر ایتمزسه، تعددی منع ایتمک فائده ویرمز.

۵) هر عصرده هر یرده خصوصاً شوکون مدنیت دنباسنده عمومی اولمق درجه لرینه قدر شائع اوشن مترهس فاجعه لری عائله لری خراب ایتمشدر، عفاف ادب لرینی ده برباد ایتمشدر. مدنی قانونلر ادبی قانونلر بویله فاجعه لرک چاره لرینی بولامادقچه، تعددی منع ایتمک فسادی زیاده ایدر، کهنه مفسده لری دها زیاده فنا شکلره صوقار.

قران کریم نسا سوره سنده خاتونلر حقنده «محضات غیر مسافحات ولا متخذات اخدان» (۴-۲۵)؛ مائده سوره سنده ارلر حقنده «محصنین غیر مسافحین ولا متخذی اخدان.» (۵-۵) آیت کریمه لریه مؤمنلری ارشاد ایوب؛ بویله خصوصلرده ارلرک ادیبه خاتونلرک ادب لرینی تمام

تسويه ايتمشدر. ايمان قوتيله ادب قانونلرني تعليم ايتوب؛ تعدد ضرورتيله اخدان فاجعه لرني ده منع ايتمشدر.

قران كريمده تعدد مشروعيتي شوكون غايت بويوك بر اهميتي حائر بويوك بر مسئله در. اسلام عائله لرنده شوكون آز ايسه ده تعدد واردر. تعدد شوكونگي معروف نظاميله البته فسادر. خاتونلرئده اولرئده دينلرني ده ادبلرني ده دينلرني ده افساد ايدردي. عائله اكثريته خراب اولوردى، خاتونلرئده بوتون بالارئده حياتلرني ده زاحترى ده برباد اولوردى.

بوگنا كوره، شو اوافق كتاب ده نكاح حقيقتي حقنده، تعدد مسئله لري حقنده زبده سيله تفصيل ايتدم. بوتون تفصيلات آيت كريمه لرگ افاذه لري ايدى. قران كريمده تعدد؛ (۱) مصلحتلره قابعدر؛ (۲) ضرورتلره منحصر در؛ (۳) شرطلره بائليدر؛ (۴) دها زياده بويوك مفسده لر دن نجات بونق ملاحظه لريله مشروع عذر؛ (۵) مفسده لري ايجاب ايديه يله جك تعدد هيچ بر صورته مشروع دگلدنر. شوش رقم محكمه معرفيله تحقيق قينلور ايسه، تعدد جوازي هيچ بر فسادى ايجاب ايتمز ايدى، بلكه شاع اولمش متعدد فسادلرئ يوللرني قيناز ايدى.

مهم هم بويوك ضرورتلره كوره مشروع اولمش قانونلر محكمه يا هيئت معرفيله اداره قينلماز ايسه، بعض وقت فساد يولنده استخدا قينله ييلور. البته تعددى ده شهنوتلرنيه وسيله ايديه يله جك آدملر كشرته بولونور. افرادئ حقوقلرني حمايه ايديه يله جك عدليه قانونلرئده قدسيتلرني حمايه ايتسه، ضرورت دقيقه لرنده بويوك بركت اولاجق قانونلر مفسد اللرده فساد يوللرنيه خادم اولماز ايدى.

خانئ اسلامده عائله شڪلى

قران كريم آيت كريمه لرنيگ نوريله، شارع حكيم حضرتلرنيگ سنت نبويه لرنيه اقتدا بر كوسيله، مودت، رحمت، حرمت، محبت اسانلرنيه تاسيس قينله جق عائله لرئ شڪلى؛ (۱) برى ديگرينه حقوق دم حرمت ده برابر، بوتون وظيفه لرني ده هر برينه معلوم خاتونيله ار عائله لرئ باش ركنلريدر. (۲) هر برينگ ماللري حقوق ماليه لري اولگي حاليله باقيدر. (۳) نكاحك انعقاديله، عائله نفقه سي تماميله ارلرئ ذمه لرنيه، خانه اداره سي خاتونلرئ معرفلرنيه عائد اولور. (۴) بلوغلرنيه قدر بوتون اولاد آنالرينگ والده لرنيگ تربيه لرنده، آنالرينگ ولايتلرنده قالور. (۵) آنالرينه آنالرينه

اطاعت ایتمک. احترام ایتمک بالائرک هر برینه فرض و وظیفه در. (۶) بالایرینی تریبه ایتمک آنالرک آنالرک و وظیفه لیدر.

عائله ده قوام، یعنی، خادم مدیر آنادر. معاع مدیر آنادر. والرجال قوامون علی النساء. «(۴-۳۶) آیت کریمه سینگ معناسی شودر. قوام کیمسده حاکمک معناسی بوقدر، خدمت معناسی غابدر. ارلری ده اوغلری ده خاتونلرینه آنالرینه خدمت ایدر. و انده لرینه نسبتله اضاعت مطلقدر. استثنای یالکز «وان جاهدک علی ان تشرک بی ما نیس لک به علمه فلا تعظیما. وصاحبها فی الدنیا معروفه.» (۳۱-۱۵) آیت کریمه سنده مذکور اشرک خصوصنده در. بوکا باشقه هر خصوص ده آنالرینه آنالرینه بالائرک اضاعتلری لازم بر ایدر.

عائله نقه لرینی، حیاتک بوتون یوکلرینی قران کریم ارلره حمد ایوب، ارلری عائله قوامی ایتدی. شو نظام ده غایت بویوک بر قاج مصلحت واردر. بعضلرینی «قدرت الاهیة تدیرلری» فصلنده (۴۸-۵۰ صحیفه زده) یزده. غایت مهم مصلحتلرک ینه بری: خاتونلرک قبلرینی ارلرینه باغلامق مصلحتیدر. ارلرک هر بری عقلیه کالیه گوزل ادیله بویوک قوتیله گوزل یوزیله خاتونلرینی جلب ایده مز. نقه سی حیاتک بوتون ضرورتلری ارلرک ائدن اولور ایسه، خاتون ارینه اعتماد ایدر، ارینه باغلا نور. مهم مقصد یوننده غایت گوزل تدیردر.

قبلرک برینی دیگرینه باغلامق نکاحک ائ بویوک مقصدیدر. نکاحک حقیقتی ده رغبت، محبت قوتیله ایکی قلبی برینی دیگرینه باغلامقدر. «ولین مثل الذی علیین بالمعروف.» (۲۲۸-۲) حقوقلری وظیفه لرینه مثلدر دیدک. خاتونلرک حقوقلری ارلرینگ حقوقلرینه برابر در. دیدک. خاتونلر فائده سینه یالکز بر استثنا واردر: ارلر عائله لرک قوامیدر، خادم مدیر لیدر. «واللرجال علیین درجه» (۲۲۸-۲) آیت کریمه سی والرجال قوامون علی النساء. «(۴-۳۶) آیت کریمه سینه بیان قیلندی.

شو ایکی آیت کریمه افاده لرینه کوره، عائله رئیس ادر. ارلرک ریاستلری آنالرک ولایتلری کبی: نظریه در، نظر اساسلرینه، یعنی، شفقت مرحمت اساسلرینه کوره، ریاستدر. بویله ریاستلر ده حاکمک عنصری غایت آزد، خادمک عنصری غابدر؛ بویوک وظیفه در، حقوقی یالکز وظیفه لرینه اهلیتیدر.

حقیقتاً انہ منہم ایکی ادب حقندہ قران کریم

آنارینگ آنارینگ نظر لیلہ رضائیلہ باشلائوب، ایکی طرفک
رغبتیلہ محبتیلہ نکاح عقد قینور ایسه، قران کریمگ «وجعل بینکم مودۃ
ورحمۃ» وعینہ کورہ، ایکی آرده مودت، رحمت، محبت، غالباً، بولونور.
بوندن صوتہ محبتی آرده خوتسق هر برینگ معرفتہ گوزل ادبہ هنرینہ
تابع قالور. نکاحک حقوقرینی وظیفہ لرینی هر بری رعایہ ایدر ایسه،
بری دیگرینی احترام ایدر ایسه، محبت دوام ایدر. محبت، حرمت اسس لرینہ
عائلہ حیاتی بنا قینور ایسه، عائله نہ قدر فقیر اولسه ده. سعادت جنت اولور.
حیانگ وظیفہ لرینہ ضرورت لرینہ زحمت لرینہ رحمت لرینہ برابر سعی
ایسک راحتگ اسس ایدر. گوزل ادبلرده مسابقہ ایست نکاحک ادب ایدر.
ایکی طرفک برینده اوفاق بویوک قصور بولونور ایسه، عفو ایست
انہ درست دوا در. ارلرک قصور لری وار ایسه، عفو ایسک خاتونلرک گوزل
ادب لیدر. لکن خاتونلرک قصور لری بولونور ایسه، عفو ایسک ارلرہ ایته
واجبدر. انہ منہم ایکی ادبگ بری قران کریمده شورد: «وعشروهن
بائشروف. فان کرهتسوهن فعی ان تکرهوا شیاً ویجعل الله فیہ خیراً
کثیراً.» (۴-۱۹) اوفق بویوک بر کراحت بولنده خیر کثیری خراب
ایسک ایته حرامدر.

خاتونلرده صبر قوتی تحس قوتی دها زیدہ اولور. بوک کورہ،
آیت کریمده خطاب یانگزر ارلرہ توجیه قینستدر. خاتون آغیر مشتت لرک
هر برینہ صبر قوتیلہ تحس ایدر. ارلرک هر خاتونلرک صبر ایوب، ارلرینی
هر خسته کدن هر حسرتدن آزاد ایدہ بیلور. ارلرینی آرده خوتسق
خاتونگ هنریدر. خانه بلالرینی دفع ایسک خاتونگ تدبیریدر. آیت
کریمده (۴-۱۹) مذکور خیر کثیرک بری شورد.

منہم ایکی ادبگ ینہ بری: هر بر طرفک دیگرینہ صداقتیدر.
خاتونلرہ صداقت نہ قدر لازم ایسه، ارلرده تمام اولیلہ صداقت ایته
لازمدر. نکاحک قدسینہ صادق قانق ایکی طرفک هر برینہ بر درجه ده
لازمدر. بلکه عفاف انک اول ارلرہ عائددر. ارلر عقیف اولور ایسه، خاتون
هر وقت عقیف اولور. جوهرک قدرینی خاتون دها زیادہ بیلور. نفس لرینی
محافظه خصوص لرینده ارلر دها زیادہ ضعیف اولماسلر ایدی، یوز پرده سی
حاجت اولماز ایدی، یاخود، پرده ارلرک یوزنده اولور ایدی.

عفاف وظيفه لرنده قران كريم خاتونلري ارلري تسويه ايتمشدر. نور
سوره سنده، (۲۹-۳۰) آيت كريمه لرده عفاف ادبلىنى اهتمام يويله آيرى
آيرى ايكي آيت كريمه ده بيان ايتمشدر. عفاف امرينه اهتمام يويله هر
برينى آيرى آيرى رسولگ لسائيله سويله تمشدر. عفاف امرينى اڭ اول
ارلره توجه ايتوب؛ خاتونلره نسبتله ارلرڭ دها زياده ضعيفلكرينه اشاره
يويله اولاييلور، «ذلك ازكى لهم.» جمله سى يالكز اولگى آيت كريمه ده
ذكر قيلمشدر.

ضعيفلك سببى احترام يوقلمشدر. نظر ايدركن احترام بولونور ايسه،
قلبه فنا حيات قنماز. «يفضع الذى فى قلبه مرض.» (۳۲-۳۳) آيت
كريمه سى شو خصوص ده در.

خاتونلرڭ ادبلى عفاقلى حرمتلى احتشاملرى ايمانلى توبه لرى
اڭ بويوك حجابدر — اسلام حجابى شودر. احزاب سوره سينگ (۳۱-۳۵)
آيت كريمه لرى شو خصوص ده در.

خاتونلره بويوك شرفى بر امتياز اولمق اوزره، صداقت ادبلى رنده
خاتونلره ارلر آره سنده اولدقچه بويوك بر فرق واردر: خاتونلرينه
ارلرينگ صداقتلى بولونور ايسه، محبت عاطفه لرينه تابع اولور. خاتونلرڭ
ارلرينه صداقتلى اكثر يتله واردر، هر وقت عفاف عاطفه لرينه تابعدر.
«فالمصالحات قانتات حافظات للغيب بما حفظ الله» (۴-۳۴) آيت
كريمه سنده خاتونلرڭ صداقتلى صلاح لرينه عفاق لرينه، بلکه الله جل جلاله
حضرتلرينگ حفظينه خاتونلرڭ عصمتلرينه اسناد قيلمشدر. يعنى، «الرجال
قوامون على النساء بما فضل الله بعضهم على بعض وبما انفقوا.» جمله سنده
مذكور وظيفه لرينى ارلر ايفا ايدرلر ايسه، خاتونلر صداقتلرينى صلاح لريله
عفاق لريله البته محافظه ايدرلر. اماملر امامى ابو جعفر المدي حضرتلرينگ
متواتر قراءت لرنده الله مرفوعدر. «خاتونلرگ ادبلى الله حمايه سيله
مخفوظدر» ديسك. كسى بويوك بر شريف غايت بويوك بر تكريم اولور.
شو امتياز خاتونلر حقمده غايت بويوك بر شرفدر. ارلر خاتونلرينه
محبت ايتمزلر ايسه، يا خود، محبتلى بر وقت بولونوب ده، صوگره زائى
اولش ايسه، صداقت ارلرده اكثر يتله قالمماز. (۱) بر خليل آلور؛ (۲) يا خود
بر خليل طوتار. لكن ارلرينه محبتلى، فرض ايدريك، بولونماز ايسه ده،
عفاف قوتيله خاتون اكثر يتله صادق قالور. اڭ بويوك بلالره بويوك صبريله

مقاومت ایدہ بینہن خاتون صداقت محرابلرینہدہ اوزینی قرآن ایدہ پیلور.
ارلرک ہیج برنده بولونہمز قدر بویله بویوک بر ایشار خاتونلرک صبرلرینہ
نسبتله عادی بر خاندنر.

کوزینی یا لکز برینہ قصر ایتنک فضیلتی قرآن کریمده (۵۵-۵۶)
یا لکز خاتونک شرفیدر. بویوک ادبیرینہ ابدی تنا، گوزل ادبیرینی بویوک
جمالرینہ تقدیم «فین خیرات حسان» (۵۵-۷۵) کبی آیت کریمه لردہ
یا لکز خاتونلرہ خاصدر.

خاتونلرک ارلرک صداقتلرینہ ادبیرینہ شرقکده غربکده نظرلری
مختلف ایسده. قرآن کریم خاتونلریده ارلریده ادب خصوصلرینده تمام
تسویه ایتمشدر. شریعت اسلامیہ اسانی ادب ارلرینی اگی اول ارلرہ توجیہ ایدر.
قرآن کریمده یوسف سورہسی تمایله بوگا شاھددر. بوگا کورہده
یوسف سورہسی قرآن کریم قصہ لری آرہسنده ائہ گوزل قصہ اونشدر.
مصر خاتونلرینک حالرینی حکایہ ایدرکن، قرآن کریمک غایت ادبی
تراھتیده خاتونلرک حرمتلرینہ بویوک بر حجهدر. مصر ملکہسینک بویوک
گرامی تمایله حکایہ قیلنوب، عذریده تمام آچیق ایضاح قیلنمشدر.
فوقالعاده جمال تأثیرله خاتونلرک حیرتلی، سوگرہ ادبیری استقامتلی
عجیب لذید بر تراھتله بیان قیلنمشدر. (۳۰-۳۲).

حکایہده ادبک تراھتک غایہسی نہایہسی شویله اولور. قرآن
کریمک بویله بویوک ادبیری شوکونگی نورات اناجیل حکایہلرینہ نسبت
قینور ایسه. خاتونلر حقده قرآن کریمک غایت بویوک احترامی کون
نوری کبی ظاہر اولور. انیالرک ائہ بویوکلرینہ جایتلرک ائہ بویوکلرینی
شوکونگی نورات اسد ایدرکن، عادی خاتونلرک عادی حالرینی قرآن
کریم تراھت لسینہ حکایت ایدر ایسه، سدوی کتابلر آرہسنده قرآن
کریمک غایت بویوک امتیازی، خاتونلر حقده قرآن کریمک غایت بویوک
احترامی کون نوری کبی ثابت اولمازمی؟

عائلہ ارلرینہ گوزل نمونہ اولمق اوزرہ، یوسفک بویوک ادبی قرآن
کریمده احسن القصص اونشدر. «ونقد همت به» جملہ قسمیہسنده محقق
بر قصد خاتونلرہ اسناد قیلنقدن سوک، دینی ادب بولونماق تقدیرنده،
محتمل بر قصد «وهم بها، لو لا ان رأی برهان ربه» آیت کریمه سیله،
ارلرہ اسناد قیلنمشدر.

تفسیر صحیفه لرنده (برهان ربه) حقیقه هر نه قدر سوز روایت
قیلمش ایسهده، بوراده «برهان ربه» یا لگز دینگ یا خود وجدانگ امری
اولایلور. یوقسه، نیلرته ادبلرینه بویوک قصورلری اسناد ایتمک ضرور
اولور ایدی.

«قبنده دین ادبی بونونسه ایدی، قصد ایدر ایدی.» دیمت =
دین ادبی، وجدانگ امری لرلی حفظ ایدر دیمکدر. یوز بردهسی
صرفدارلرینه بویوک گوزل ارشاددر.

عذرا مریم عادی بر امه ایدی. ببول مریمی بنودلرته بویوک تهنترندن
قران کریمگ او قدر اهمتملی غایت جزیی حمایهسی خاتونلرده عذفگ
عصمتگ غایت بویوک قدرینه اته بویوک قیستینه کورهدر. عذرا سینه مریم
حضرتلرینی تبرئه یونده انجیل آدملری زیجه رسمیه شرعیه فرض ایتملر
ایسهده، قران کریم خاتونلرته عفافیه اکتفا ایتملدر. عقیف خاتونلری
اوافق بویوک تهنترلرته هر برندن مسکن طریقلرته هر بریله حمایه ایتمک
وظیفه لرینه امت افرادینی ارشاد ایتملدر.

شرقگ غیرتلی مؤنقلری حجابدن سفوردن بحث ایدرکن، اسلام
خاتونلرینگ یوزلرینه اوزلرینه ادبلرینه ضمن ایتمک شایه لرندن کوزلرینی
اوزلرینی ساندلرینی قلملرینی قبلرینی فکرلرینی، نیچوندر، آزاد
ایدهمه یوزلر. اته جدی فلسفه لرلی خوف قتنهدر، اته مسومه سناعلری
تهتمدر. عیب کوزده، پرده یوزده. تلت ادا قسمة ضیزی!

غربگ شرقگ غیرتلی لرلی خاتونلرته ارلره حقوقده مساواتلرینی
انکار ایدر ایسهده، ارلرته خاتونلره ادب خصوصلرنده مساواتلرینی
خاتونلر البته صلب ایدرلر. یوقسه، مثیله مقابله ایتمک برهانلرینی اندرینه
خاتونلر آتوز ایسه، ارلری البته انزام ایده ییلورلر، تمام عاجز ایده ییلورلر.
ادب مسئله لرنده ارلرته عقیده لرینه نظرلرینه اساسی کلیتی بر انقلاب
لازمدر. حیات اجتماعی حائلرینی اصلاح یولنده ارلرته تربیه لرلی برنجی
مرحلهدر.

مدنیت قوده لرنده جزا نظریه لرلی عقوبت قانونلری بولونور ایسهده،
مدنیت دنیا سنده نظر جزالری ادب قانونلری آزددر.

صلاح تدبیرلری آرانور ایسه، دینده. دین آرانور ایسه، قران
کریمده، یا لگز قران کریمده بولونور.

خلاق: نکاح عقدینی فسخ ایسکدر، نکاح قیدینی حد ایسکدر،
خاتونی بوش نسکدر.

نکاح هیئت اجتماعیده آثر اجتماعی سی جهتیله، ائمه مهم بر عقد
اجتماعیدر. هیئت اجتماعی مصلحتینک هر بری نکاح اولیدر. ایکی
طرفک هر بری حقدنه نکاحک ثابت بویوک مصلحتی ائمه مهم منفعتی
واردر. خاتونر حقدنه نکاحک اهیستی ده بویوکدر. فائده لری ده
بویوکدر. خاتون بوتون وجودینی عدله مصلحتیینه وقف ایدر؛ نهسی و
ایسه، عدله محرابلرینه تقدیم ایدر. نکاح برک سنده خاتون حیات
زحمتینک اکثرندن آزاد قلوب، حیثک خارجی مشقتی اکثرینه
یانگزر اولرک ذمه لرینه یوکنه نور.

بوگ کوره، یعنی، هیئت اجتماعی اساسی اولوق جهتیله، بوتون
حقوقلرک بوتون مصلحتلرک اساسی اولوق شریفله، نکاح مقدس بر عقد
اولدی؛ محافظه سی فرض، هدمی حرام بر عقد معصوم اولدی.

بوگ کوره، «فان اضفکم فلا تبغوا علیهن سیلا» (۴-۳۶) آیت
کریمه سیله، خلاق هم نپی قیلندی، هم نپی قیلندی. نپی قیلنق جهتیله،
خلاق حرام اولور، نپی قیلنق جهتیله، ضرورتی یوق. عذری یوق خلاق
واقع اولماز. نعو اولور. عذری بولونماق صولت، حلال اولایسه جت
خلاق «ابغض الاشیاء الی الله الخلاق» حکیمه ائمه فنا بر عمل اولدی.
اولایه ایسه، خلاق نیچون مشروع اولدی؟

درست، هیئت اجتماعیده نکاحک مصلحتی بویوکدر. کن
نکاحک بویوک مصلحتی نکاحک یانگزر انعقادنده، یانگزر دوامنده
دگل. بلکه ایکی طرفک توافقدن محبتلرنده در. اگرده توافق بولونسیوب
ایکی طرفک برنده محبت بولونمازسه؛ آرده شدتی تدفیر شدتی تباغض
حاکم اولوب، حیات زوجیه ایکی طرفک برینه، یاخود، هر برینه عذاب
اولوق جهتیله، نکاح بویوک بر اسارت اولور ایسه، او وقت خلاق ضرور
اولور. او وقت طلاق نکاحک مصلحتی هادم اولماز، بلکه ائمه معقول
بر حافظ اولور. ایکی اسیرک هر برینی نکاح قیدلرندن آزاد قیلنق صقیله،
«احب الاشیاء الی الله العتاق» حدیثه کوره، طلاق اولایه صورتلرده
عتاق معاسنده اولوب، مطلوب اولور.

وما ادراك ما العقبه. فك رقبه. (۹۰-۱۳).

شو آيت كريمه ده فك رقبه: (۱) اسيرلكدن، (۲) محبوسلكدن، (۳) مديونلكدن، (۴) موتدن، (۵) احتياجندن، (۶) مظلوميتندن — عموماً هر بر خطرندن انسانلري آزاد ايتمكدر. حيات زوجيه ايكي طرفك برينه يخود هر برينه طوتقولق اولور ايسه، طلاق اوليه صورتلرده فك رقبه اولور، مندوب اولور.

يالگزلق بويوك بر وحشتدر. مدنيت نظرندده شريعت اسلاميه حكمندهده حيات زوجيه مقدس بر حائلدر. لکن آردهده محبت بولونماز ايسه، تنافر وار ايسه، حيات زوجيه انډ فنا بر حال اولور، بويوك بر فاجعه اولور. يالگزلقندن يگ دفعه فنا بر حال انډ دهشتلي فاجعه — توافق يوق، محبت يوق زوجيت حاليدير.

بويله صورتلرده طلاق ضرور اولور، ضرورت اولور. ضرورت دقيقه لرنده طلاق بويوك بر نعمت اجتماعيه در. عائله مصلحتي ده، نكاح قدسيته ده، هر بر طرفك سعادتني ده بوني اقتضا ايدر. طلاق يالگز اضرار دقيقه لرنده يالگز ضرورت قوتيله نحميل قيلنه ييلور بويوك بر ضرورتدر.

علم اهللرينه معلومدر، اساس بر قاعده در، ضرورت ده هيچ بر وقت عموم بولونماز. ضرورت هر وقت هر جهتله محدود اولور. (۱) زمان جهتيله ده، (۲) مكان جهتيله ده، (۳) عدد جهتيله ده، (۴) كيفيت جهتيله ده البته محدود اولور.

(۱) زمان جهتيله محدوددر، عذر بولونمازه، ضرورت بولونمازه، اختياري دقيقه لرده طلاق مشروع اولماز.

(۲) مكان جهتيله ده محدوددر، حائض خاتونلره طلاق واقع اولماز. طلاق يالگز ظاهر خاتونلره واقع اولور.

(۳) عدد جهتيله ده محدوددر. طلاق هر دفعه ده يالگز بر اولور. ايكنجی دفعه ده ينه طلاق قيلور ايسه، طلاق ايكي اولور. اوچنجی دفعه ينه طلاق قيلور ايسه، اڭ صوڭ طلاق اوچ اولور. بوندن صوڭ طلاق مشروع اولماز.

اوچنجی دفعه طلاق قيلنمش خاتونده طلاق قابليتي ده قالماز، رجعت محليتي ده قالماز.

۴) کیفیت جهتلهده طلاق محدوددر: برنجی دفعهده بر طلاق رجعیدر. عقد منقطع اولماز، نکاح همان باقیدر. از رجعت ایده ییلور. ایکنجی دفعه طلاق ایدر ایسه، ینه بر رجعی طلاق واقع اولوب، ایکی طلاق حساب قیلور ایسهده، عقد منقطع اولماز، نکاح همان باقیدر. از رجعت ایده ییلور. بوندن سوڤ، ینه بر دفعه طلاق قیلور ایسه، ینه بر ضلاق واقع اولوب، اوچ طلاق تمام اولش اولورده، نکاح تماميله منقطع حساب قیلور. ارده رجعت حتی ده قالماز؛ ایکی طرف راضی اولوب، بری دیگرینه رغبت ایدر ایسهده، زوجیت ایکی آرده ممکن اولماز.

طلاقده برلك ايکيلک اوچلک حسابی ده زمان اعتباريلهدر. بر طهرده بر زمان ده یانگیز بر طلاق ممکن اولور. اوچ طلاق دیسهده، یگ طلاق دیسهده، بر طهرده یانگیز بر طلاق حساب قیلور.

«يا ايها النبي اذا طلقتم النساء فطلقوهن لعدنهن واحصوا العدة» (۱-۶۵) — خطاب عموم مؤمنلره خطاب ایسهده، ندا — شارع حکیم نبی کریم حضرتلرینهدر. اعجازک مهم بر اسلوبیدر. یعنی، هر آدمک ضلایقی معتبر اولماز. طلاق ادبیرینه ضرورتلرینه عذرلرینه واقف اولماز. یله جک آدملرک معرفتلی تدبیرلری لازمدر. عذر تحقق ایتدکن سوڤ، طلاق یانگیز طهرلرده اولور. طهرلری صابق، تمام ایست، همده بر طهرده یانگیز بر دفعه طلاق ایتمک مشروع اولایلور. بویله اولمازسه، مشروع اولماز، لغو اولور.

«الطلاق مرتان» (۲-۲۲۹) آیت کریمهسی ایکی زمانی افاده ایدر. مره کلهسی زمانده خاصدر. ایکی طلاق یانگیز ایکی زمانده اولایلور. بر زمانده بر طلاق، ینه دیگر بر زمانده ینه بر طلاق قیلور ایسه، ایکی مره طلاقدن سوڤ، «فامساک بمعروف او تسریح باحسان» (۲-۲۲۹) حتی ارلرده قیلور. ایکی زمانده ایکی طلاقدن سوڤرده نکاحک بخصتی باقیدر. خاتون اولگی کبی حلالدر. از یا امساک ایدر؛ یاخود، رجعت ایتمز ایسه؛ بوتون تأمینلرینی ویروب، احسان بویله، تسریح ایدر. عدت اقتضاسی دقیقهسنده خاتون تمام آزاد قالمش اولور. لکن خاتونده نکاح قابلیت بولونور. ایکی طرف بری دیگرینه تکرار رغبت ایتمز، تراضی بولونور ایسه، نکاح جائز اولور. هر بر طلاقدن سوڤ «فامساک بمعروف او تسریح باحسان» قانونی معتبردر.

بر ضهرده بر طلاق قیلدی. دیگر بر ضهرده ینه بر دفعه طلاق قیلقدن سوکوره، رجعت قیلوب، براز زماندن سوک، ینه طلاق قیلور ایسه، اوج طلاق تمام اولور. بوراده: ۱) تجربه مدتی توکه نمش اولمق؛ ۲) نکاح حرمتیله ده اوینامش اولمق؛ ۳) الطلاق مران قانونی حدودندن چیقوب حقیان ایتش اولمق سیلیرینه کوره، اوجنجی طلاق ده نکاح عصمتی تمام زائد اولور. نکاح قابلیتی خاتونده قلماز. حتی ایکی طرفک هر بری رغبت ایتسه، راضی هم طالب اولسه ده، نکاحلری جائز اولماز.

«ولا تتخذوا آیات الله هزواً. واذکروا نعمة الله علیکم وما انزل علیکم من الكتاب والحکمة یعظکم به» (۲-۲۳۱) آیت کریمه سی شو خصوص ده جلیل جزیل بر بیان الاهیدر. یعنی، هم نکاح هم طلاق الله جل جلاله حضرتلرینگ آیات الاهیله لیدر. نکاح حرمتیله اوینامق آیات الاهیله لری استهزادر. یالکز ضرورت دقیقه لرنده یالکز بر خلاص چاره سی اولمق اوزره مشروع طلاق مساعده لرینی ضرورتدن طیش استعمال ایتمک آیات الاهیله لری استهزادر. خاطر کزه آلکز: هم نکاح هم طلاق بویوک بر نعمت الاهیله در، هر بری نعمت اجتماعیه در. نعمتلرک قدرینی بیلکز. نکاحک مصلحتلرینی طلاقک ضرورتلرینی رعایه قیلکز.

«فان طلقها فلا تحل له من بعد.» (۲-۲۳۰): ایکی دفعه دن سوک، ینه بر دفعه طلاق ایدر ایسه، بوندن سوک خاتونی آگا حلال اولماز.

«حتی تکح زوجاً غیره.» — اما او خاتون باشقه بر زوجی نکاح ایده یلور. شو صورت ده اولگی اربنه ختونگ حرمتی ایکی سیله مؤکد اولور: ۱) اوج طلاق سببیه: ۲) باشقه بر زوجک فراشده بولونمق سببیه. شو جمله ده حتی «حتی یعضوا الجزیه عن ید وهم صاعرون» کبی حتی در. یعنی: تحدید دگل، بلکه تمیددر. حراملق زمانلرینی قیسه ایتمک اوچون دگل، بلکه حرمت زمانلرینی اوزون ایتمک اوچوندر.

شو جمله ده نکاح خاتونگ اوزینه اسناد قیلنمشدر. بوکا کوره، هم رغبت، هم وصال، هم ذوق جزیل بلیغ شو جمله دن البته مستفاد اولور. وصالدن سوک ذوقدن سوک رغبت نکاحی البته دائمی نکاحدر. حیات زوجیه عزیمله عقد قیلنمش نکاحدر. بویله بر نکاح اولگی ارک امیدینی تمام قطع ایدر.

لکن، حیات زوجیه قصیدله، خاتونگ ده رغبتیله عقد قیلنمش نکاح

بر قدر مدت دوام ایستادن سوخته، غیر منتظر سبب قوتیله رفع قینور ایسه،
خاتون اوگی ارینه عودت ایده یینور. زوجیت حقوقلرینی و ضیفه لرینی
بوتون ادب لرینی هر بری رعیه ایده یینور ایسه.

«فان خلقها فلا جناح علیها ان یتراجعا.» (۲-۲۳۰) — سوخته زوج
شو ختونی طلاق ایدر ایسه، اوگی زوجینه خاتون تراجع ایده ییلور.
تراجع ده بر بئس یوقدر. لکن «ان ظن ان یقیم حدود الله.» شرطیله.
یعنی نکاح حقوقلرینی و ضیفه لرینی ادب لرینی اقامت ایستانت عزمی هر
برنده بوتونور ایسه.

«وانتک حدود الله. بینها قوم یعلمون.» (۲-۲۳۰) شودر الله جل
جلاله حضرتلرینگ حدودلری. علم اهللرینه او حدودلری بیان ایدر.

تحلیل باطلدر

بوتون اسلام ملکتلرینده مشهور معنیله، بوتون اسلام ملکتلرینده
معلوم شائع لکن غایت منفور صورتیله، تحلیل شریعت اسلامی حکمنده
اصلاً جائز دگندر.

تورکیه خواجه لرینه تورکستان قاضیلرینه روسیه مسلمانلرینگ امام
لرینه معلوم معنیله، شوکونگی تحلیل سیئه لرینی ازاله ایتمک حقتده،
شارع حکیم لسنیله ملعون اوشش تیس مستعار نکاحلرینی تمام رفع ایتمک
حقتده چاره آرامق شوکون البته لازمدر. چاره سی ده غایت آساندر. قران
کریمده، شارع حکیم علیه الصلاة والسلام حضرتلرینگ سنت نبویه لرینده
غایت آجیق بیان قیلنمش غایت حکمتی ادب لری رعایه ایتمکدر. رعایه سی
لازم هم مفید ادب لر شودر:

۱) طلاق ضرورندر. ضرورت بوتونماز ایسه، طلاق معتبر اولماز.
۲) طلاق زمانلره ظهیرلره توزیع قینور. بر ضهرده بالکزر بر طلاق
معتبر اولور. اوچ دیسه ده، بیگ دیسه ده، بر ضهرده بالکزر بر طلاق واقع اولور.
۳) طلاق ده لسان معتبر دگل، بالکزر قلب معتبردر. خالندن ناشی
عزم بولونماز ایسه، لسانک هیچ بر تعیری طلاق اولماز.

۴) لا طلاق فی اغلاق سنت نبویه سی غایت جامع بر قانوندر. غضب
دقیقه لرینده، سرخوشلق ساعتلرینده، اکراه صورتلرینده، تظاهر حیللرینده،
غلط صورتلرینده طلاق هیچ بر وقت واقع اولماز.

(۵) نکاحک غایت متینلگنه کوره، عصمتک غایت بویوک قوتینه کوره، هر بر طلاق از جانندن هر وقت رجعی اولور. لکن ضرورت بولونقدن صونک، خاتون ظلیله طلاق ایقاع قیلنور ایسه، اوپله طلاق ضرورت حکمیله البته بائن اولور. رجعت حتی ارده قانماز. خاتون نکاح قیودلرندن تمام آزاد قالور.

(۶) کتب فقهیهده هر نه قدر معروف ایسهده، طلاقده صریحک کتایهک یوق. صریح تسمیه قیلنسهده، کتایه اسمی ویرلسهده، طلاق انسانک عزمینه کوره، اعتبار قیلنوب؛ هر وقت رجعی اولور. خاتونک ظلیله اولور ایسه، طلاق بائن اولایلور.

شو ادبدر رعایه قیلنور ایسه، تحلیل احتیاجی هیچ بر وقت بولونماز. قران کریمده تکلیل البته یوقدر. قران کریم کبی مقدس بویونک نریه معجز بر کتایهده بولونسق البته هیچ بر صورتله ممکن دکلدر. «فان خلقها فلا تحل له من بعد حتی تنکح زوجاً غیره.» آیت کریمهسیله تحلیل حیلهرینه یلنهشمس حریفدر عصر رسالتدهده بولونمش ایسه، شارع حکیم حضرتلری مستهزیلری رد یولنده «لعن الله المحلل والمحلل له» سوزبله اوپله حیلهره لعنت او قودقدن سوکرده، بوگون اوپله سیئهلری بر قانون کبی تحمل ایتمک امت اسلامیه فردلرینهده اماملرینهده صونک درجه عجیب غریب مستبعد بر حالدر. مستهزی سفیهلرک حاققلرینه دوا آراق یولنده: (۱) شارع حکیم حضرتلرینک لعنتلرینی استخفاف ایتمک؛ (۲) مصاحفک جهیل یوزینه قاره تامغه باصمق؛ (۳) بر کیجهک رذالتی فحشلره شرعیلک رسلرینی طاقمق؛ (۴) یوزی مستور عقیف خاتونلرک حتی بوتون عوزتلرینی جهان کوزینه فاش ایتمک؛ (۵) غفلتلیله عجله لریله نسانلرینه سبقت ایتمش خطا اوافق سوزلری اوچون، بی چاره ارلرک عزت نفسانیه لرینی قیروب خاتونلرک ارلرک مستقبل حیاتلرینه مگگولک زهر قاتمق — حیلهره لریک شریه لریک هر بری جائز اولق تقدیرنده بیله — شو بش رقمک هیچ بری قران کریمک حکمت تشریحیهسی نظرنده جائز اولاماز.

بعض مذهبلرده بولونور «متع» لری «صیغه» لری، فقه مذهبلرنده مشهور تحلیل شکللرینی بن من القدیم انکار ایدرم. «قواعد فقهیه» ده «روزه» ده، «زکات» ده آقوردم، باقیردم، حتی، قارلدم. ضائع اولدی اولمادی ایسهده، بوگونده تکرار ایدیورم. مقصدم قران کریمی تبرئه در.

قرآن کریم آیت کریمه لرینگ ارشاد لرینه کوره
ضلاقده بش فاصله وارددر.

ایکی طرفک رغبتله نکاح عقد قیلنور ایسه، ایکی آردهده مودت، رحمت، محبت غالباً بولونور. اگرده محبت بولونماز ایسه، یاخود، بر وقت بولونوبده، زائل اولوش ایسه، (۱) عجله ایتمک، صبر ایتمک لازمه اولور. زمان، احتمال، برینی دیگرینه ربط ایدر. «لا تدری لعل الله یحدث بعد ذلك امرأ.» (۱-۶۵).

شو برنجی فاصلهده صبر ایتمک هر برینه ادبدر، لکن ارزره واجبدر. «وعاشروهن بالمعروف. فان کرهتموهن فعیسی ان تکرهوا شیاً ویجعل الله فیه خیراً کثیراً.» (۴-۱۹).

(۲) بر قدر مدت صبر فاصله سندن سوگردهده ایکی آردهده طاقولق حاصل اولامادی ایسه، محکمه یاخود ایکی طرفک ولیدری ایکی طرفک یاقیلرندن بر صلح هیئی - حکملر هیئی تشکیل قیلوب، تفتیش ایدردکن صوت آرهلرینی اصلاح یوشنده سعی ایدر. برینگ دیگرینه ظلمی یا قباحتی بولونور ایسه، دفع ایدر.

«وان ختم شقاق بینهما فابشوا حکماً من اهله و حکماً من اهلیها. ان یریدا اصلاحاً یوفق الله بینهما. ان الله کان علیماً خیراً.» (۴-۳۵). اسلام عائله لرینگ حال لرینه اسلام محکمه لرینگ یاخود بوتون امتک اعتنالی اهمیتلری حقدده غایت مهم غایت عجیب شو آیت کریمه اسلام فقیهلری طرفندن ده اسلام محکمه لرینی طرفندن ده هر وقت اهل قیلنمشدر. شو آیت کریمه حکمیه اسلام محکمه سی بوگون عمل ایدر ایسه، قرآن کریمک غایت بویوک ارشادیهله، عائله حال لرینی اشاعه ایتمک ادیهله عمل قیلوب، محکمه قابول لرینی اجنیلره قایمق لازم اولور. «حکماً من اهله و حکماً من اهلیها» جمله جلیله سینگ غایت مهم بر ارشادی شودر. عائله لره احترامک بویوک بر صورتی ده شودر.

ایکی طرفک حال لرینی کوزل تفتیش قیلوب، حقیقتی تمام آکلامش حکملر هیئی: (۱) هم محکمه حضورنده شاهد اولاییلور. (۲) همده حالک ایجابینه کوره حکم ایده ییلور. حکم تسمیه ایتمک بوکا کوره در. حالک ایجابینه کوره حکم اهلیتی حکمده بولونور ایسهده، حکملرک اصل وظیفه لری اصلاحدر. «ان یریدا اصلاحاً یوفق الله بینهما.»

فرض ايدهيك، خاتونگ مظلوملگي خاتونگ قضعي طلبي حكملر حضورنده ثابت اولور ايسه، حكم هيئي تفريق ايدهيلور، طلاق محكمه قراريله نافذ اولور. خاتونلرگ حالرينه قران كريمگ گوزل بر نظردير. (۳) ايكي طرفگ آزه لريني حكملر هيئي ياخود صلح محكمه سي اصلاح ايدهيلور ايسه، چوق گوزل. اگرده اصلاح ايدهمهدى ايسه، ياخود بر قدر مددن صوڭ خاتونگ گناهيله ينه ناراضيلق چيقار ايسه، اخطار ايتمگ يونده، ار بر دفعه طلاق ايدهيلور. برنجي طلاق هر وقت رجعيدر. يعنى، اولاييله جگ بويوك طلاقدن (بينونه كبرى) دن انذار لسائيله خبردر. رجعي طلاقده عصمت منقطع اولماز. عدت داخلنده رجعت حتى ارك ائده اولور. رجعي طلاق شريعت اسلاميه نظرده طلاق دكل، طلاقگ يالكيز مقدمه سيدر. رعايه لري لازم ادبلري (۸۷) صحيفه ده بيان ايتدك. رجعي طلاقلرگ هر برنده او ادبلري رعايه ايتمگ البته لازمدر.

برنجي طلاق قيصه بر مددن صوڭ، عدت اقتضاسي دقيقه لرنده، تمام تفريق اولاييله جگي جهتله، ارلرده خاتونلرده گوزل بر تنيه قوتلي بر تاديب اولاييلور. فراقگ آجي عاقبتلريني فنا احتماللريني هر برى براز ملاحظه ايدر؛ غفلتن براز اويانوب؛ يامان حر كترلندن براز توبه ايدهيلور. بوگا كوره مشروع اولمشدر، بوگا كوره عدت مدتي اجل قيلنمشدر.

(۴) برنجي طلاقدن صوڭ، «وعاشروهن بالمعروف»، امريله عمل ايتوب، عدت مدني ايچنده ار رجعت ايتدى. ارك تحملىدن طيش سر كشتك حر كترلنده خاتون بوندن صوڭرده دوام ايدر ايسه، ار ايكنجى دفعه اخطار ايدهيلور، ايكنجى دفعه طلاق ايدهيلور.

شو دورتنجى فاصله نكاحگ صوڭ حدوددير. بوندن صوڭ ينه بر آديم ايله رى كيدر ايسه، طلاق قابوسيله حدوددن چيقمش اولور، قابو قابانور، قايتمق امكاني قالماز. دورتنجى فاصله بويوك احتياط دقيقه لريدر. اوافق توفهك عادى حالرده سر كشتك ايتوجى (ايديجى) خاتونلرگ ارلرينه نسبتله صداقتلري عفاقلري بولونور ايسه، «وان نصبروا خير لكم» كبي «وعاشروهن بالمعروف» كبي حكمت لسائيله قران كريمگ خطابلري ارلره توجه قيلنمق جهتيله، خاتونلري عفو ايتمگ ارلره گوزل ادب اولور. يالكيز «الا ان يأتين بفاحشة مينه» مستنادر. عفو ايتمگ مؤمنلرگ اختيارلرندن ادبلرندن تمام خارجدر. حتى «وعاشروهن بالمعروف»

ضميرينه ده دخول احتماليريني تمام قطع ايتنك اهمامييله . استننا تقديم
قيلنشدنر . (ان سعداً نعيمور . وانا غير منه . والله غير مني .)

عفو ايتوب ، رجعت ايدرسه ، گوزل ، عفو ايترسه . حتى واردنر .
شو صورت ده اولره اختيار ويرمش قران كريم خاتونلرته تايميلرينه ده اهتمام
قيلوب ، «وعاشروهن بالمعروف . فان كرهتوهن فعي ان تكرهوا شيئاً
ويجعل الله فيه خيراً كثيراً .» آيت كريمه سندن صوته «وان اردتم استبدال
زوج مكن زوج وآيتهم احداهن قطاراً فلا تأخذوا منه شيئاً . تأخذونه
بهتان واما مييت .» (۲-۳) «وكيف تأخذونه وقد افضى بعضكم انى بعض
واخذن منكم ميثاً غليظاً .» (۲۱-۲۲) آيت كريمه ليريني وعد ايتشدنر .

يعنى ، اوفوق بويوك گناهلرينه كوره طلاق قيلنمش خاتونلر گزه
مليونلر ويرمش اولسه كزده ، بر ياره قايتاروب آتق سزه البته حرامدر .
شو اوچ آيت كريمه ده خاتونلرته حاللري حقتده قران كريمگ عجب
بويوك اهتماملري واردنر :

۱) خاتونلرته اوفوق بويوك قصورليريني تحمل ايتنك واجيدر .
۲) ضرورت بولونمادقيچه طلاق ممنوعدر . ۳) ضرورت بولونمادقيچه تعدد
ممنوعدر . ۴) خاتون يرينه خاتون آتق مشروع ايسهده ، خاتون اوستينه
خاتون آتق جائز دكلدر . ۵) يالگزر قاتق اسلام ادبي دكلدر . اگر صوكت
اوچ رقم مقصود اولسه ايدى ، «وان اردتم استبدال زوج مكن زوج»
شرطي سينگ قيدلري ككه لري لغو اولور ايدى . ۶) مليونلر ويرمش
اولسه كزده بر ياره قايتاروب آتق سزه حرامدر . خاتونلرته بر صحبتى ،
يا خود بر قبله سى بوتون دنيا ميلونلرينه مقابل اولاييلور ، ديسكدر .

خاتون يرينه خاتون آلور كن ، ويرمش ميلونلردن بر ياره قايتاروب
آتق حرام ايسهده ، خاتون اوزينگ اختياريله كيدر كن مهرته بوتون يا
بعض حصه ليريني اعاده ايدر ايسه ، «فلا جناح عليهما فيما افدت به» (۲۲۹-۲۳۰)
آيت كريمه سيله جئر اولاييلور .

«الطلاق مرتان» = هر برنده يالگزر بر اولق شرطييله ، طلاق ايكي
زمان ده ايكي اولور . «فامساك بمعروف . او تسريح باحسان .» = هم برنجى
هم ايكنجى طلاقدن سو گره ، زوج ايكي امرده مختار اولور : ۱) يا رجعت
ايتوب ، امساك ايدر . ۲) يا خود ، عدت صو كينه قدر رجعت ايتمز ، براقور .
مدت اقتضاسيله ، طلاق واقع اولور .

۵) فرض ایده بک، ایکنجی طلاقدن سوڤ، ار رجعت ایتدی. بر قدر مدت برابر یا شادقدن سوڤره، خاتونگ گناهیله یا خودالفت بولونماق عذاییله، صبر ایده مه یوب، زوج ینه بر دفعه طلاق ایدر ایسه، شو اوچنجی طلاق بائن اولور، بویوک طلاق اولور. فقیهلرک تعیریله «بینونت کبری» اولور. ارده رجعت حق، خاتونده نکاح قابلیتی قالماز. بش فاصله ایچنده اوزون تجربه لردن سوڤره ده باریشماق او یوشماق ممکن اولماقدن سوڤ، تکرار تجربه لرک فائده ویره ییله چکلرینه ده امید بولونماز. بری نکاحگ قدسیته، دیگر ی طلاق حرمتیله استیزا ایتمش اولقلری جهته، «ولا تتخذوا آیات الله هزوا» آیت کریمه سیله هر بری حقوقلردن محروم قالور. ارده نکاح علاقلری تمام منقطع اولوب، هر بری دیگرینه نسبتله تمام اجنبی اولور. هر بری اوزینه دیگر بر رفیق آرار.

اولگی زوجیله الفت بولاماش، کچینه مه مش خاتون دیگر بر آدمله چوق گوزل کچینه ییلور. ایکنجی زوجیله خاتونگ نکاحی بختلی بر کتلی سعادتی اولاییلور. لکن؛ اگر ایکنجی زوجی ده او خاتونله الفت بولامایوب طلاق ایدر ایسه، اولگی زوجگ ده سوڤک زوجگ ده طلاقلری خاتونگ قصورلرینه اسناد قیلنوب؛ خاتونگ کبری غروری براز قیریلمش اولاییلور. زواج بازارنده قیمتی ده آز چوق اینمش اولاییلور. ایکی نکاح مدتده اوافق بویوک تریبه آلمش اولاییلور.

بوگا کوره، «فان طلقها فلا جناح علیهما ان یتراجعا ان ظنا ان یقیما حدود الله.» (۲-۲۳۰) آیت کریمه سیله، خاتون اولگی زوجینه عودت ایده ییلور. اگرده حدود الاهی لرک هر برینی اقامت ایتمک وظیفه لرینه هر بری عزم ایدر لر ایسه.

شو آیت کریمه ده سوڤک زوجگ بانگز طلاق ی مذکوردر. سوڤک زوجگ وفاتی تقدیرنده ده اولگی زوجینه خاتون عودت ایده ییلور. چونکه اوچنجی طلاقدن سوڤک حراملق ایکنجی زوجگ نکاحیله منتهی اولدی: «حتی تکح زوجاً غیره.»

ضرورت ملاحظه سیله مشروع اولمش طلاقگ ادب لرینی، قران کریم آیت کریمه لرینگ افاده لر یله، بیان ایتدک. هر مؤمن ایمانیله علمیه قران کریم ادب لرینی رعایه ایدر. علم هر مؤمنگ برنجی وظیفه سیدر. جهل عذر اولماز. نکاحگ طلاقگ ادب لر ی شرط لر ی رعایه قیلنماش ایسه، یا خود،

دعايه قيلمناز ايسه، هر بريتي رعايه ايتدرمك محكمه لرك حاسلرك عمومي
وظيفه لريدر.

خاتونلر ائدهده ضلاق اختياري واردر

ايكي طرفك رضاسي بولونقدن صوئك، نكاح مطلق بر صورتده
منعقد اولور ايسهده، ايكي طرفك هر برنده تفريق خياري بولونور. از
اوزينك اختياريه شاهدر حضورنده تفريق ايدر. خاتون محكمه قراريله
تفريق آلور. ياخود عقد دقيقه منده شرط ايدر ايسه، خاتونك رضاسينه
مخالف هر تقديرده خيار خاتونك ائده بولونور. مذهب كتابلرينك
اهميتلي يانلرينه كوره، دورت بش عذر واردر.

(۱) ايكي طرفك برينك عيبي: جنون كبي برص كبي جذام كبي،
شوكون بوتون بر يوزيني تمام استيلا ايتش زهره خسته لگي كبي عيوب
ايكي طرفك هر برينه عذر اولور.
(۲) ايكي طرفدن برينك طبيعي اقتصادي حاجلردن عجزى ديگر
طرف حقنده عذر اولور.

(۳) غرور: يعنى عقدده شرط قيلمش، ياخود، عرفده معروف
اوش مهم بر حالك اتقاسي جهتيله، ايكي طرفك برنده آلدانمق عذرى.
مثلاً: مسلمه لك شرط قينوبده، خاتون كتابيه چيقسه. اعضا سلامتلي
شرط قينوبده، خلافي ظاهر اولسه. شو صورتلرده ايكي طرفك هر
برينه خيار البته ثابت اولور.

(۴) ارتداد: زوج اسلاميتي ترك ايدر ايسه، نكاح تمام منقطع اولور.
خاتون ترك ايدر ايسه، زوج مختار اولور.

(۵) فقيرلك جهتيله نفعده عاجز اوئق: اماملر امامي ابو حنيفه رضى
الله عنه حضرتلرينك مذهبده خيار خصوصلرندهده تفريق خصوصلرندهده
عذر اولاماز. حقوقك عصمتينه كوره، انسانكده بويوك حرمتينه كوره،
غايث معقول بر تعليمدر. صحابه لركده تابعلركده مذهبلىر شودر. «لايكلف
الله نفساً الا ما آتاها سيجعل الله بعد عسر يسراً.» (۶۵-۷) آيت كريمه
خاتونلرگ نفعدهلى حقندهدر. ائده بر شىء بولونماسه، تكليف يوقلق صريحدر.
اوچ مذهب اماملىرى نظرنده نفعده عاجزلك خاتونلره اختيار
حقوقلريني ويرور. «فامسك بمعروف او تسريح باحسان.» (۲-۲۲۹) —
«فاذا بلغن اجلهن فامسكوهن بمعروف او فارقوهن بمعروف.» (۶۵-۲)

آیت کریمه لرینگ عباره لرینه کوره، نطقه دن عجز صورتلرنده خاتونلرده اختیار حقی البته بولونور. عجز دقیقه لرنده امساک بمعروف قدرتی لرنده بولونماز. تسریح باحسان واجب اولور. ابا ایدر ایسه، حاکم قائم اولور، فسح ایدر. اگر، فرض ایده یك، بر یرده حاکم بولونماز ایسه، جماعت اسلامیه حاکم یرینه قائم اولور. قران کریم حکملرینی تنفیذ ایدر. عذرلرته بری متحقق اولور ایسه، خاتون ضلیله یا محکمه یا خود جماعت اسلامیه قران کریم حکملرینی تنفیذ ایدر.

غایت ضوغری شو ایکی نظر احوالک ایجابلرینه کوره هر بری حاکم اولایلور. بر آدم حقنده عذر اولمازسه، دیگر بر آدم حقنده عذر قیلنه یلور. بر حالده عذر اولماز ایسه؛ دیگر بر حالده البته عذر اولایلور. مثلاً: ار طرفدن غرور بولونما یوب، تمیرک صوگره دن طاری اولش ایسه، یا خود، عاجزک عمومی بر بحرانک نتیجه سی ایسه، تفریق حقی بولونما مق عدالت اقتضاسیدر. یا خود، زوج فقیر قالبوب ده، خاتون زنگین اولوق جهتیله، ضرورت بولونمازسه، تفریق حقی بولونما مق دها زیاده عدالتدر.

حکیم نكاح طلاق مسئله لرنده کتابک خلاصه سی

شو کتابک صحیفه لرنده قران کریمک افاده لرینه کوره، مقصدلرته مصلحتلرته فوئی ایکی طرفک هر بری حقنده عذر اولایلور.

هر حالده طلاق مسئله لرینی یا نکر قانون حر و فایله یا خود کتب فقیهه فرضیایله فصل ایسه یوب، عائله حائلرینه کوره، حیات حائلرینه کوره فصل ایسک دها زیاده معقول ندیردر، قران کریم آیت کریمه لرینگ بویوک ارشادلرینه دها زیاده موافق هدایتدر.

نکاح، حیات اجتماعیه مصلحتلری جهتیله، ان بویوک بر نعمت اجتماعیه در. طلاق، ضرورت حائلرینه کوره، خلاص هم صلاح مقصدلرینه کوره، نکاح کبی بر نعمت اجتماعیه در.

عائله مصلحتلرندن محروم نکاح، عائله انتظامینه ضرر اولایله جنک نکاح لازم اولماز. رفع قیلنور، یا خود دفع قیلنور.

ضرورتی یوق طلاق، سنت نبویه ادب لرینه مخالف طلاق، قران کریم حدودلرندن خارج طلاق معتبر اولماز، لغو اولور.

تعدد حقنده قران کریم آیت کریمه لرینگ افاده لرینی یازدم. تحلیل بطالانی حقنده عقیده می آچیق سوبله دم. قران کریم قلبم ده، شارع حکیم

حضرتلرینگ سنت نبویه لری آمده، امت امانلرینگ نور لری اجتهاد لری حضور مده دماغ مده ایدی. عقیده می یازدم، بنم اجتهاد مدر. کتب فقیهه بیان لری بوگا بلکه باشقه در. بیانم صواب اولور ایسه، ثواب اولور، شرف اولور. بن شکر ایدرم. خطا اولور ایسه، یا لکر بگا عائددر. الله یلور، قصدم نیتم خیردر. طب انسانگ ایددر. احبات الله جل جلاله حضرتلرینگ هدایت الاهی سیدر.

حجرت میراث حصه لرنده تفاوت

۵۸۵۰ نخی صحیفه لرنده خاتونلرک حقوق لری حقدده عقیده می یازدم ایدم. خاتونلر حقوقده ار لره مساویدر دیش ایدم. میراث حصه لرنده تفاوت البته وارددر. لکن حقوق تفاوتی دگل، حضور تفاوتیدر. قران کریمه آیت کریمه سی «یوصیکم الله فی اولادکم لئذکر من حظ الاثین» شو خصوصده غایت ظاهر بر نصددر.

حقوق انسانلرگ اهلینلرینه کوره اولور. لکن حضور انسانلرگ حاجتلرینه کوره اولور. وظیفه لرگ تفاوتلرینه کوره حاجتلر متفاوت اولور ایسه. حضور متفاوت اولمق البته ضروردر. حاجتلر متفاوت اولمق صورتلرندهده حضور مساوی اولور ایسه، عدالت اولماز، بلکه بویوک بر ظلم اولور. میراث حصه لرنده تفاوت حقوق تفاوتی دگل، بلکه حاجتلرک تفاوتیدر. حاجتلرک تفاوتلرینی حقوق تفاوتلرینه، اهلیت تفاوتلرینه عطف ایسک البته بویوک ختاددر.

حضورده تفاوت واقعی بر ضروردر. ار لرگ هیچ بری دیگرینه حضورده مساوی اولماز. لکن هر بری حقوقده مساویدر. «ولا تمنوا من فضل الله به بعضکم علی بعض» (۴-۳۲). مثلاً: ملک حقوقلرنده هر بری تمام مساوی ایسهده، ملکدن حضور لری هر وقت هر یرده متفاوت اولور. ار لره خاتونلرده تمام شویله در. «لر لجال نصیب لنا اکتسبوا. وللنساء نصیب مما اکتسبن» (۴-۳۲).

مثلاً: اوغل بیگ درهم، همشیره سی میرادن بش یوز درهم آلدی. نکاح دقیقه سنده اوغل مهر یولنده بش یوز ویرور ایسه، همشیره سی بش یوز آلور ایسه، قیزک نصیبی بیگ، اوغلک نصیبی بش یوز قالور. اوغل بلوغدن صوگ عائله صاحبی اولور. قیز باشقه بر عائله املاکینه صاحب اولور. بوتون حاجتلری ار لریله تأمین قیلنمش اولمق جهتیله،

اوغلرگ قیزلرگ میرانلرینی تسویه ایتمک عدالت اجتماعیه جهتیله ده موافق اولماز. میراث حصه لرنده تفاوت قنعدر، عدالت اجتماعیه اقتضاسیدر. حقوق ده تساوی دعوالرینه میراث حصه لرنده تساوی دعوی ایتمک بویوک جهلدر. درست، حیات اجتماعیه نظاملری، اساسلری تبدیل قیلنوب، خاتونلرگ ارلرگ بوتون وظیفه لری ده، وظیفه لرینه کوره، حاجت لری ده تبدیل قیلنمش اولور ایسه، شو تقدیرده خاتونلرگ میراث حصه لری ارلرگ حصه لری قدر، یاخود ارلرگ حصه لرندن زیاده اولایلور. «الرجال قوامون علی النساء.» نضامی اساس اولوب، عائله لرگ بوتون نفعه لری بوتون مؤونه لری ارلرگ ذمه لرینه بویوکله نور ایسه، شو نظامده ارلرگ حصه لری یا نصف یا ربع اولوب، خاتونلرگ حصه لری یا ربع یا ثمندر. ترکه حصه لری حقنده شویله در. یوقسه، عائله ملکی حقنده، مشترک ملک حقنده حصه لری تمام متساوی اولایلور. بلکه بوتون عائله ملکی یا لکر خاتونلرگ ملکی اولایلور. خاتونلرگ خاص ملکلری، مثلاً آنالری طرفدن خاتونلره هدییه قیلنمش جهاز، خاتونلرگ اوزلرینگ کسبلری، ارلر طرفدن خاتونلره ویرلمش بوتون هدییه لر هبلر خاتونلرگ یا لکر اوزلرینه خاص اولور. برابر حیات ده برابر سعی برکسیله کسب قیلنمش مالک نصفی - مستقل بر ملک اولوق اوزره خاتونلرگ ملکی اولور. ارلرگ ترکه لرینه داخل اولماز.

مسئله بویوک اهمیتی بر مسئله در. مدنی مسئله لر آرهنده انک بویوک مسئله در. بزم، اسلامنگ انک بویوک مجتهدلری، امتگ بویوک اماملری میراث اصوللرینی میراث حقوقلرینی تقسیم طریقلرینی صوگ درجه گوزل بیان ایتمش ایسه ده، فرائض کتابلرینگ محیط بیانلری مدنی سماوی قانونلرگ هر برندن هر جهتله دها زیاده معقول مصلحت اولایلور ایسه ده، اجتهاد اماملرینگ نظرلرینه بر قاچ مهم اساسلرده بنم آزچوق مخالفتم وارددر. مثلاً: (۱) سورة البقره ده اوج (۱۸۰-۱۸۲) وصیت آیت کریمه لری بنم عقیده کوره منسوخ دکلدر. بلکه نسا سوره سینگ میراث آیت کریمه لریله (۷-۱۴) (۳۳) (۱۷۶)، الانفال سوره سینگ خاتمه سیله برابر میراث مسئله لرنده شو آیت کریمه لرگ هر بری حاکمدر. (۲) اوغل دیگر اوغلگ فرعلرینی حجب ایقوب ایتمک مسئله سنده مذهب اماملرینگ بیانلرینه براز مخالفتم وارددر. (۳) «وان کان رجل یوزت کلاله» آیت کریمه سنده امت اماملرینگ تفسیرینه خلاف ملاحظه لرمد وارددر. (۴) طبعی

اولاد کے نسب ناموں میں انگریزوں نے بعض زیادہ تر وادریں، بویوں کے استاذوں کے ارشاد لڑنی، تقدیرنی آگلا مق آرزو سیکھ «تورک مدنی قانونگری حقدہ ادبی علمی ملاحظہ لے» مدہ تقدیم ایدرم، انشاء اللہ.

حقیقت خاتونوں کے شہادتوں کی حقدہ

کتابک ۵۰-۵۵ نچی صحیفہ نرندہ سوینہ دے، وجود لری جہتیلہ دہ احوال روحیہ لری جہتیلہ دہ خاتونوں کے اور لری قانونوں کی واقعی بر حقیقتدر. انکر ایمر ایسے دہ، برابریک بولونسا، نکر حقوق لرینگ تفاوت لریہ بیانہ ایدر ایسے دہ، ضوغری اولان. مطلوب مینہ وظیفہ لریہ موافقت یونندہ ختقدیرنگ ضیعقلرینگ اختلافی حقوق لرینگ برابریگینہ اساس اولایلور. لکن حقوق دہ خاتونوں کے آز چوق دونلکلریہ سبب اولاماز.

«ما تری فی خلق الرحمن من تفاوت.» (۶۷-۳) — کائناتک اجتماعیانک نظام لریہ وظیفہ لریہ مطابقت غایہ سببہ قوروش اختلاف تفاوت بیانہ سی اولاماز. «الذی خلق سبع سموات طباقاً.» (۶۷-۳) آیت کریمہ سندہ مطابقت: نظام لریہ غایہ لریہ ہمہ کائناتک تمام مطابقتدر.

اختلاف صورتوں نرندہ خاتونوں بعض خصوص لردہ اولرہ نسبتہ براز ضعیف کبی کوزو کس لردہ، یا خود فی الواقع براز ضعیف اولس لردہ، انک مہم دیگر خصوص لردہ خاتونوں کے اکثری اولرہ اکثرندن دہا زیادہ اوستون اولایلور لری.

غیت شدنی السلرہ تحمل قوتی، انک تغیر بلالردہ سبر قوتی، خستہ کمرتہ ہر برینہ مقدمت قوتی خاتونوں دہا زیادہ اولور. خاتونوں کے واہمہ لری مہینہ لری دہا زیادہ قوتی اولق سبیلہ خاتونوں دہ جزع کبی فرغ کبی احوال دہا زیادہ بولونور ایسے دہ. واقع اولدقندن صوت بلالردہ سبر لری، السلرہ تحمل لری، خستہ کمرہ مقاومتری اولرگ سبر لردن تحمل لردن مقاومتلردن قات قات زیادہ اولور. حمل کبی، طوغور مق کبی، اولق کبی، بالار بسنہ من کبی بویوں کسرت صوت درجہ تغیر عذاب لری بویوں لذت بویوں سعادت حساب ایوب دہ، اوستینہ بوتون اولرک دہ بوتون زحمت لرینی یوکلہ مک یالکز بر خاتون قدر تندہ در؛ بوتون اولرک بوتون باتور لریک ہر قوسلرک آطلاس لریک طاقت لردن طیش بر حالدر. خاتونوں دہ مرحمت کبی شفقت کبی حسیات، محبت فضیلتی کبی قوت اولرہ نسبتہ زیادہ اولور. ایثار فضیلتی، یعنی، باشقہ لریک منفعتلریہ سعی

ایتمک فضیلتی خاتونلرده زیاده اولور. بوگا کوره، خاتون بوتون وجودینی ارلرک بالارلرک عائله لرک مصلحتلرینه وقف ایدر، اوزینی وظیفه لر یولنده قربان ایدر. بوگا کوره، قران کریمده «ووصینا الانسان بوالدیه» کبی آیت کریمه لرده (۱۷-۲۳)(۳۱-۱۴)(۴۶-۱۵) آنا آنا برابر جمع قیلنمش ایسه، وظیفه لرینی بیان آیت کریمه لرنده یالکز آنارک ذکر قیلنمشدر. هیچ برنده آنارک ذکر یوقدر. حتی مریم کبی، عیسی کبی، موسی کبی بالارلرک تربیه لرنده بوتون کاللرنده یالکز آنارک همملری زحمتلری زحمتلری تفصیل قیلنوب؛ «والوالدات یرضعن اولادهن» کبی آیت کریمه لرده یالکز آنارک حقه ویرمک حقه آنارک ذکر یوقدر.

(۱) مریم کبی بر قیزک تربیه سی حقه یالکز آناسی ذکر قیلنوبده، زکریا کفالتندن مریمک تمام استغناسی «کما دخل علیها زکریا المحراب وجد عندها رزقا». آیت کریمه سیله بیان قیلنق، (۲) موسی کبی بویوک پیغمبرک غایت عجیب قصه سنده (۲۸) یالکز آناسی همشیره سی فرعون سیده سی ذکر قیلنق — آنارک هیچ بر ذکر یبولونمامق: بالارلرک تربیه لرنده بالارلرک کاللرنده آنارک فضله اهمیت یوق دیمکدر. یتیم بالا — آنا ائده ضائع اولایلور، ناقص قالایلور؛ آنا ائده، حقه آغیرتقلری کورسه ده، ضائع اولماز، کالینه ایرور. آنا حضانه سنده بویوک برکت واردر. خاتونلرک قبلرنده کی عاطفه لر کی دماغلرنده کی واهمه لر ده میخله لر ده ارلردن زیاده اولور. بوگا کوره خاتونلرک عقللرینه عاطفه لری اراده لرینه واهمه لری میخله لری غلبه ایده ییلور، حاکم اولایلور. خاتون عداوت کبی، محبت کبی عاطفه لرینک تأثیرنده ایکن، واقعه لرک برینی حکایه ایدر ایسه، واقعه حاللرینی بیانن زیاده، واهمه سینک میخله سینک تصور لرینی تصویر ایدر. خاتونلرک سوزلری تمام خالص اونماز، آز چوق عاطفه سینک، برازده میخله سینک واهمه سینک اثری ده بولونور.

بویله اولق خاتونلرک ضعیفگی دکل، بلکه حاسه لرینک عاطفه لرینک ده زیاده قوتیدر .

شهادت: باشقلرک ضررلرینه فائده لرینه حقوقلرینک زواللرینه بوتولرینه سبب اولایلمک جهتیه، خاتونلرک شهادتلری ارلرک شهادتلرندن تأخیر قیلنمش ایسه، سببی شودر. خلقک حقوقلرینی ممکن قدر محافظه ایتمک غایه لرینه معطوفدر. محکمه لرک عدالتک بر اهتمامیدر. خاتونلرک

ضعیفکاری جیتیه، یاخود عقللرینگ علملرینگ نقصانی سببیه دگلدر. اولاماز. اگرده عقللرینگ علملرینگ نقصانی جیتیه اولسه ایدی، خاتونلرک روایتلری قبول قیلنماق دها زیاده ضرور اولور ایدی. شهادت بر ایکی آدمک جزئی حاللرینه متعلق ایسه، روایت بوتون اتمک ائک مهم شریعتلرینه، شریعتک اصوللرینه متعلق اولور. خاتونلرک روایتلری ارلرک روایتی کیی مقبولدر، بلکه دها زیاده معتبردر. ام المؤمنین صدیقه سیده عائشه حضرتلرینگ بوتون روایتلری بوتون صحابه لرک روایتلرندن دها زیاده معتبردر. غریبدر عجیبدر، صحابه لرک ناملرینه منسوب روایتلرده موضوع روایتلر یان حدیثلر بولونور ایسه ده، صحابه لرک سندلریله رفع قیلنمش حدیثلرده موضوع یوقدر. شو جهته ده خاتونلرک بو یوک عصمتلری حدیث کتابلرینه کوزل بر کتلی زینت اولمشدر.

صحاح شرحلرینگ، تفسیر صحیفه لرینگ بیانلرینه کوره، ارلر خاتونلره آتی جهته تفضیل قیلنمشدر: (١) ار اصلدر، خاتون فرعدر: وخلق منها زوجها. (٢) ار بوتوندر، خاتون ارک ضعیف اگری قابورغه سیدر «ان المرأة خلقت من ضلع اعوج.» (٣) دینی ناقصدر. قان کونلرنده نمازی روزه سی بولونماز. (٤) عقلی ناقصدر: شهادتی ارلرک نصیدر. (٥) میراث ده حظی ناقصدر. «للمذکر مثل حظ الانثیین.» (٦) قوتی ناقصدر. بوگا کوره جهاد شرفلرندن محرومدر.

«خاتون»ک صحیفه لری شو آتی رقمک بوتون حقیقتلرینی تمام کشف ایدی. کوزل معنایینی کوزل یوزلریله ایضاح ایدی. خاتون حیات مبدئدر، حیاتک منبعیدر. بوتون انسانیتک حیاتی خاتونلرک رحملرنده سدقنرنده باشلانوب، حیاتلری نمازی خاتونلرک قوچاقلرنده اولدقدن صوئک، خاتونلر اللرینه سیف آنازلر ایسه، آنامق محرومیت اولماز، بلکه بو یوک بر قدسیت نهائی بر حرمت اولور. مرحتی آنالر شرفی سیقلرینی ایماتی قوتی اوغللرینه هبه ایتمشلر ایسه، بر جهادلرینی اون جهاد ایتمک ایمانیه ایدی. من جاء بالحسنة فله عشر امثالها. دربالر قدر قانلرینی سوتلرینی بوتون انسانیتک حیاتی یولنده صرف ایتمش آنالری جهاد فضیلتلرندن محروم خیال ایتمک — جهادک ائک بو یوک درجه لرینی آکلاما مقدر. جهاد اصغر ارلرک اللرنده ایسه جهاد اکبر خاتونلرک همترلرنده در. ائک صوئک سنه لرنده شارع حکیم علیه الصلاة والسلام حضرتلری

«رجعنا من الجهاد الاصغر الى الجهاد الاكبر» بويورمش ايسه، جهاد
اكبرنه برنجي صفلرئده اننه بويوك قوماندانلر خاتوندر.

امت اماملرينگ بالاجماع سويله نئمش اجتهادلريني خاتونلرئ فئزئ
ضيعتلرينه موافق توجيه يولئده شو فصلئ يازدم. «خاتونلرئ شهادتلري
ارئرئ شهادتلرئدن تأخير قئلئمش ايسه» ديديم. جمله شرطيه در. امت امام
لرينگ اجتهادلري هر نه قدر مصيب ايسه ده، مسئله ده بر قاج ملاحظه م واردر:
(۱) شادتئ هر جئئله دهأ زئاده مهم روایت خصوصلرئده خاتونلرئ
كس اهليلتلي بالاجماع ثابت اولوب، سوزلري تمام معتبر اولدقئدن
صوت، شادت خصوصلرئده اهليلتلي بولونماق ياخود ناقص اولمق
هر حالده براز غرييدر، مستبعددر.

(۲) خاتون شادت خصوصلرئده ارلر كبي اهلدلر. خاتون يالگئز
تكلفئدن: محكمه لره دعوت قئلئمق كبي، حاكملر حضورئده استئطاق
قئلئمق كبي كلفئدن آزاددر. اهليلتي كاملدر، كلفت وجوبئ يوقدر.

(۳) جامعلر ده مدرسه لره علم مجلسلرئده افاده استفاده حاللرئده
بولونمق جئئيله روایت شرفئ بر وظيفه در. لكن محكمه لره حاكملر
حضورئده ايكي طرف خصملرئ اوفاق بويوك دعوالرئده جدال حاللرئنه
مقارن اولمق جئئيله شادت وظيفه لرئدن خاتونلري قرآن كريم آزاد ائتمئش
اولايلور. حرمان دگل، بويوك بر حرمتدر. نقصان دگل، زئاده در.

(۴) حدودده شادت قسوتلرئدن آزاد ائتمك حرمتئ خاتونلرئ
شرفلرئنه گوزل بر علاوه در. عقلگ نقصانئ دگل، قلبگ بويوك مرحتيدر.
قبلرئده مرحمت بولونوب بولونماق تقديرلرئنه كوره، «ولا تأخذكم بيضا
رأفة في دين الله» خصائئ يالگئز ارلره توجيه قئلئمشدر. خاتونلرئ قبلرئني
هيچ بر صورت ده مرحتئدن بوش بر اقسامق اديله اويله حاللرئدن اويله
خصبلرئدن خاتونلر اوزاق قئلئمشدر. عجب، قرآن كرئسگ بويله بويوك
ادبلرئده ده خاتونلرئ نقصانلريني كورمك مناسب اولورمي؟

(۵) «واستشهدوا شهيدئن من رجالكم. فان لم يكوئا رجلئن فرجل
وامرأان ممن ترضون من الشهداء. ان تضل احداها فتذكر احداها
الاخري.» (۲۸۲-۲) آيت كرئمه سي شادت دگل، استشهاددر؛ ادا دقيقه سي
دگل، تحمل ساعتيدر. يوقسه «ولا يأب الشهداء اذا ما دعوا» جمله جزئله سينه
محل قالمازدي. بويله جمله شادت دقيقه سنده اولاماز، يالگئز تحمل

دقیقه لرنده اولایبور، حادثه لرده حاضر اولوق، تحمل ایست خصوص لرنده انسالرک فرقی یوقدر. مذهب اماملری ده فرقلرینی دعوی ایتمزلر. صوگره ایکی خاتونک شهادتی بر رجلک شهادتدن بدن دگلدنر. بدن اولسه ایدی، اصلک وجودی صورتلرنده ایکی خاتونک شهادتی جائز اولماز ایدی. بدن اولسه ایدی «فان لم یوجد رجلا» کبی یوقلق تعبیری اختیار قیلنور ایدی، «فان لم یكونا رجلین» کبی وجود عده برابرنک تعبیری اختیار قیلنماز ایدی. بدن اولمازه، ایکی خاتونده نقصان تصور ایست ضرورتی بولونماز. بلکه شو آیت کریمه ده «ان تضل احداها فتذکر احداها الاخری» کبی عجیب بر جمله، جمله شرطیه اولسه ده، تعلیلی اولسه ده، ایکی خاتونده رجحانک وجودینه دلالت ایدر: شو جمله ده ضلال نه در؟ «لا یضل ربی ولا ینسی» آیت کریمه سنده کی کبی بر ضلال اولور ایسه، اوله ضلالدن ارلرک عصمتی آیت کریمه ده یوقدر، لکن «فتذکر احداها الاخری» جمله سیله خاتونلرک عصمتلری بیان قیلنش اولور. «احداها الاخری» اسم لرنده اعراب ظاهر دگلدنر. اصل فاعلک تقدیمدر. اگر احداها فاعل اولماسه ایدی، فتذکرها الاخری دیمک دعا زیاده موجز اولور ایدی. هر ایکی فعلک فعلی احداها اولور ایسه، یا خود اضمار ممکن ایکن احداها اظهار قیلنش ایسه، «خاتون اونوته ییلور ایسه ده، اوزاق قنماز، حاضرینه آلور.» دیمک کبی، خاتونلر حقنده بویوک شهادت الاهی اولور. بویله بر شهادت ارلره نسبتله خاتونلرده حافظه ده زیاده اولوق جیتیله اولماسه ده، ممکندر. اوافق بویوک واقعه لرده خاتونلر دعا زیاده اهتمام ایدرلر. واقعه ده حاضر اولوش خاتونلرک بری اولمازه، دیگرکی حادثه لرکی حاضرینه آلور، سوبله نور. شو طریقته واقعه خاتونلرک حافظه لرنده دعا زیاده ثابت اولایلور. «ان تضل احداها فتذکر احداها الاخری» آیت کریمه سی غالباً شو معنی ده در. یوقسه، حاکم حضورنده شهادت ویرورکن بری دیگرینی تذکیر ایده مز. تلقین صورنده شهادتک قیمتی قالماز.

﴿یا نساء النبی، لستن کاحد من النساء.﴾

قران کریم آیت کریمه لرینک نورلری حضورنده خاتونلرک حقوق- لرینی حرمتلرینی بیان ایتمد. خاتونلرک تعدد لری طلاق لری میراتلری شهادتلری مسئله لرنده تفاوتلری وار ایسه، حقیقتلرینی اساسلرینی اجمال

ايتدم. هر شائبه دن پاك اخلاص قلميله خالص عقیده می یازدم. احتیاط ایدر ایدم: قران كريم آیت کریمه لرندن، شارع حکیم علیه الصلاة والسلام حضرتلرینگ سنت نبویه لرندن، امت اماملرینگ افاده لرندن مساهله یوليله غفلت ایتمک کبی بویوک قصور قصیده یوق ایدی. غفلتدن صاقور ایدم. درست، بوتون وجودی بوتون جهتلردن احاطه ایتمش اوفاق بویوک بوتون بلالردن آغیرلقلردن ایمانم قوتيله تمام غفلت ایدر ایدم. هر نه قدر مشغول ایسه ده، دماغی قلبی صبر جمیل سوپورکی سیله سوپوروب «فواد ام موسی» (۲۸-۱۰) کبی فارغ ایدر ایدم. کتابگ یوزنده سوزنده اوفاق بویوک نقصان لکه لری، یا هیجان اثرلری وار ایسه، سبیی شوز.

«حقیق علی ان لا اقول علی الله الا الحق» (۷-۱۰۵).

اسلام بالالرینگ سعادتلی آنالرینه احترام داعیه سیله اولایلور، الهام کبی بر فیض قلبه شو دقیقه ده القا قیلندی. خطا ایسه، هیچ بر ضرری بولونماز خطا در. لطیف بر سوز اولایلور ایسه، شو کونگی اسلام خاتونلرینه قران کریمگ بویوک بلکه غایت بویوک بر احترامی اولمق اوزره کتابم خاتمه سنده ختام مسک اولور.

امیات المؤمنین حضرتلری قران کریم ده نبی کریم حضرتلرینه اضافه شریفله یدی دفعه ازواج اسبیله ایکی دفعه نسا کله سیله ذکر قیلنشد. مقدس مصحفگ مکرم صحیفه لرینه، قران کریمگ جمیل جزیل گله لرینه، اسلام خاتونلرینگ عقیف محتشم یوزلرینه احترام کوزیله نظر ایدرکن، ازواج - نسا اسملرینگ امتیازلرینی آیت کریمه لرک سیالردن آرادم: یدی دفعه ازواج نبی کریم حضرتلرینگ معصوم ضمیرینه، بش آیت کریمه خطابلرنده ایکی دفعه نسا نبی کریم حضرتلرینگ جمیل عظیم ظاهرینه اضافه سی نیچوندر؟ دیدم. دیدی: شارع حکیم نبی کریم ضمیرینه یا لکزامیات المؤمنین اضافه قیلنه ییلور؛ لکن ظاهرینه بوتون مؤمنین! لطیف بر جواب اولدی؛ قناعت ایتدم. الاحزاب سوره سنده «یا نساء النبی لستن کاحد من النساء» آیت کریمه لری (۳۰-۳۵) آلتی آیت کریمه اسلام خاتونلرینگ هر برینه غایت جمیل جزیل خطابدر. نبی کریم حضرتلرینگ حکیم تعلیملرینی قبول ایتمش اسلام خاتونلرینگ هر بری شو آیت کریمه لرک بویوک حرمتلی خطابلرینه بلا واسطه داخل اولور.

«یا نساء الاسلام، لستن کاحد من النساء» خطایله تمام مراد قدر.

هیچ بر امتیگ موده لری عادتلری ادبلی سزه نمونه اولاماز. بویوک احتشاملی عقیف جمیل بویوک ادبگیزله مدنیت دنیاسینگ بوتون سیده لینه کریمه لینه خاتونلرینه سز اوزگزر نمونه اولگزا دیمکدر.

«و كذلك جعلناکم امةً وسطاً لتکونوا شهداء علی الناس ویكون الرسول علیکم شهیداً.» (۲-۱۴۳) آیت کریمه سی سزئ اوغللر گزه ارلر گزه خطاب ایدی: «علوم الاولین و الاخرین جمع ایتمش رسولگزی اوزگزه نمونه قیلوب، رسولگز کبی بوتون علومی جمع ایتد کدن صوئ، بوتون امتله اوزگزر کوزل نمونه اولگزا» دیمک ایدی.

یر یوزینگ امتلرینه نمونه اولئق همتلرندن اوغللر گزر ارلر گزر محروم قالوب، باشقه لرئ یالگزر اوفاق توفه ک موده لینه تقلید ایتمک در که لینه ایندیله ایسه ده، سز، اسلام تورک سیده لری، بویوک وقار گزه احتشاملی ادبگیزله همتی کوزل اجتهاد گزه مدنیت دنیاسینگ سیده لینه ایده آل نمونه اولگزا. اوغللر گز، ارلر گزر سزه اقتدا ایدر.

«الغزة فی ظلال السیوف، الجنة تحت اقدام الامهات.» سزگ تریبه گزئ نمره سی اولور. کو کلردن اینه جک مسیح سزئ اوغللر گزدر، یر یوزینه عدالت ویره جک مهدی سزئ چوجوغزدر!

عائله حاللرینه قران کریمک احتشاملی

نحل سوره سنده: «(۱) والله جعل لکم من انفسکم ازواجاً. (۲) وجعل لکم من ازواجکم بنین و حفده. (۳) و رزقکم من الطیبات.» (۷۲) آیت کریمه سی مستقل شو اوج جمله ده عائله لرئ طبیعی اجتماعی نظاملرینی ایجاز ایتمشدر: (۱) سزه نفسگزدن (جانگزدن) الله خاتونلر خلق ایتدی. (۲) بالار گزی خاتونلر گزدن خلق ایتدی. سزئ بذره لر گز خاتونلر گزئ برکتی رحمتی رحملرنده وجود صاحبی هم روح صاحبی اولوب؛ وجودلرینی روحلرینی ادبی مادی قوتلرینی آنالردن آلور. آنالردن یالگزر بر بذره در. (۳) آنالرئ مرحمتی حضانه لرنده، آنالرئ ولایتلرنده بالار تریبه قیلنوب؛ آنالرینه آنالرینه اطاعت یولنده بالار خدمت هم اعانه ایدر. حفده کله سنده هم خدمت هم اطاعت معنالی واردر. (۴) آنا آنا بالار بر وحدت تشکیل ایتمک بر که سنده حیات اقتصادی لری گوزل اولور. «ورزقکم من الطیبات» جمله سی یونی افاده ایدر.

شو آیت کریمه افاده سیله استدلال قیلوب؛ اجتهاد اماملری بالارئ

هر برینی هر حکمده آنالرینه تابع ایدرلردی. ام ولدنک عنقی ده بوکا کوره در. آناسی امهکده قانسه ایدی، بالاسینگده رقیقلگی ضرور اولور ایدی. استدلالگ غایت گوزل بر شاهدیدر.

نبی زکریا دعا ایتدی: «فهب لی من لدنک ولیاً یرتبی و یرث من آل یعقوب.» (۱۹-۶) دیدی: هم آنا هم بویوک بابالارک ملی فطری بوتون فضیلتلرینه وارث اولاجق بر بالا ایسته دی. دعاسی قبول قیلندی. «فاستجبنا له. ووهبنا له یحیی. واصلحنا له زوجه.» (۴۱-۹۰). شو آیت کریمه ده صوٹ جمله افاده سینه کوره، نسلگ بوتون فضیلتلری بوتون کاللری بالالره یالگر آنا واسطه سیله انتقال ایدر. غایت مهم بر جمله در. شو جمله دن صوٹ مریم حقنده «وجعلناها وابنها آیه للعالمین.» (۴۱-۹۱) آیت کریمه سی ده بالا حقنده آنا تریه سی کافیدر، ضرور در، دینک اولایلور. عائله ده آتالردن زیاده آنالارک اهمیت ی بویوک دیمکدر.

حکیم معلمیله صاحب تورات موسی علیه الصلاة والسلام حضرتلرینگ غایت عجیب لذید مفید قصه لری قران کریمه ده کئف سوره سنده بیان قیلنمشدر. صاحب توراتک عجله سی بو اونمسه ایدی، بویوک حکمتلی قصه دوام ایدردی. بویوک شاگردک ایکی اعتراضه صبر ایتمش حکیم معلم اوچنجی اعتراضه صبر ایدمه یوب، «هذا فراق بینی و بینک.» دیدی.

برنجی اعتراض: «اخرقتها تغرق اهلها.» ایدی. دریا اورنسنده سفینه یی قیروب، راکبلرینی باتورمق احتمالمیرینه اعتراض ایدی. معلم بوگ صبر ایتدی. ایکنجی اعتراض: «اقتلت نفساً زکیه بغير نفس.» ایدی. گناهی یوق بر غلامی قتل ایتمک جنایتینه اعتراض ایدی. بوگده صبر ایتدی. اوچنجی اعتراض: «فوجدنا فیها جدراً یرید ان ینقض. فاقمه. قال لو شئت لاتخذت علیه اجراً.» اعتراضی ایدی. اوزون سفر دن صوٹ آچ قانش اوچ رفیق قریه ده ضیافت طعامی بولامادق دن صوٹ، دیوار نوزه تنک اوچون پاره آلوب، طعام ساتون آلق البته معقول مشروع بر عمل اولوردی. بویوک شاگردک اعتراضی غایت طوغری ایدی. اوله ایسه ده حکیم معلم تحمل ایدمه دی. «هذا فراق بینی و بینک» دیدی.

عجب، شدنلی اولگی ایکی اعتراضی تحمل ایتدکن صوٹ، ضرورت دقیقه سنده آسان طوغری غایت خفیف اعتراضی تحمل ایتمه مک نیچون ایدی؟ حکیم معلمک جوابلرنده تحمل ایتمه مک وجهلری ده بیان قیلنمشدر.

«و اما الجدار فلان لغلامین یتیمین فی المدینه. و ان نحتہ کنز لهما
و کان ابوہما صالحاً. فاراد ربک ان یلغا اشدہما ویستخرجا کنزہما رحمۃ من
ربک و ما فعلتہ عن امری.» (۱۸-۸۲).

دیوار ایکی یتیمک ملکیدر. دیوارتہ تختندہ یتیملر اوچون صاقلانمش
بر کنز وارددر. آنالری صالح آدم ایدی. بلوغلرینہ قدر کنزلرینی صاقلامق
اوچون اللہ امریلہ دیواری یابدیم. (توزہ تدم). یعنی، دیوار یتیمیلہ، کنز
اوزندہ علامت قانماق چہتیلہ، کنزلرینی یتیملر بولاماز ایدی. صاقلانمش
امانت یوغانور ایدی. حقوقلرینی امانتدینینی صاقلامق یاخود تسلیم ایتمک
مقابلندہ اجرت طلب ایتمک یاخود آتق شریعت الاهیہدہ جائز اولساز،
دیش اولدی حکیم معلم.

بو یوک شریعت بو یوک تورات صاحبی موسی کبی ایکی پیغمبرہ دورت
بش بو یوک درس ویردی دہ، شگردارینی بر اقوب، اوافق بو یوک حادثہ لردہ
انائترہ مادی معنوی مددلرینی ویرمک و ضیقہ لرینہ عجلہ ایتمک. حکیم
معلم یوزودی. شو قصہ عہد عتیق کتابلرینک هیچ برندہ یوقدر. غالباً،
یہودلرہ مصدرن خروجلرندن مقدم بولونمشدر. حکیم معلمک درسلی
صاحب نوزاتک صوٹ حرکتلرینہ مشقتلی اوزون سفرینہ مقدمہ کبی
قیانمشدر. تورات صاحبی بو یوک پیغمبر موسی او بو یوک درسلرہ بلکہ
قناعت ایتمشدر. لکن. حدیث اماملرینک مسند روایتلرینہ کوردہ، شارع
حکیم علیہ الصلاۃ والسلام حضرتلری. رحمہ اللہ موسی، نو صبر نقص اللہ
علینا من امرہ عجباً» سوزلریلہ تحسزلرینی صحابہ لیرہ سویلہ مشلر ایدی.

صوفیہ لرتک حکایہ لرنندہ مشہور «خضر عقیدہ سی» ننگ اصلی شودر.
حق بر عقیدہ در، غایت مهم بر عقیدہ در. انسان ہمتیلہ آرار ایسہ، اولہ
آدملر ہر وقت ہر یردہ بولونور. «فوجدنا عبداً من عبادنا آتیناہ رحمۃ»
من عندنا وعلینا من لدنا علماً.» (۱۸-۶۵). اللہ جلا جلالہ حضرتلرینک
بویلہ بندہ لری ہر وقت بولونور. بر آدمک بیکلرچہ سنہ لری عمری حاجت
دگل. روحانیتلری بر، بیکلرچہ اولہ آدملرتک وجودلری کافیدر. ضرورت
دقیقہ لرنندہ مدد آلتش فردلرتک، خلاص بولش امتلرتک مثاللری تاریخدہ آز
دگلدر. جہان محاربہ سینک صوگلرندہ تورکیہ تورکلرینک تورک
خضرلری التدہ نجاتلری دہ بوگا بو یوک بر شاهددر.

عجب، غایت عبرتلی بر حالدر، موسی کبی علمی بو یوک، قدرتی

بويوك بىر يىغىمىز زاماندا واقع اولمش او بويوك حادثه لرك هيچ برى ، بويوك يىغىمىزك علميله قدرتيله بر كه سيله اولمايوب ، او زمانه كوره ، تمام مجهول بر آدمك همتيله واقع اولمشدر. حتى ، حادثه لرده حاضر او بويوك يىغىمىز حادثه لرك سرلرندن ده تمام غافل قالوب ، يالگىز بر دفعه دكل ، حتى بر قاچ دفعه اعتراض ايتمشدر. غايت عبرتلى بر حالدر.

قران كريمده اللهك بر بنده سيله صاحب تورات موسى قصسى غايت مهم مفيد مسئله لرى افاده ايتمش بويوك حكمتلى معجز بر قصه در.

۱) بويوك ايكي يىغىمىز ايكي اوچ مسئله يولنده مشقتلى اوزون سفرى التزام ايتمشدر. يعنى ، طلب يولنده سعى ايتمك هر آدمك برنجى وظيفه سيدر ، ديمك. اسلام طلبه لرنگ هر برينه بويوك بر نمونه در.

۲) كلى قاعده ، عمومى قانون ، معلوم حاللرك واقعه لرك برينه معارض اولور ايسه ، ترك قيلنور.

دنيا اورتاسنده آدم طولو سفينه يى قيرمق هم عقل هم قانون نظرنده هر نه قدر ممنوع ايسه ده ، معلوم مطلوب بر مصلحت يولنده التزام قيلنه ييلور. معصوم آدمى قتل ايتمك هر نه قدر حرام ايسه ده ، ممنوع ايسه ده ، دها زياده بويوك بر مصلحت يولنده ارتكاب قيلنه ييلور. قانون حرفلرند مقيده حقوقچيلره ، منطق كليهلرند اسير عقللره كوزل بر درسدر.

۳) عائله لرك برينه بالالرينگ برندن بر ضرر محقق اولور ايسه ، دفع چاره لرينى كورمك قدرتى وار آدملره فرض بر وظيفه اولور. حتى بالالرينى اللرندن آلق صورتيله ، يا خود قتل ايتمك بويله اولسه ده ، دفع ايتمك چاره لرينى كورمك لازم اولور. عائله لر حقنده اهتمامك غايت بويوك بر شاهيددر. «واما الغلام فكان ابواه مومنين فخشينا ان يرهقنهما ضبياناً وكفراً.» (۱۸-۱۰) آيت كريمه سى غايت ظاهر بر عبارده در.

۴) آنا آنالرك صلاحلرى نسللرينه سرايت ايدر. نسلگ ملكى آنا صلاحى بر كه سنده محفوظ قالور. «وكان ابوها صالحاً. فاراد ربك ان يلقا اشدها ويستخرجا كنزها. رحمة من ربك.» آيت كريمه سى شو مسئله ده غايت حكمتلى بر تعليمدر.

۵) حقوقلرينى صاحب لرينه تأمين ، امانتلرينى اهللرينه تسليم خصوصلرند بوتون تدبيرلرى كورمك قدرتلى آدملره وظيفه در. صاحب توراتك حكيم معلنى ايكي يتيمك كنزلرينى حفظ ايتمك يولنده اوزون سفرلرى التزام

ایندی، آجلق ضرورتلرنده بولونمش ایسهده، خدمت یاره لرینی آمادی. حتی «لو شت لاتخذت علیه اجراً.» سوزینی ده تحمل ایدهمه یوب، «هذا فراق بینی و بینک» دیدی. وظیفه لر حقنده اهتمامگ نهائی بر نمونه سیدر. قران کریمده موسی خضر حکایه سنده یکریمی اوچ آیت کریمه افاده لرینه نسبتله بنم شو بیانلرم در یادن بر قضا در. یا لکر مذهب فقیهلرینه دکل؛ بلکه بونون اسلام حکومتلرینه، بلکه بوتون انسانیت دونلرینه بویوک ارشاد در؛ غایت بویوک در سدر.

کهنف سوره سنده اوچ بویوک قصه: (۱) توحید یولنده خنقندن اعتزال قیلوب، کهنفلرینه التجا ایتمش یاش یگیتلرک؛ (۲) طلب یولنده وظیفه یولنده سیاحت ایتمش اوچ بویوک پیغمبرک؛ (۳) عدالتی فتوحات همبته بونون یر یوزینه استیلا ایتمش ذواتقرنینک قصه لری، یری فقیر بری رنگین ایکی آدمگ کوزل مثل؛ سوره ابتدا سنده ده خاتمه سنده ده طبیعتگ الوهیتگ بویوک عجیب آیتلری بیان قیلنمشدر. بوگا کوره، مصاحفک تام قلینه کتابت قیلنوب، هر جمعه ده جماعت حضورنده تلاوت قیلنمق کوزل بر سنت اسلامیه اولمشدر. (جماعتگ هر نه قدر غفلتلی همان دوام ایدیور ایسهده). «المال والبنون زینة الحیاة الدنیا. والباقيات الصالحات خیر عند ربک ثواباً وخیر املاً.» (۱۸-۴۶) آیت کریمه سی: مال هم اوغللر عائله زینتیدر، عائله لرک قوتیدر، حرمتیدر. اما انسانگ اوزی سوکنده فالاجق ادبلی صلاحلی کریمه لری قیزلری امل جهتله ده ثواب جهتله ده دها زیاده خیردر آیت کریمه سی بزم شو کتابمزه ختام مسک، ختام شرف اولایلور. انشاء الله. «فاردنا ان یدلها ربهما خیراً منه زکاة و اقرب رحماً.» (۱۸-۸۱) آیت کریمه سی ده کریمه لر حقنده در.

«والواندات یرضعن اولادهن حولین کاملین لمن اراد ان یتم الرضاعة.» (۲-۲۳۳) بالالرینی تریبه آنالرک حقیدر. رضاعگ نهائی مدتی کامل ایکی سنه در. اوغللرینی بلوغلرینه قدر، کریمه لرینی نکاحلرینه قدر آنالر تریبه ایدر. «وعلى المولود له رزقهن و کسوتهن بالمعروف.» (۲-۲۳۳): آنالرینه ده بالالرینه ده نفقه و یرمک آنالرک وظیفه لریدر.

«لا تضار والدة بولدها ولا مولود له بولده.» (۲-۲۳۳): را — مرفوع، مفتوح اولمق طریقیله آیت کریمه ده ایکی قراءت وارد. فعل — معلوم، مجهول اولمق یوليله ایکی احتمال وارد. بوگا کوره شو آیت کریمه

دورت جمله اولور. هر بری مستقل آیت کبی حساب قیلنور. بالارنه تریبه لرنده آنالره آنالره کلفت بولونماق، آنا آنا طرفدن بالارنده بر ضرر طوقونماق تریبه ده رعایه قیلنور. آنا وجودجه آز چوق ضعیف اولوب، عجزینی دعوی ایدر ایسه، ارضاع الزام قیلنماز. بالارنه سرایت ایدمه یله جک خسته لك آناده بولونور ایسه، آنا ارضاعدن منع قیلنه یلور. بالارنه تریبه لری آنالرینی آنالردن تمام مشغول ایدمه جک ایسه، بالاسی اوچون آنا باشقه بر مرضه آلایلور. آنا آنا راحتی ده، بالارنه مصلحتلری ده صحترلری ده معتبردر.

«فان ارادا فصالا عن تراض منها وتشاور فلا جناح عليهما.»
 (۲-۲۳۳) — بالارینی رضاعدن آیورمق آنا آنا رضالرینه قرارلرینه نابعدر. مشاوره سوکنده تراخیلری معتبردر. تراخی آنا آنا رضالیدر. لکن تشاور مطلقدر. علم اهللرینه تجربه اهللرینه طیبیره مراجعتلری سوکنده آنا آنا راضی اولور ایسه، ارضاعدن آیورمق جائز اولور. بالارنی تریبه حقنده قران کریمگ بویوک اهمامیدر.

«وان اردتم ان ترضعوا اولادکم فلا جناح علیکم. اذا سلتم ما آیتیم بالمعروف.» (۲-۲۳۳).

«آیتیم» کلسه سنده ایکی قرائت متواتردر: (۱) بری الفک مدیله: آیتیم. (۲) دیگری: یالکز فحیله: آیتیم. یا آنا یاخود بالاه مصلحتنی اوچون باشقه بر مرضه آلاچق اولسه کتر؛ یأس یوق، آلایلورسز. مرضه سلامتگی معروف بر طریقله معلوم اولور ایسه.

بالارنه صحترلری حقنده قران کریمگ عجیب بویوک بر اهمامیدر. تریبه مسئله لرینه ده اسلام عائله لرینی قران کریمگ غایت بویوک بر ارشادیدر.

اسلام عائله لرینگ هر برینه احترام یولنده شوکتابمی یازدم، قدرتم سوقیله دگل ایدی، یالکز رغبتم سوقیله ایدی. ۱۹۱۶ سنه نهیایه لرنده پترسبورغده تمام ایتمش ایدم ایسه ده، نشرینه یالکز ۱۹۳۳ سنه ده بهرلینده موفق اولدم.

موسی جبار الله

بهرلین ۱۳۵۲ سنه محرم.

۱۹۳۳ سنه مایس.

۲۲	خاتونلرک نظر لری ده‌ا زیاده
۱۹	شرفدر
۲۳	بادیه عربلرندن آلونه‌جق ادب
۲۰	دزسلی
۲۴	خاتونلرک اجتماعی حاللری هر
۲۰	یرده دون ایندی
۲۱	توراتده خاتون
۲۶	سمای کتابلرک بیانلری هر
۲۱	وقت مفید اولور
۲۷	خاتون اردن خلق قیلندی معناسی
۲۸	خاتونلر حقنده فلسفه
۲۳-۲۲	خرافه‌سی
۲۹	تورات سوزلرینه توجیه قیلنیش
۲۳	اعتراضلرک جوابلری
۳۰	الیاده‌ده دده قورقودده
۲۵-۲۴	خاتونلر
۳۱	قارت آنالرینه تور کاترک حرمتلری
۳۲	ارلرینه خاتونلرک حرمتلری حقنده
۲۶-۲۵	دده قورقود حکایه‌سی
۳۳	تاکری حقنده تور کلرک بویوک
۲۷-۲۶	عقیده لری
۳۴	تور کلرک مسائلری یونان
۲۷	مسائلرندن گوزلدر
۳۵	امللر یوننده جانلر ویرمش اوچ
۲۷	آدم حکایه‌سی قران کریمده
۳۶	عائله حقنده مثنوی رومی‌ده الک
۲۹-۲۸	گوزل حکایه
۲۹	حدیث کتابلرنده خاتون
۳۰	قران کریمده خاتون حرمتی

۱	عائله قران کریم کله‌سیندر
۲	تاریخمزی انتقاد ایدن ادیلره
۴	مؤرخلره
۳	بویوک عبرتی ایکی منظره
۶	خاتونلره احترام یوننده
۵	یونون معلوماتدن خبردار انسان
۸-۷	نیچون خفا ایدر؟
۶	حجاب مسئله لرنده صوگ زمان
۸	مصیوعانی
۹	حجاب نه وقت مفید اولور؟
۸	تقتلن بعدزاء امة حدیثی
۹	شرقده حجابک یگیز نامی وارددر
۱۰	خاتونلرک حقوقلری مسئله‌سنده
۱۰	اجتهاده
۱۱	هیئت اجتماعیه‌ده خاتونلرک
۱۱	اهمیتلرینه مختلف نظرلر
۱۲-۱۱	خاتون کلمه‌سی
۱۲	عورت سوزی ختادر
۱۳	تورک حرمتی
۱۴	اسلام شاعری مولوی برکت الله
۱۵	مسیح یوننی حضورنده
۱۷	خاتون حقنده مولوی برکت الله
۱۶	عقیده‌سی
۱۸	محبت می، حرمت می اسسدر؟
۱۹	وضلدن سوروبش مجاهدلر
۲۰	خاتونلر حقنده بدوی عربک
۱۸	لغات دفتر
۱۹-۱۸	جمال درجه لری

۳۲	قرآن کریم - ح - یس
۴۶	حجابگ بوووک برکتلری
	(۵۸) حجاب فلسفہسی حقنہ مثنوی
۴۶	هم فتوحات نظرلری
۴۷	(۵۹) مدنیت ادبلیرنه مناسب حجاب
	(۶۰) تورکیه حجابی حقنہ مؤلفگ
۴۷	امیدی
	(۶۱) عائله حیاتی حقنہ قدرت
۴۸	الاهیہ ندیرلری
	(۶۲) واذ قال ربك للملائكة اني جاعل
۴۸	فی الارض خلیفه قسیری
	(۶۳) عائله نظاملری حقنہ تورانگ
۴۹	قرآن کریمگ بیانلری
	(۶۴) تورات بیانلرنه قرآن کریمگ
۵۰	گوزل تدارکلری
۵۰	(۶۵) خطیہ ازلیه حقنہ قرآن کریم
	(۶۶) خاتونلرک حقوقلرنه حرمتلرنه
۵۱-۵۰	قرآن کریم ضیالریله نظر
۵۰	(۶۷) هبوط امری ایکی دفعه نیچون؟
	(۶۸) والدهک وظیفه لرینگ بوووک
۵۱	آغیرلنی بوووک اهمیتی
	(۶۹) خاتونلرک وظیفه لری ادلرک
۵۲	وظیفه لرندن بوووکدر
	(۷۰) ولهن مثل الذی علیهن بالمعروف
۵۳-۵۲	آیت کریمه سینگ قسیری
۵۴	(۷۱) اسلامینگ بوووک ایکی امتیازی
	(۷۲) خاتونلرک طبیعی قانلرنی ده
۵۴	اسلام تقدیس ایدر
	(۷۳) خاتونلر مسئله سنده علم استادلرینگ
۵۵-۵۴	افاده لری حقنہ بر نیچه سوز
۵۶	(۷۴) حقوق برابرلگی ضروردر

۱۲۶	حوسرت بوووک حرمتلری
۳۱	حقنہ قرآن کریم
۳۲-۳۱	(۴۰) انجیلده خاتون
	(۴۱) اولگی کتابلرده بشارت خبرلری
۳۱	ناصل اولوردی؟
۳۲	(۴۲) نبی کریم محمد حقنہ بشارتلر
۳۲	(۴۳) اون عذرا مثلی
	(۴۴) اولگی کتابلرک بشارتلری حقنہ
۳۳	قرآن کریم
	(۴۵) عائله سیدهسی حقنہ
۳۴-۳۳	شارع حضرتلری
۳۵-۳۴	(۴۶) حجاب مسئلهسی
	(۴۷) یوز یردهسی حقنہ بدوی
۳۷-۳۶	عریگ لغات دفتری
	(۴۸) بدوی ناموسی مبعودی قدر
۳۷-۳۶	مقدس ایدی
	(۴۹) یوز یردهسی حرمت شعاری
۳۸-۳۷	ایدی
۳۹-۳۸	(۵۰) قرآن کریمده حجاب
	(۵۱) قرآن کریم حجابی بوووک
۴۰	مدنیتگ گوزل ادیدر
۴۱	(۵۲) یوز یردهسی قرآن کریمده یوقدر
	(۵۳) عائله سعادتلی حقنہ قرآن کریم
۴۲	حجابی اگ گوزل ندیردر
	(۵۴) مذهب کتابلرنی حجاب
۴۴-۴۳	مسئله سنده انتقاد
	(۵۵) صوفیه نظرنده حجابگ بوووک
۴۴	فلسفهسی
	(۵۶) خاتونلرک حرمتلری حقنہ
۴۵	صاد سوره سینگ مثلی

مزدك قومونسترلك عقیده لرینی ۶۹

ابطال ۶۹

(۱۰۰) عائله ده اصل خاتون بر لگیدن ۶۹

(۱۰۱) تعدد: ضرورتدر ۷۴-۷۰

(۱۰۲) وان ختم ان لا تسطوا فی الیتامی ۷۲-۷۱

تفسیری ۷۲-۷۱

(۱۰۳) قران کریم ده تعدد جوازی حقه ده ۷۳

بر عباره یوقدر ۷۳

(۱۰۴) قرانلرلك اختلافی - آیتلرلك ۷۳

تعددی کییدر ۷۳

(۱۰۵) وان ختم الا تعدلوا فواحدہ ۷۴-۷۳

تفسیری ۷۴-۷۳

(۱۰۶) تعدد بعض وقتلر ده ضروری ۷۵

اولور ۷۵

(۱۰۷) تعدد حقه ده مدنی قانونلری اتقاد ۷۶

(۱۰۸) تعدد جوازینگ بش شرطی ۷۷

واردر ۷۷

(۱۰۹) اسلام ده عائله شکلی ۷۸-۷۷

(۱۱۰) الرجال قومون علی النساء معناسی ۷۸

(۱۱۱) ائمه ایکی ادب حقه ده ۷۹

قران کریم ۷۹

(۱۱۲) نکاح صداقتی هر برینه لازمدر ۷۹

(۱۱۳) صداقت خاتونلر ده زیاده اولور ۸۰

(۱۱۴) خاتونلرلك بوویك ادب لری حقه ده ۸۱

قران کریم ۸۱

(۱۱۵) غیرتلی ارلر بوویك بر ارشاد ۸۲

(۱۱۶) طلاق نه در؟ نیچون مشروع ۸۳

اولدی؟ ۸۳

(۱۱۷) وما ادراك ما العقبه فك رقبه ۸۴

تفسیری ۸۴

بر تحقیر ۵۶

(۷۶) فقه کتابلر نده خاتونلرلك حقوقلری ۵۶

اجتماعدر اتقاددر ۵۷

(۷۷) خاتونلرلك ملکی مطلقدر ۵۸

(۷۸) زواج آیت کریمه سینگ ۵۸-۵۹

تفسیری ۵۸-۵۹

(۷۹) سهومك حقیقی ۶۰-۵۹

(۸۰) انسانیت حیاتی، علمی، قدرتی ۶۰

غیر محدوددر ۶۰

(۸۱) بوویك قانون ۶۱

(۸۲) وابتغوا ما كتب الله لكم تفسیری ۶۱

(۸۳) تسكنوا اليها تفسیری ۶۲

(۸۴) دین حکمنده نکاح ۶۳

(۸۵) نکاح حقیقی ۶۴

(۸۶) فقیهلرلك تعریفی قاصردر ۶۴

(۸۷) آلم ویردم تعیرلری ده خطاددر ۶۴

(۸۸) نکاح مدنی عقددر ۶۵

(۸۹) نکاح حقه ده شارع حضرتلرینگ ۶۵

ارشاد لری ۶۵

(۹۰) قیزلرلك آتالری نه داماد حقه ده ۶۶

وصیت ۶۶

(۹۱) طلب داماد طرفندن اولور ۶۶

(۹۲) جمال فلسفه سی ۶۶

(۹۳) قیزی نی عرض مسئله سی ۶۶-۶۷

(۹۴) کریمه لرینه آتالرلك ولایتلری ۶۷

(۹۵) اصل کریمه لرلك رضالریدر ۶۷

(۹۶) بدوی قیزلك ادب لیه عقلی ۶۷

(۹۷) آتاجرایدر ایسه، نکاح نافذ اولماز ۶۸

(۹۸) نکاح ده اصل هر طرفك بر لگیدن ۶۸

۹۸	زیاده در	۱۱۳۷
۹۹	خاتونلرک سندنلرنده موضوع حدیث یوقدر	۱۳۸
۹۹	مشهور آلتی مسئلهده تفاوت واردر	۱۳۹
۹۹	دیسه لرده، حقیقت باشقده در	۱۴۰
۱۰۰	خاتونلرک شهادتلری حقده	۱۴۰
۱۰۰	کتابک ملاحظه لری	۱۴۱
۱۰۱	فرجل و امرأتان تفسیری	۱۴۱
۱۰۱	یا نساء النبی لسن کاحد	۱۴۲
۱۰۱	من النساء	۱۴۳
۱۰۲	اسلام خاتونلرینه قران کریم	۱۴۳
۱۰۲	احترامی	۱۴۴
۱۰۲	ازواج ضمیرینه، نسا ظاهرینه	۱۴۴
۱۰۲	اضافه قیلنور	۱۴۵
۱۰۳	اسلام سیده لرینه قران کریم	۱۴۵
۱۰۳	توصیه لری	۱۴۶
۱۰۴	عائله خاتونلرینه قران کریم	۱۴۶
۱۰۴	اهتمامی	۱۴۷
۱۰۵	موسی خضر قصه سی — عائله ده	۱۴۷
۱۰۵-۱۰۴	آنالرک اهمیتلری	۱۴۸
۱۰۵	یتیملرک حقوقلری خصوصلرنده	۱۴۸
۱۰۵	اهتمام	۱۴۹
۱۰۵	خضر کیبدر؟	۱۵۰
۱۰۷-۱۰۶	موسی خضر قصه سینک	۱۵۰
۱۰۷	افاده لری	۱۵۱
۱۰۷	کیف قصه لری — عائله	۱۵۱
۱۰۷	کریمه لری	۱۵۲
۱۰۷-۱۰۸	بالار تربیه سی حقده	۱۵۲
۱۰۷	قران کریم	۱۵۳

۳۹	۱۱۸	طلاق هر جهته محدوددر
۴۰	۱۱۹	ادبلی رعایه قیلنماش ایسه،
۴۱	۸۷-۸۵	طلاق لغو اولور
۴۱	۱۲۰	طلاق آیت کریمه لرینک
۴۲	۸۶-۸۵	تفسیری
۴۳	۱۲۱	تحلیل باطلدر. بولونماق
۴۳	۸۷	چاره لری
۴۴	۱۲۲	طلاقده رعایه قبلنه جق ادبلی
۴۴	۱۲۳	تحلیل اسلامده بولونماز
۴۵	۱۲۴	طلاقده بش فاصله
۴۵	۹۱-۹۰	عفو قبلنه مایه جق گناه نه در؟
۴۶	۱۲۶	وان اردتم استبدال زوج مکان
۴۷	۹۱	زوج تفسیری
۴۷	۱۲۷	ایکنجی زوجدن اولگی زوجینه
۴۸	۹۲	قایتمق وجهی نه در؟
۴۸	۱۲۸	خاتون اختیارنده طلاق —
۴۹	۹۳	عذرلری
۴۹	۱۲۹	خاتون طلب ایدر ایسه، یا حاکم
۵۰	۹۴	یا جماعت اسلامیه تنفید ایدر
۵۰	۱۳۰	تققدن عجز عذر اولوب
۵۱	۹۴	اولماق صورتلری
۵۲	۱۳۱	نکاح — طلاق مسئله لرنده
۵۲	۹۵-۹۴	کتابک خلاصه سی
۵۲	۱۳۲	میراث تفاوتی — حظوظ،
۵۳	۹۵	حقوق فرقلری
۵۳	۹۶	خاتونلرک خاص ملکلی
۵۳	۱۳۴	بر نیچه مسئلهده اماملره
۵۳	۹۷-۹۶	مخالفت
۵۳	۱۳۵	خاتونلرک شهادتلری
۵۳	۱۳۶	خاتونلر بعض خصوصلرده
۵۳	۹۷	اردن قوتلی اولور